

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ

ΕΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ. ΦΥΛΛ. ΕΤ'.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1872.

ΤΥΛΛΕΡ Ο ΣΤΕΓΑΣΤΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ

Κατὰ τὸ 1382 ἡ Ἀγγλία ἀπῆλαυε μεγίστης εἰρήνης καὶ ἐντελοῦς ἡσυχίας· ὡς δ' εὐφυῶς λέγει ὁ Λαβρυγέρος «Ὅταν ὁ λαὸς διατελῆ ἐν εἰρήνῃ οὐδεὶς γνωρίζει πόθεν αὕτη δύναται νὰ ἐξέλθῃ καὶ ὅταν ἐν ἀναστατώσει οὐδεὶς ἐννοεῖ πῶς αὕτη δύναται νὰ ἐπανέλθῃ.»

Ἄλλὰ πολλάκις ἀρκεῖ μικρὰ ἀφορμὴ ὅπως ἀνάψῃ μεγίστην πυρκαϊάν. Οὕτω ἐν ταῦθα ἡ αὐθάδεια ἀπλοῦ τινος ὑπαλλήλου παρήγαγε μεγάλην ἐθνικὴν κίνησιν, ἧς ἡ Μεγάλη Βρετανία ἐμελλε νὰ τηρήσῃ τὴν ἀνάμνησιν.

Ὁ βασιλεὺς Ριχάρδος Β' ἐπέβαλε νέον δασμὸν ἐπιβαρύνοντα πάντας ἐν γένει τοὺς πολίτας· ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐξήρχετο τις τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ἀνὴρ ἢ γυνὴ καὶ ἰκανὸς νὰ προσπορίζηται μόνος τὰ πρὸς τὸ ζῆν ὄφειλε νὰ πληρῶνῃ διότι ἔζη, διότι ἀνέπνεε τὸν βαρὺν καὶ ὀμιχλώδη ἀέρα τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ διότι εἶχε τὴν τιμὴν νὰ διατελῆ ὑπῆκοος Ριχάρδου τοῦ Β'. Ὁ δασμὸς οὗτος βεβαίως ἀπετέλει μέρος τῶν ἀμέσων φόρων τοῦ στέμματος.

Ἡ σύζυγος τοῦ Τύλλερ, στεγαστοῦ ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Δατφόρδ ἦτο ἕτοιμος νὰ

πληρώσῃ τὸν φόρον δι' ἑαυτὴν, τὸν σύζυγόν της καὶ τοὺς ὑπηρέτας της (ἐπειδὴ ὁ Τύλλερ ἔζη ἀρκούντως ἀνέτως ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του), ἀλλ' ἀπεποιεῖτο νὰ πληρώσῃ καὶ διὰ τὴν θυγατέρα της, ἥτις μόλις εἶχε συμπληρώσει τὸ δωδέκατον ἔτος, δι' ἰσχυρισμὸν ὅτι αὕτη δὲν ἔφθασεν ἔτι εἰς νόμιμον ἡλικίαν καὶ ὅτι μέχρις οὗ καταστῆ γυνὴ δὲν ὑπέκειτο εἰς τὴν συνεισφοράν καὶ ἐπομένως ἠδύνατο δωρεάν ν' ἀναπνέῃ. Ὁ τὴν εἰσπραξίν τοῦ φόρου τούτου ἐπιτετραμμένος ἦτον ἄνθρωπος μοχθηρὸς, κτηνώδης, ἀγαπῶν νὰ φορολογῇ τοὺς δυστυχεῖς, νὰ βλέπῃ τὰ δάκρυά των ῥέοντα καὶ οὐδεμίαν εἶχον εἰς αὐτὸν ἐπιρροὴν αἱ παρακλήσεις τοῦ πτωχοῦ καὶ αἱ ἱκεσίαι τοῦ πένητος.

Ἐλυπεῖτο καθ' ὑπερβολὴν ὅτε ἐκεῖνοι παρ' ὧν ἀπῆτει τὸν φόρον εἶχον ἕτοιμον νὰ δώσωσι αὐτόν· διότι τότε δὲν παρείχετο αὐτῷ ἀφορμὴ καταθλίψεως, ἀφορμὴ νὰ προφέρῃ ἀπειλὰς ἢ ν' ἀπωθήσῃ παρακλήσεις· ὤφειλε ν' ἀπομακρυνθῆ χωρὶς νὰ ἴδῃ ῥέοντα δάκρυα.

Συγγραφεὺς τις εἶπεν. «Ἐκαστος λαμβάνει τὴν εὐχαριστήσιν τοῦ ὅπου τὴν εὐρίσκει». Ἄλλ' ὑπάρχουσι δυστυχῶς πάμπολλοι, ὧν αἱ εὐχαριστήσεις δὲν εἶνε παντάπασι γενναῖαι. Ἡ γυνὴ τοῦ Τύλλερ ἦτο χαρακτῆρος ἠκιστα συμβιβαστικοῦ· πληρώσασα ἐδείκνυεν ἤδη εἰς τὸν ὑπάλληλον τὴν θύραν τῆς οἰκίας, ὅτε οὗτος διέκρινε τὴν μικρὰν Ρέτσην, τὴν νεαρὰν κόρην τοῦ στεγαστοῦ. Τὸ ὑελακτικὸν τοῦτο παιδίον

είχεν ηλικίαν δώδεκα ἐτῶν καὶ τινων μηνῶν· ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀνάστημα, τοὺς τρόπους καὶ τὴν κομψότητα ἐφαίνετο συμπληρώσασα τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος. Φαντάσθητε ξανθὴν καὶ ὠραίαν κεφαλὴν, χρῶμα ροδόλευκον, ὀφθαλμοὺς κυανοὺς χαριέντας καὶ γλυκεῖς καὶ τέλος ὀδόντας μαργαριτώδεις· τοιαύτη ἦτο ἡ νέα αὕτη κόρη. Ἦτο τὸ ἰδανικὸν τῆς ἀγγλικῆς καλλονῆς· ἦτο εἰς τῶν τύπων ἐκείνων οὓς ἀνευρίσκει τις καὶ πρὸ τῶν ὁποίων ἰστάμεθα ὅταν παρατηρῶμεν εἰκόνα τινὰ τῆς Court ἢ τῆς Lawrence.

Ὁ εἰσπράκτωρ ἰσταται, ἐξετάζει τὴν ῥέτσην καὶ διατείνεται ὅτι δὲν ἔλαβε πλήρη τὸν φόρον ὡς μὴ πληρωθεῖς καὶ δι' ἐκείνην.

— Εἶνε ἀκόμη παιδίον, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ τῆς ῥέτσης μειδιῶσα πρὸς τὴν θυγατέρα της.

— Ὡ εἶνε τελεία γυνή! ἀποκρίνεται ὁ εἰσπράκτωρ καὶ πάραυτα, δι' ἀγρίου βλέμματος πλησιάζει πρὸς τὴν νέαν, τὴν λαμβάνει ἐκ τοῦ βραχίονος καὶ ἐτοιμάζεται νὰ τὴν σύρῃ πρὸς ἑαυτόν. Ἄλλ' ἐν τῷ ἅμα ἡ μήτηρ ἐπιπίπτει μεταξὺ τῆς κόρης καὶ τοῦ ὑπαλλήλου καὶ ἐκβαλοῦσα κρυγὴν ἀπελπισίας τῷ εἶπε μετὰ τοῦ τόνου ἐκείνου ὅστις ἐξέρχεται ἐκ τῆς καρδίας: — Ὅχι· δὲν θὰ θελήσετε νὰ προσβάλετε τὴν κόρην μου.

Χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τὴν μητρικὴν παράκλησιν καὶ εἰς τὰ ἀναβρύοντα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς νεάνιδος δάκρυα ὁ ἀνηλεὲς ἄνθρωπος ζητεῖ ἐκ νέου νὰ συλλάβῃ τὸ κοράσιον ὅτε χεὶρ πολὺ στιβαρῶτερα τὸν ἀπωθεῖ καὶ τὸν ῥίπτει βιαίως ἐπὶ τῶν πλακῶν τοῦ ἐδάφους.

Ὁ Τύλλερ ἐργαζόμενος εἰς τὸν στεγασμὸν γειτονικῆς τινοῦ οἰκίας ἤκουσε τὴν κρυγὴν τῆς συζύγου του καὶ τὰς ἰκεσίας τῆς θυγατρὸς του καὶ ταχὺς ὡς κεραυνὸς ἐβῆσεν ἵνα τὰς βοηθήσῃ κατὰ τῆς βίας τοῦ ὑπαλλήλου. Οὗτος δὲ γενόμενος μανιώδης ἕνεκα τῆς πτώσεώς του ἐγείρεται καὶ ζητεῖ νὰ πλήξῃ τὸν Τύλλερ διὰ τοῦ ὄπλου ὅπερ ἔφερεν. Ὁ στεγαστὴς ἀποφεύγει τὴν κτύπησιν καὶ ἀρπάσσει ἐν τῶν ἐργαλείων του σχίζει τὴν κεφαλὴν τοῦ εἰσπράκτορος.

Πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ μέρους ἐκείνου

ἔμαθον παραχρῆμα τὸ συμβάν. Ὁ λαὸς ἐπιδοκιμάζει τὴν τόλμην τοῦ Τύλλερ καὶ ὀρκίζεται νὰ τὸν ὑπερασπισθῇ, νὰ συμμερισθῇ τὴν πράξιν του.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ὁ στεγαστὴς Τύλλερ βλέπει τοσοῦτον αὐξάνοντα τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπερασπιστῶν του, τῶν ὀπαδῶν του, ὥστε ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εὐρίσκεται ἐπὶ κεφαλῆς ἄνω τῶν ἑκατὸν χιλιάδων ἀνδρῶν, οἵτινες ἀναγνωρίζουσιν αὐτὸν ὡς ἀρχηγὸν των καὶ ἀμνύουν νὰ φρονεῦσιν πάντας τοὺς γαιοκτήμονας καὶ εἰσπράκτορας, καὶ πάντας τοὺς νομομαθεῖς· τέλος ἡ ἑξαψις προχωρεῖ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε πᾶς ἐν γένει ὁ γινώσκων ν' ἀναγνώσκῃ καὶ γράφῃ ἢ φέρων μελανοδοχεῖον ἐκ τῷ θυλακίῳ του ἐθανατόνετο εὐθὺς ὡς ἔπιπτεν εἰς χεῖράς των· βεβαίως προέβη πολὺ τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος σπανίως εἶναι δίκαιος ἐν τῇ ὀργῇ του· πῶς λοιπὸν θέλετε νὰ σκέπτονται ὀρθῶς πλήθη ἀνθρώπων παρωγισμένων; Διὰ τοῦτο εἶναι πάντοτε κινδυνώδες τὸ νὰ παροργίσῃ τις τὰ πλήθη.

Ὁ βασιλεὺς πληροφορηθεὶς πάντα ταῦτα καὶ τὸν τρόπον, ὃν οἱ μανιώδεις ἐκείνοι διέσπειραν καθ' ὁδὸν ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ ὁ ἴδιος εἰς συνάντησίν των τοῦλάχιστον ὅπως συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Τύλλερ. Ἄλλ' ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κανταβριγίας ἀποτρέπει τὸν Ῥιχάρδον τοῦ σκοποῦ του λέγων αὐτῷ ὅτι μέγας μονάρχης δὲν πρέπει ποτὲ νὰ διακυβεύῃ τὴν ὑπόληψίν του ἀπέναντι ἀθλίων φατριαστῶν.

Οἱ ἐπαναστάται μαθόντες τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου ὀρκίζονται νὰ τὸν τιμωρήσωσι καὶ βαδίζουσι κατ' ἐυθείαν εἰς Λονδίνον. Εἰς μάτην ὁ Λόρδος δήμαρχος ἀποπειρᾶται νὰ τοῖς ἐμποδίσῃ τὴν εἴσοδον. Ὁ Τύλλερ τοὺς ὀδηγεῖ, ὁ Τύλλερ εἶνε ἀνίκητος· ὁ λαὸς τοῦ Λονδίνου ὑποδέχεται εὐχαρίστως τοὺς ἐπαναστάτας, διότι τρέφει τὸ αὐτὸ μῖσος κατὰ τῶν φόρων καὶ τῶν εἰσπρακτόρων. Ἄλλως ὁ Τύλλερ καὶ οἱ ὀπαδοὶ του δὲν ἐπιτρέπουν τὴν διαρπαγὴν· τούναντίον τιμωροῦσιν ἀμέσως διὰ θανάτου τοὺς παρεκτρεπομένους εἰς τὴν ἐλαχίστην κατάθλιψιν.

Πυρπολήσας τὸ μέγαρον τοῦ δουκὸς τοῦ Λαγκάστερ, τὸ ὠραιότερον οἰκοδόμημα τοῦ Λονδίνου, ὁ Τύλλερ φοβούμενος μὴ

ἀποδοθῇ αὐτῷ σκοπὸς διαρπαγῆς διακηρύττει ὅτι θέλει καταδικασθῇ εἰς θάνατον ὅστις ἤθελε λάβει καὶ οἰκειοποιηθῇ τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα τῶν ἀνακτόρων καὶ ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ εὐρισκόμενα ἄπειρα ἀργυρᾶ σκεύη πρέπει νὰ συντριβῶσι καὶ ῥιφθῶσι εἰς τὸν Τάμεσιν.

Οἱ ἐπαναστάται ἤθελον πράξῃ τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τοῦ πύργου τοῦ Λονδίνου ἐὰν δὲν συγκατένευεν ὁ βασιλεὺς νὰ ἔλθῃ αὐτοπροσώπως ν' ἀκούσῃ τὰς προτάσεις των· ἀλλ' ὅτε ὁ ἡγεμὼν ἐφάνη ἠνολίχθησαν αἱ πύλαι τοῦ Πύργου, ὁ δὲ Τύλλερ καὶ οἱ ὀπαδοὶ του εἰσῆλθον ἀναμειχθέντες μετὰ τῶν φυλάκων καὶ τῆς βασιλικῆς ἀκολουθίας.

Ἡ φρουρὰ τοῦ φρουρίου τούτου ἀνερχομένη εἰς 1200 μόνον ἄνδρας ἀπετελεῖτο ἐκ χωροφυλάκων καὶ τοξοτῶν· οὐδὲν δ' ἐτόλμησε νὰ ἐπιχειρήσῃ κατὰ τοῦ πλήθους τοῦ Τύλλερ ὅπερ πανταχοῦ περιήρχετο ἐλευθέρως· ἀλλ' οἱ ἐπαναστάται, οἵτινες μέχρι τότε ἐτήρησεν καλὴν διαγωγὴν, οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, οἵτινες παρυσιαζόμενοι ὡς ἀνορθῶται τῶν ἀδικιῶν, ὡς ἐκδικηταὶ τῆς τυραννίας, ὤφειλον νὰ προσέξωσιν ἵνα μὴ καταστῶσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τύραννοι δὲν ἐβράδυναν νὰ ἀπολέσωσι πάντα χαλινὸν καὶ νὰ προσέλθωσιν εἰς τὰς ἐγκληματικώτερας τῶν πράξεων. Τοσοῦτον εἶνε βέβαιον ὅτι ἐν ταῖς ἐπαναστάσεσι τὰ πάθη συμμίγνυνται μετὰ τῆς πολιτικῆς καὶ ἐνῶ ἐν ἀρχῇ αἱ ἐνεργεῖαι των ἀποβλέπουσι τὴν πατρίδα τελευτῶσι ταχέως ἐνεργοῦσαι μόνον δι' ἑαυτάς.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κανταβριγίας ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ βᾶθει παρεκκλησίῳ τινοῦ ὅπου ἐδέετο· οἱ ἐπαναστάται τὸν ἔσυραν μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Πύργου ὅπου τὸν ἐθανάτωσαν. Ὁ μέγας θησαυροφύλαξ καὶ ὁ πνευματικὸς τοῦ βασιλέως ὑπέστησαν τὴν αὐτὴν τύχην.

Τὰ πλήθη τοῦ Τύλλερ ἐξέτειναν τὰς βιαιοπραγίας των μέχρι τῶν ξένων καὶ ἐπὶ πάντων τῶν Φλαμανδῶν· ὅπως κάλλιον ἀναγνωρίζῃ αὐτοὺς ὁ Τύλλερ διέτασσε πάντας οὓς ὑποπτεύετο νὰ προφέρωσι δύο ἀγγλικὰς λέξεις ἐχούσας μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς δύο ἄλλας τῆς Φλαμανδικῆς γλώσσης· σημαίνουσι δὲ τὸ αὐτὸ,

ἀλλ' ἔχουσι τὸν τόνον διάφορον ἕνεκα τοῦ ὁποίου δυσκολεύονται οἱ Φλαμανδοὶ νὰ νὰ τὰς προσφέρωσιν ὡς οἱ Ἄγγλοι. Οἱ δύο αὗται λέξεις ἀγγλιστὶ bread and cheese καὶ Φλαμανδιστὶ brood an kase σημαίνουσιν ἄρτον καὶ τυρόν. Ὅτε δὲ δὲν ἐπρόφερον αὐτάς ὅπως ἐπεθύμουν οἱ ἐπαναστάται ὁ Τύλλερ ἀπέσπα τὸ κάλυμμα τοῦ δυστυχοῦς καὶ παραχρῆμα οὗτος παρεδίδοτο εἰς θάνατον.

Βεβαίως ὁ ἄρτος καὶ ὁ τυρὸς διεδραμάτιζον ἐκεῖ πολὺ κακὸν μέρος ἐναντίον τοῦ προορισμοῦ των.

Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς ἔσχε συνεντελεξίς μετὰ τῶν ἐπαναστῶν παρ' ὧν εἰς μάτην ἐζήτησε ἀνακωχὴν ὀπλων· ὁ Τύλλερ ἀπεποιήθη καὶ ἐπέμενε εἰς πολλὰ ζητήματα, εἰς ἃ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνδώσῃ ὁ Ῥιχάρδος. Ὁ στεγαστὴς ἐζήτησε παρὰ τοῦ βασιλέως παραγγελίαν νὰ κόψῃ τὴν κεφαλὴν πάντων τῶν εἰς τοὺς νόμους ἀσχολουμένων. Ὡρκίσθη μάλιστα νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἄλλοι ἐν Ἀγγλίᾳ νόμοι ἢ ἐκείνοι οὓς ἤθελε νομοθετήσῃ αὐτός· οὗτω καθίστατο καὶ αὐτὸς ἐπίσης δεσπότης.

Τέλος νέα συνέντευξις ἐδόθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἐπαναστατῶν. Ἐλαβε δὲ αὕτη χώραν εἰς εὐρείαν τινὰ πεδιάδα ὅπου ἦτο συνηροισμένος ἅπας ὁ στρατὸς τοῦ Τύλλερ.

Ὁ στεγαστὴς ἦλθεν πρὸς τὸν βασιλέα ἐφιππος καὶ τοσοῦτον ἐπλησίασεν αὐτὸν ὥστε ἡ κεφαλὴ τοῦ ἵππου του προσέβαλε τὴν κεφαλὴν τοῦ διὰ πλουσίου ἐφιππίου ἐπικεκαλυμμένου ἵππου τοῦ βασιλέως.

Μεγαλειότατε, λέγει ὁ Τύλλερ, βλέπετε ἐκεῖ ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον; καὶ ὁ στεγαστὴς τῷ δεικνύει τὰ πλήθη του, ἅτινα δὲν ἀπέιγον πολὺ.

— Ναι ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Ῥιχάρδος, βλέπω τοὺς φίλους σου, οἵτινες συγχρόνως εἶνε ὑπήκοοί μου... τίς ὁ σκοπὸς σου... τί ἐπιθυμεῖτε;

— Ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος εἶνε εἰς τὰς διαταγὰς μου καὶ μοι ὠρκίσθησαν ἀφοσίωσιν μέχρι θανάτου. Ἐπομένως εἶνε πρόθυμοι νὰ πράξωσι ὅ,τι ἤθελον τοὺς διατάξῃ.

Ὁ Ῥιχάρδος οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἡ μορφή του οὐδεμίαν ταραχὴν ἐξέφραζε·

ήκουε μετά τῆς μεγαλειτέρας ἀταραξίας τὸν Τύλλερ, ὅστις ἐπανάλαβε·

— Σὲ εἰδοποιῶ ὅτι δὲν θέλουσιν ἀποσυρθῆ πρὶν ἢ δοθῶσιν αὐτοῖς οἱ χάρται οὗς ζητοῦσιν.

Ἐνῶ ὁ Ῥιχάρδος ἔδιδεν αὐτῷ νὰ ἐνοήσῃ ὅτι θέλει ἀποδώσει δικαιοσύνην εἰς τοὺς ὑπηκόους του ὁ στεγαστὴς ἐθεώρησεν ἀπρεπὲς νὰ μένη ἐνώπιόν του ἔφιππος ὁ Ἰωάννης Νέφτων ὅστις ἔφερε τὸ ξίφος τοῦ βασιλέως· ὅθεν ἀπεκάλεσεν αὐτὸν προδότην καὶ τὸν ἠπέλιψε διὰ τοῦ ξίφους του. Ὁ ἱππότης συγχρόνως ἐξιφούληκε καὶ ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐπιπέσῃ ὁ βασιλεὺς τὸν ἐσταμάτησε καὶ τὸν διέταξε ν' ἀφιππέυσῃ καὶ παραδώσῃ τὸ ξίφος του εἰς τὸν Τύλλερ.

Ὁ στεγαστὴς δὲν νύχαριστήθη ἐκ τοῦ σημείου τούτου τῆς συγκαταβάσεως· θέλει νὰ λάβῃ καὶ τὸ ξίφος ὅπερ ἐκράτει ὁ ἱππότης, τολμᾷ μάλιστα νὰ ἐπιθέσῃ ἐπ' αὐτοῦ χεῖρα.

— Εἶνε τὸ ξίφος τοῦ βασιλέως, ἀνακράζει ὁ Ἰωάννης, ἐὰν εἴμεθα μόνοι δὲν ἠθελες τολμήσει ν' ἀνανεώσῃς τὴν αἴτησίν σου.

— Δὲν ἠελον τολμήσει! εἶπε μανιώδης ὁ Τύλλερ· ὦ! θὰ τολμήσω ἔτι περισσότερον, διότι ὀρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ κυρίου σου, νὰ μὴ φάγω πλέον ἐὰν προηγουμένως δὲν σοῦ συντρίψω τὸ κρανίον.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ στεγαστὴς ἠτοιμάζετο νὰ ριφθῆ κατὰ τοῦ ἱππότης ὅτε εἰδεν ἐρχόμενον τὸν λόρδον δῆμαρχον τοῦ Λονδίνου, συνοδευόμενον ὑπὸ πολλῶν εὐγενῶν καὶ ὑπασπιστῶν, οἵτινες θορυβηθέντες ἐκ τῆς θέσεως τοῦ μονάρχου ἤρχοντο νὰ τὸν βοηθήσωσιν.

— Μεγαλειότατε, ἀνέκραξεν ὁ λόρδος δῆμαρχος, θὰ ἦτο αἰσχρὸν καὶ ἀνήκουστον νὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ φονευθῇ ἐνώπιον τοῦ κυριάρχου του τοσοῦτον γενναῖος ἱππότης. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ τιμωρήσω τὸν θρασὺν ἐπαναστάτην.

Ὁ βασιλεὺς ἔνευσεν εἰς τὸν λόρδον δῆμαρχον νὰ κρατήσωσι τὸν ἐνοχον· ἀλλ' ὁ Τύλλερ πρὶν ἢ λάβωσι καιρὸν ἐβύθισε τὸ ξίφος του εἰς τὸ στῆθος τοῦ Ἰωάννου Νέφτων· ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν στιγμὴν οἱ ὀπλοφόροι τοῦ δημάρχου διέ-

ρῆξαν τὴν κεφαλὴν τοῦ Τύλλερ καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐπαστατῶν ἀνατραπεῖς τοῦ ἵππου του ἔπεσεν ἄπνους παρὰ τοὺς πόδας τοῦ θύματός του.

Τότε ὄλον τὸ πλῆθος τὸ ἀποτελοῦν τὸν στρατὸν τοῦ στεγαστοῦ ἐπλήρωσε τὸν ἀέρα διὰ τῶν κραυγῶν του. Ὁ Ῥιχάρδος βλέπων αὐτὸ ἔτοιμον νὰ ρίψῃ ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν του χάλαζαν βελῶν δραμῶν ἐπαρουσιάσθη ἀποτόμως εἰς τοὺς ἐπαναστάτας καὶ εἶπεν αὐτοῖς:

— Τί θὰ πράξετε φίλοι μου; θέλετε νὰ φονεύσητε τὸν βασιλέα σας ὅπως ἐκδικηθῆτε τὸν θάνατον ἀνθρώπου ἀτιμασθέντος διὰ βδελυρᾶς ἀνθρωποκτονίας; . . . Συνετίσθητε, λάβετε ἐμὲ ὡς ἀρχηγόν σας, σὰς ὑπόσχομαι νὰ σὰς παραχωρήσω ὅ,τι σὰς ἠνάγκασε νὰ λάβετε τὰ ὄπλα.

Ἐκπλαγέντες ἐκ τῆς εὐγενοῦς τόλμης τοῦ νεαροῦ ἠγεμόνος, διότι ὁ Ῥιχάρδος τότε ἦτο δεκαοκταετής, καὶ ἀφοπλισθέντες ὑπὸ τῶν ὑποσχέσεών του, πάντες οἱ ἐπαναστᾶται παραχρῆμα ὑπήκουσαν καὶ ἀνέλαβον τὴν πρὸς τὰς ἐπαρχίας των ὁδόν.

Ὅ,τι βεβαίως θὰ φανῆ θαυμαστὸν εἶνε ὅτι ὁ μονάρχης ἐτήρησε τὸν λόγον του καὶ ἀπέρριψε μετὰ περιφρονήσεως τὴν συμβουλήν τῶν αὐλικῶν του τοῦ νὰ θανατώσῃ τοῦλάχιστον τινὰς τῶν ἐπαστατῶν ὅπως ἐκπλήξῃ ἐκείνους, οἵτινες ἠθελον δοκιμάσει νὰ τὸν μιμηθῶσιν.

Οὕτω ἀπέθανεν ὁ στεγαστὴς Τύλλερ, οὗ τὸ πολιτικὸν στάδιον ὑπῆρξε βραχύ. Ἠρξάτο ἀπὸ πράξεως δικαιοσύνης καὶ ἐτελείωσε διὰ πράξεως χαμερποῦς τυραννίας. Ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ λάβῃ τις ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὴν ἐξουσίαν ὅπως πράξῃ ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον ἐμέμφθη τοὺς ἄλλους;

Μετάφρασις Π. Μ.

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΔΕΛΑΦΑΪΛ

Ἰ π ὁ

ΦΡΙΑΔΕΡΙΚΟΥ ΣΟΥΑΙΕ.

[Διήγημα]

α' Ἰδοῦ, κυρία, ἡ ἀληθεστάτη καὶ ἀπλουστάτη ἱστορία τῆς δεσποινίδος Δελαφαῖλ περὶ ἧς τσοαῦται διαδόσεις ὑπάρχουσι.

Τὴν ἐξήγαγον πιστῶς ἐκ τῶν χειρογράφων σημειώσεων τοῦ Κ. Μοαζᾶς, καὶ ἐκ τῶν ἀπείρων ἐγγράφων τῆς δίκης εἰς ἣν παρέστη ὡς δικηγόρος αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ κοινοβουλίου τῶν Παρισίων. Ἐπειδὴ δὲ πιθανῶς θὰ συναντήσετε πολὺ πρὸ ἐμοῦ τὴν κυρίαν Καρμὲ, θυγατέρα της, εὐχαριστήστατέ την ἐξ ὀνοματός μου διὰ τὴν χαριστάτην συγκατάθεσιν ἣν ἔσχεν ἀφήσασά με νὰ ἐρευνήσω τὰ ἐγγράφα τοῦ πατρὸς της, καὶ ὀλίγον τι δι' ὑμᾶς, ἐὰν αἰσθανθῆτε ὀλίγην τέρψιν εἰς τὴν διήγησιν ἣν σὰς ἀποστέλλω.»

Τῷ 17. . ., εἰς Θόλωσαν, εἶχε συναφθῆ μετὰ τοῦ Κ. Γαράν καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ Κ. Δελαφαῖλ σχέσις τόσον στενὴ ὥστε ἐπέτρεπε νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι θὰ συνεδέοντο προσεχῶς καὶ διὰ συνοικεσίου. Τῶνόντι, ὁ Κ. Γαράν, λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ . . . ἦτο νεανίας κομψότατος καὶ γενναῖος, ὡμίλει εὐκόλως, ἀλλ' οὐδέποτε περὶ ἑαυτοῦ, καὶ ἐφημίζετο ὡς ἐξαιρετος εὐπατριδῆς εἰς πόλιν ὅπου καὶ διακοσίων ἐτῶν εὐγένεια λογίζεται ὡς χθεσινή. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Κ. Δελαφαῖλ ἦτο σοβαρὸς καὶ ἀκέραιος δικαστικὸς ἄρχων. Εἶχεν ὅμως τρόπους φιλοφρονεστάτους καὶ οὐδέποτε ὡμίλει εἰς τὸν κόσμον περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ δικαστηρίου, μήτε εἰς τὸ δικαστήριον περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ κόσμου. Ἦτο χῆρος, καὶ μίαν εἶχε κόρην ἣτις ἐκαλεῖτο Κλημεντία. Ἡ δεσποινὶς Δελαφαῖλ ἦτο ἐκ τῶν γυναικῶν ἐκείνων αἵτινες ἔχουσι τόσον τέλειον ἀνάστημα, ὥστε καλοῦνται εἰσέτι ὠραῖαι, καὶ ἂν ἀκόμη ὦσι δυσειδεῖς· ἀλλὰ πολὺ μακρὰν τοῦ νὰ ἦναι τοιαύτη, ἡ Κλημεντία εἶχε πρόσωπον τόσο καθαρᾶς καὶ χαριέσσης καλλονῆς, ὥστε ἔκαμνε τοὺς βλέποντας νὰ λησμονῶσι τὴν καλλονὴν τοῦ σώματος, καὶ ἐφαίνετο ὅτι τὰ πάντα ἔλεγε τις περὶ αὐτῆς ὅταν ὡμίλει περὶ τῆς ἀγγελικῆς μορφῆς της. Ὁλαὶ αἰ ἐξωτερικαὶ εὐπρέπειαι ἐφαίνοντο βεβαιούσαι τὸν γάμον τοῦ Κ. Γαράν καὶ τῆς δεσποινίδος Δελαφαῖλ· εἶχον ὁμοίαν καταγωγὴν καὶ ἴσην περιουσίαν, καὶ ἡ ἡλικία των ἦτο ἐντελῶς ἀνάλογος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν περὶ ἧς ὁμιλοῦμεν, ἡ μὲν Κλημεντία ἦτο δεκαπενταετής, ὁ δὲ Γεώργιος Γαοῦ . . . τῆ

Ἐν τούτοις γυναικῆς τινες ἐξ ἐκείνων αἵτινες ἀξιοῦσιν ὅτι ἔχουσι λεπτότητα πνεύματος, ἐβεβαίουν ὅτι ὑπῆρχον μετὰ τῶν δύο ἐκείνων νέων διαφοραὶ γνωμῶν καὶ αἰσθημάτων αἵτινες θὰ ἐπέφερον ῥῆξιν τινα πρὸ τοῦ συνοικεσίου, ἡ μεγάλη δυστυχήματα βραδύτερον. Ἐλεγον ὅτι ὁ ἠπίος χαρακτὴρ τοῦ Γεωργίου δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τὴν βιασιότητα τῆς ψυχῆς τῆς Κλημεντίας· ὅτι εὐπρεπῆς καὶ κατ' ἐξοχὴν κόσμιος Γαράν θὰ ἐδυσφόρει ἐνίστε διὰ τὴν τολμηρότητα τῶν λόγων τῆς δεσποινίδος Δελαφαῖλ, καὶ ἐνίστε διὰ τὴν λήθην τῆς μετριόφρονος σεμνότητος ἣτις φαίνεται μὲν ὡς καθῆκον, πράγματι δὲ εἶναι ἡ πρώτη ἐρωτοτροπία τῶν γυναικῶν. Ἄλλ' αἱ νομιζούσαι ὅτι ἔκρινον βελῶς τοὺς δύο ἐκείνους χαρακτῆρας, ἐπιπολαίως μόνον ἔκρινον, καὶ οὐδεμίαν εἶχε μαντεύσει ὅτι ὁ Γεώργιος εἶχε ψυχὴν περιπαθῆ καὶ πνεῦμα φλογερὸν, ἡ δὲ Κλημεντία πνεῦμα δειλὸν καὶ ψυχὴν εὐπνιθῆ.

Ἐν τούτοις εἶχον κρίνει καλῶς ὅταν ἐβεβαίουν περὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγου ἐνώσεώς των. Τῶνόντι ἤδη ὁ Κ. Γαράν εἶχεν ἀποταθῆ πρὸς τὸν Κ. Δελαφαῖλ καὶ ἐγένετο εὐπρόσδεκτος. Ὁ Γεώργιος εἶχεν ἤδη ἐπίσης ὅλα τὰ δικαιώματα μέλλοντος συζύγου· κατὰ πᾶσαν κυριακὴν, μετὰ τὴν λειτουργίαν, ἄφινεν εἰς τὸν ὑπολοχαγόν του τὴν φροντίδα νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν λόγον, καὶ ἐπλησίαζε νὰ χαιρετίσῃ εἰς τὸ θρονίον των τὸν Κ. Δελαφαῖλ καὶ τὴν Κλημεντίαν, ἣτις ἐλάβανε τὸν βραχίονά του, καὶ ἐξήρχοντο οἰκογενειακῶς εἰς περιπατον. Ἰπῆρχε τι χάριεν καὶ σοβαρὸν ἐνταυτῷ νὰ βλέπῃ τις αὐτοὺς οὕτω συνηνωμένους. Ἐνάρτετος ἔρωσ ἐντὸς δύο ἀγῶν ψυχῶν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοσοῦτον θελητικῆς καλλονῆς, νεᾶνις σχεδὸν παιδίον, στηριζομένη μετ' ἐμπιστοσύνης, καὶ ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ πατρὸς της, ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἐνός ἐπίσης νεωτάτου ἀνδρός, ἀλλ' ἤδη διακεκοιμένου καὶ ἱκανοῦ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐδαιμονίαν γυναικῆς, ἦτο θέαμα γλυκὺ, συμφωνία τις ἐξ ἐκείνων αἵτινες ὑψοῦσι τὴν ἀνθρωπότητα καὶ παραμυθούσι διὰ τὰς ἀσχημίας της· ἦτο εἰκὼν σεμνὴ καὶ περιπαθῆς τὴν ὁποίαν ὄλοι οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπεζήτουν καὶ τὴν ὑπε-

δείχνουν εἰς τὰς οἰκογενείας χωρὶς νὰ τολμῶσι νὰ ἐλπίσωσι τοιαύτην καὶ δι' ἑαυτούς. Ὁ γάμος των περιεμένετο σχεδὸν ὡς πανήγυρις τῆς πόλεως.

Βέβαιος περὶ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Κ. Δελαφάιλ, βέβαιος περὶ τοῦ ἔρωτος τῆς Κλημεντίας δειλιώσης νὰ τῷ τὸν ἐκφράση, ὁ Γεώργιος ἠτοιμάζετο νὰ ζητήσῃ τὴν συγκατάθεσιν τῆς μητρὸς του ἣτις διέμενεν εἰς Παρισίους, ὅταν περιστατικόν τι τὸ μᾶλλον ἄθλιον ἐξ ὄλων ὅσα δύνανται νὰ καταστρέψωσι τὴν εὐδαιμονίαν ἀνθρώπου, διαταγὴ τοῦ ὑπουργοῦ πέμπουσα τὸ σύνταγμα τοῦ... εἰς τὰς Ἰνδίας, ἐπῆλθε διὰ νὰ ἀνατρέψῃ ὅλας τὰς ἐλπίδας του, καὶ νὰ διαλύσῃ τὴν τοσοῦτον ἐντελῆ ἐκείνην ἔνωσιν.

Ἡρώϊαν τινὰ, πολὺ πρὸ τῆς ὥρας καθ' ἣν συνείθιζε νὰ παρουσιάζεται, ὁ Κ. Γαράν ἔρχεται εἰς τὴν οἰκαὶν τοῦ Κ. Δελαφάιλ, ὅστις ἦτο μετὰ τῆς Κλημεντίας, καὶ ἀναγγέλλει αὐτοῖς τὴν κεραυνοβόλον ἐκείνην εἰδήσιν. Ἡ θλίψις τοῦ Γεωργίου ἦτο ἀπηλπισμένη ἢ τῆς Κλημεντίας ὑπῆρξε σκληρὰ καὶ βαθεῖα· καὶ αὐτὸς ὁ Κ. Δελαφάιλ ἔμεινεν ἀναυδος. Μετὰ τὴν πρώτην παραφορὰν τοσοῦτον φρικώδους δυστυχίας, προσεπάθησαν ν' ἀπαλλαγῶσιν αὐτῆς. Ὁ Γεώργιος ἐπρότεινε νὰ σπεύσωσι τὸν γάμον, καὶ ἐζήτηε νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Κλημεντίαν, ἐὰν συγκατετιθετο νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ὁ Κ. Δελαφάιλ ἐθλίβετο ἐπὶ τῇ ιδέᾳ νὰ ἀποχωρισθῇ τόσον αἰφνιδίως ἀπὸ τῆς θυγατρὸς του, καὶ νὰ πέμψῃ αὐτὴν τοσοῦτον νεαρὰν τοσαύτας λεύγας μακρὰν τῆς πατρίδος του, εἰς κλίμα ὅπερ ἐνομιζέτο τότε ὡς θανατηφόρον, ἐκτεθειμένην εἰς τὸν θάνατον τῆς ἢ εἰς τὸν τοῦ συζύγου τῆς, ἀνεύσουλου καὶ ἀνεύπροστασίας. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ παραιτηθῶσι τοῦ σχεδίου τούτου. Ὁ Γεώργιος ἤθελεν ἐπίσης νὰ δώσῃ τὴν παραίτησίν του, καὶ νὰ ἀποχαιρετίσῃ τὸν στρατιωτικὸν βίον· αὐτὸ ὅμως δυσηρέστησε τὸν Κ. Δελαφάιλ, ὅστις ἐχαρκτηρίσε τὴν πρότασιν ταύτην ὡς νεανικὴν παραφροσύνην, καὶ διεκήρυξεν ὅτι θὰ καθίστατο ὑπεύθυνος διὰ τοιαύτην ἀπόφασιν πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Κ. Γαράν. Τέλος ὁ Γεώργιος προσεπάθησεν, ὡς τελευταίαν ἐλπίδα, νὰ πείσῃ τὸν αὐστη-

ρὸν πατέρα νὰ τῷ δώσῃ τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς του, καὶ νὰ τὴν τηρήσῃ πλησίον του μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του ἣτις θὰ ἐγίνετο μετὰ δύο ἔτη. Ἄλλ' ὁ Κ. Δελαφάιλ δὲν ἠθέλησε νὰ παραδεχθῇ μῆτε τὴν τελευταίαν ταύτην πρότασιν. Ὅταν κατώρθωσε νὰ κατενάσῃ ὀλίγον τὴν ἀπελπισίαν εἰς ἣν ἦσαν βεβουλισμένοι ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Κλημεντία, τοῖς παρέστησεν ὅτι ἦσαν πολὺ νέοι, καὶ ἠδύνατο νὰ περιμένωσιν ὅτι δύο ἔτη μόλις ἠριθμοῦντο ἐν τῇ ζωῇ· ὅτι ἡ ἀπουσία ἐκείνη θὰ ἐχρησίμευεν ὡς δοκιμασία τοῦ ἔρωτός των, καὶ τέλος ὅτι τοιαύτη ἦτο ἡ ἀμετάτρεπτος θέλησίς του. Ἐπρεπε νὰ ὑπακούσωσιν. Ὁ Γεώργιος ἔπραξε τοῦτο μετὰ περιδεοῦς ἐγκαρτερήσεως, ἡ Κλημεντία μετὰ ἐξημμένης θλίψεως, ὡς ἐὰν ἠδύνατο νὰ εὖρη παρηγορίαν τινὰ παλαιούσα κατὰ τῆς δυστυχίας διὰ νὰ τὴν νικήσῃ, ὡς ἐὰν ἠλπίζεν ὅτι ὁ ἔρωτος τῆς ἤθελε καταστῆ προσφιλέστερος καὶ ἠρωϊκώτερος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Γεωργίου μετὰ τὰ δύο ἐκεῖνα ἔτη τῆς προσδοκίας καὶ τοῦ ἀποχωρισμοῦ.

Ὁ Κ. Δελαφάιλ ἐφέρθη συνετῶς λαβὼν τὴν ἀπόφασιν ταύτην τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν εἰς τὰ δύο ἐκεῖνα παιδία· ἀλλ' ἔπραξεν ἀφρόνως ὅταν, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη περὶ τῆς ὑπακοῆς των, δὲν ἀπεμακρύνθη ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς διὰ νὰ τὰ ἀφήσῃ μόνα. Δὲν ἐνόησεν ὅτι ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ ἐπακολουθήσωσι δάκρυα καὶ λόγοι, ἄθωοι μὲν βεβαίως, τοὺς ὁποίους ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ ἀκούσῃ, ἐν τίποτε, ἴσως, μία ἐκ τῶν ἱερῶν ἐκείνων συγκινήσεων τοῦ νεαροῦ καὶ ἀγνοῦ ἔρωτος διὰ τὰς ὁποίας ἡ ψυχὴ ἐπιζητεῖ ἐπίσης τὸ μυστήριον ὡς καὶ διὰ τὰς φλογερωτέρας ἐπιθυμίας· ὄρκος προφερόμενος μὲ ὀφθαλμοὺς τεταπεινωμένους, μὲ χεῖρας συμπεπλεγμένας· τίποτε ἄλλο ἴσως εἰμὴ αἱ λέξεις αὗται:— «Ὁὐ μὲ ἀγαπήσῃς, Κλημεντία;— Ὁὐ σὲ ἀγαπήσω, Γεώργιε...» Ὁλιγώτερον τούτου. Δὲν ἤξεύρω, ἀλλ' ὠφείλεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἀφάτου ὀδύνης στιγμὴν ταύτην διὰ τὸν ἐγκάρδιον ἀποχαιρετισμὸν τῆς ψυχῆς των. Δὲν τοῖς τὴν ἔδωκε, καὶ ἔμειναν σιωπηλοὶ πλησίον ἀλλήλων. Διὰ τοῦτο, ὅταν ἐδέησε νὰ χωρισθῶσιν, ὁ Γεώργιος, πνιγόμενος δι' ὅσα

δὲν ἠδυνήθη νὰ εἶπῃ, ἐλησμόνησε τὸ ὀφειλόμενον σέβας πρὸς τὰ ἱερά καθήκοντα τῆς τιμῆς, καὶ ἔρριψε χαμηλοφώνως, ὡς διαταγὴν καὶ παράκλησιν ἐνταύτῳ, τὰς λέξεις ταύτας πρὸς τὴν δυστυχεῖ Κλημεντίαν.

— Ἀπόψε, τὸ μεσονύκτιον, εἰς τὸν κῆπον·

Ἡ νεᾶνις τὸν παρετήρησε, καὶ τὸν εἶδεν ὠχρὸν καὶ καταβεβλημένον· καὶ ἀπεκρίθη διὰ τῆς αὐτῆς χαμηλῆς φωνῆς·

— Ὁὐ ἦμαι.

Ἐκ τῆς ἀταραξίας μεθ' ἧς ἀπεχωρίσθησαν, ὁ Κ. Δελαφάιλ ἔπρεπε νὰ μαντεύσῃ ὅτι ἐμελέτων νὰ ἐπανιδῶσιν ἀλλήλους. Ἄλλ' ἡ διορατικότης τῆς ψυχῆς τῷ ἔλειπε, καὶ δὲν συνέλαβεν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν.

Ἐλθούσης τῆς ἐπέρας, ἡ Κλημεντία κατέβη εἰς τὸν κῆπον· εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ εἴπωμεν; σχεδὸν εὐτυχῆς διότι ἦσθάνετο τύψιν, φθονοῦσα τὰς συγκινήσεις ἔρωτος μυστικοῦ καὶ ἴσως ἐνόχου· διότι δὲν ἐγίνωσκεν ἄλλο ἔγκλημα ἢ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τῆς παρακοήν. Ἐξ ἐναντίας ὁ Γεώργιος ἦλθε μεταμελούμενος, αὐτὸς ὅστις ἐγίνωσκεν ὅλους τοὺς κινδύνους τοιαύτης συνεντεύξεως. Ἐπλησίασαν ἀλλήλους τρέμοντες, καὶ πρὸς στιγμὴν ἔμεινον σιωπῶντες· τέλος ὠμίλησαν περὶ τοῦ σκληροῦ ἀποχωρισμοῦ των καὶ περὶ τῆς ἀπομονώσεως εἰς ἣν ἔμελλον νὰ ζήσωσιν· ἐνησχολήθησαν πολὺ περὶ τοῦ τί ἤθελον πράξῃ, καὶ ἡ χρῆσις τῶν δύο ἐκείνων ἐτῶν ἐκανονίσθη οὕτως εἰπεῖν ἡμέραν πρὸς ἡμέραν. Συνεφώνησαν περὶ τῶν ὠρῶν τῆς νυκτὸς καθ' ἃς ἤθελον ἐνθυμεῖσθαι ὁμοῦ ὁ εἰς τὸν ἄλλον, λησμονοῦντες ἀμφοτέρωι ὅτι ἐν τῇ ἀποστάσει ἐκείνη αἱ ἡμέραι τοῦ ἐνὸς κλίματος εἶναι νύκτες τοῦ ἄλλου. Ἐπειτα συνεφώνησαν νὰ σκέπτονται ἀκαταπαύστως ἀλλήλους, ὅπερ ἦτο ἀσφαλέστερον μέσον νὰ συναντῶνται. Κατὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην ἡ σελήνη εἶχεν ἀνατελεῖ εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἡ νύξ ἦτο ἤρεμος καὶ μυροβόλος. Ἐκάθησαν ὑπὸ δένδρον ἠθισμένων αἰγοκλιμάτων, καὶ ἀνεπαισθῆτως ἡ σιωπὴ κατεκυρίευσεν αὐτούς. Ἡ Κλημεντία παρεδόθη εἰς τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο μετὰ μέθης, ὁ Γεώργιος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθῆξῃ. Ἦσαν ὁ εἰς πλησίον

τοῦ ἄλλου, ἡρέμα συνωθούμενοι ἐπὶ στενοῦ ἐδράνου· ἡ Κλημεντία, ἀκίνητος καὶ μὲ τεταπεινωμένην κεφαλὴν, ἐκλαίει χωρὶς νὰ πάσχῃ· ὁ Γεώργιος ἠσθάνετο ῥίγος· τὴ στήθός του ἐπνευστία. Ἐθεώρει τὴν ὠραίαν μνηστῆν του· ἡ λάμψις τῆς σελήνης ἐφώτιζε τὸ πρόσωπόν του· ἐγονυπέτησε πρὸ αὐτῆς.

— Μὲ ἀγαπᾷς; ἔκραξεν.

— Ὁ Θεὸς μὲ εἶναι μάρτυς, ἀπεκρίθη ἐκείνη ἡρέμα, ὅτι σὲ ἀγαπῶ πλείοτερον τῆς ζωῆς μου.

Ἡ ἀπλῆ αὕτη ἀπόκρισις, ἡ ἐκκλησις ἐκείνη πρὸς τὴν Θεότητα, ἐπροστάτευσε τὴν ἀθώαν κόρην· διότι ἀμέσως ὁ Γεώργιος, ὡσεὶ προσβληθεὶς ὑπὸ αἰφνιδίας ἰδέας, ἠγέρθη λέγων·

— Λοιπὸν ὑγίαινε, ὑγίαινε!

— Ἀπὸ τώρα! ἔκραξε ὀλιβερώς ἡ Κλημεντία.

Ἡρέπει, ἀπεκρίθη ὁ Γεώργιος· πλησίον σου χάνω τὸ λογικόν μου. Ὡ! μὴ μὲ κρατῆς, ἄφρασε μὲ νὰ φύγω! μὴ μὲ βλέπῃς οὕτω. Ὑγίαινε! Ἄς χωρισθῶμεν ἀθῶοι διὰ νὰ ἐπανεύρωμεν ἀλλήλους ἀνευθουριάστως.

Βεβαίως ἡ Κλημεντία δὲν ἐνόησε τίποτε μῆτε ἐκ τοῦ τρόμου ὅστις ἠλλοίου τὸ πρόσωπον τοῦ Γεωργίου, μῆτε ἐκ τῆς δονήσεως τῆς φωνῆς του· ἀλλ' ἠσθάνθη ἑαυτὴν, ἐν τῇ ἐκφράσει τοῦ ἔρωτός τῆς, πολὺ κατωτέραν τοῦ περιπαθοῦς ἐκείνου τόνου. Ἐροβήθη νὰ φανῇ ἀτάραχος ἐνώπιον τῆς παραφροσύνης ἐκείνης, καὶ βεβαίως τὸ αἶσθημα τοῦτο τὴν ἐνέπνευσε τὰς πικρὰς ταύτας λέξεις, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Γεώργιος ἔδραπεν ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς ἐν ἀλλὰ φλογερὸν φίλημα·

— Ὡ, Γεώργιε! Ἐὰν ἦμην νεοῦ, τὰ φιλήματα σου θὰ μοὶ ἀπέδιδον τὴν ζωὴν.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ἀπεχωρίσθησαν.

Τέσσαρα ἔτη προῆλθον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὅταν ὁ Γεώργιος, ἀποβιβάσθεις εἰς Βρέστ πρὸ τινων ἡμερῶν ἔλαβε τὴν πρὸς τοὺς Παρισίους ὁδὸν καὶ ἔφθασεν εἰς τῆς μητρὸς του τὴν 5 ἰουνίου 17... Εἶχε φροντίσει νὰ τὴν εἰδοποιήσῃ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς του διὰ τινων φίλων· διὰ τοῦτο, ὅταν τὸν εἶδεν ἐπλήσθη χαρῆς ἀνευ φόβου καὶ ἐκπλήξεως· διότι ὁ

Γεώργιος είχε πληγωθῆ, αἰχμαλωτευθῆ, καὶ νομισθῆ ὡς νεκρός. Ἡ εὐδαιμονία τοῦ Γεωργίου ὑπῆρξεν ἡ αὐτή· ἀλλὰ μετὰ τὰς πρώτας στιγμὰς τὰς ἀφιερωθείσας εἰς τὰς βιαίας συγκινήσεις τοιαύτης ἐνώσεως, ἡ κυρία Γαράν παρετήρησεν ἀλλοκοτόν τινα θλίψιν εἰς τὰ βλέμματα τοῦ Γεωργίου καὶ τινα ἀλλοφροσύνην εἰς τὰς ἀποκρίσεις του· τὸν ἠρώτησεν, ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἠθέλησε νὰ ἀποκριθῆ· ἐπέμεινε τότε μετ' ἀνησυχίας· τότε ὁ υἱὸς της, διὰ νὰ τὴν καθησυχάσῃ τῇ ὁμολόγησε τὴν αἰτίαν τῆς ἀλλοκότου ἐκείνης μελαγχολίας.

— Εἶναι τρέλα παιδαριώδης, μήτέρ μου, καὶ ἀναξία ἀνδρός· ἀλλ' ἀφοῦ νομίζετε ἡ μελαγχολία μου ἔχει σπουδαίας αἰτίας, πρέπει νὰ σὰς ἐνθαρρύνω, ἔστω καὶ με κίνδυνον νὰ σὰς φανῶ γελοῖος. Φαντασθῆτε ὅτι διερχόμενος πρὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Γερμανοῦ τῶν Λειμώνων, τὴν εἶδον ὅλην περικεκαλυμμένην με μαῦρα καὶ κεκοσμημένην ὡσανεὶ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ πλουσία τις κηδεῖα. Τὸ πρᾶγμα βεβαίως εἶναι πολὺ κοινὸν καὶ δὲν θὰ εἴλικι μήτε παιδίου τὴν προσοχὴν· καὶ ἐν τούτοις ἡ θεὰ αὕτη με ἐλύπησε· δὲν ἠξεύρω διατί μοι ἐφάνη ὡς ἀπαισία προειδοποιήσις συμφορᾶς. Μειδιᾶτε καὶ ἔχετε δίκαιον. Ἀλλὰ τρία ἔτη αἰχμαλωσίας καὶ φρικωδῶν παθημάτων με κατέστησαν τοσοῦτον ἐπιρρέπῃ πρὸς τὴν θλίψιν ὥστε φοβοῦμαι περὶ πάντων ἀφότου εἶμαι εὐτυχής.

— Εἶναι αἴσθημα ὅπερ μοι ἀποδεικνύει ὅτι ἀγαπᾶς τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην, ἀφοῦ φοβεῖσαι μήπως τὴν χάσης, τῷ ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ του· ἀλλὰ θὰ σὲ ἐνθαρρύνῃ μετ' ὀλίγον ἡ ἔξις τῆς ἀπολαύσεως. Ὅσον ἀφροᾶ τὴν κηδεῖαν ταύτην, θὰ ἦναι βεβαίως ἡ τῆς ὠραίας κυρίας Σερβένς, τῆς συζύγου τοῦ προέδρου, ἀποθανούσης χθὲς μετὰ ἀσθένειαν τριῶν μόλις ἡμερῶν.

— Τῆς ὠραίας κυρίας Σερβένς! εἶπεν ὁ Γεώργιος· ἦτο λοιπὸν τόσον ὠραία ὥστε νὰ τὴν προσαγορεύωσι δια τοῦ τοιούτου ἐπωνυμίου;

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ἡ κυρία Γαράν· καὶ τοσοῦτον ἔξοχος ἦτο ἡ καλλονότης της, ὥστε πανταχοῦ ἐφημιζέτο, καὶ εἰς τὴν Θόλωσαν ὅταν ὠμίλουν περὶ αὐτῆς

ἔλεγον: Ἡ ὠραία δεσποινὶς Δελαφάιλ.

Ἡ τοσοῦτον ἀπλῆ καὶ τοσοῦτον ἀπότομος αὕτη ἀποκάλυψις τοιαύτης τρομερᾶς δυστυχίας δὲν εἰσέδουσε φαεινῶς καὶ βιαίως ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Γεωργίου. Παρετήρησε τὴν μητέρα του ἐκπληκτος μᾶλλον ἢ περιδεής, καὶ ἐζήτησε νὰ τῷ ἐπαναλάβωσι τὴν φράσιν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀκούσει. Ἡ κυρία Γαράν ἐνθυμηθεῖσα τότε ὅτι ὁ υἱὸς της εἶχε κατοικήσει ἄλλοτε εἰς Θόλωσαν, καὶ ὑποθέτουσα ὅτι εἶχε γνωρίσει τὴν Κλημεντίαν, ἀπεκρίθη μετὰ πλειοτέρας προφυλαξέως· ἀλλ' ὅταν ἐπανέλαβε τὸ ὄνομα τῆς δεσποινίδος Δελαφάιλ, ὁ Γεώργιος ἔπεσεν ἀναίσθητος πλησίον της, ὡς ἄνθρωπος πληγῆς εἰς τὴν καρδίαν διὰ κτυπήματος ἀπροόπτου καὶ θανατηφόρου· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐσφάδχον ὡς οἱ τοῦ ὑπὸ σπασμῶν κατεχομένου· πελιδνῆ ὠχρότης ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του· ἡ ἀναπνοή του ἐκρατήθη, καὶ βεβαίως θὰ ἀπέθνησκε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐὰν δὲν ὑπερεχειλιζέτο ἡ ἀπελπίσῃα του εἰς κραυγὰς τρομερᾶς καὶ κλαυθμύς φρικώδεις.

Βεβαίως ἡ μητρικὴ ἀγάπη εἶναι λίαν ἐφευρετικὴ διότι ἡ κυρία Γαράν κατῴρθωσε νὰ κατευνάσῃ τὴν παράφορον ἐκείνην θλίψιν. Διὰ νὰ τὴν ἀκούσῃ ἠναγκάσθη νὰ ὁμιλήσῃ πολὺ περὶ τῆς Κλημεντίας· καὶ, πρᾶγμα παράδοξον, ἐχρειάζετο νὰ παρηγορήσῃ τὸν δυστυχῆ Γεώργιον διὰ τὴν προδοσίαν της μᾶλλον ἢ διὰ τὸν θάνατόν της. Τότε τῷ ἐζήγησε πῶς, διαδοθείσης ἐν Γαλλίᾳ τῆς φήμης τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τοῦ θανάτου του, εἶχε μάθει τοῦτο ἡ δυστυχὴς δεσποινὶς Δελαφάιλ· τῷ ἐζήγησεν ὅτι μετὰ πολλὰ δάκρυα καὶ ἀντίστασιν, ἡ Κλημεντία θὰ ἠναγκάσθη βεβαίως νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ πατρὸς της· καὶ ὅλα ταῦτα τοσοῦτον ἦσαν φυσικά, ὥστε ἡ κυρία Γαράν, ἐπινοῦσα τὴν ἱστορίαν ταύτην, τῷ ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν. Τέλος, ὡς βάλσαμον σωτήριον εἰς τὴν ψυχὴν, τῷ εἶπεν ὅτι ἴσως ἡ ἔνεκα τοῦ θανάτου τοῦ Γεωργίου θλίψις καὶ ἡ κατηναγκασμένη ἐκείνη ἔνωσις ἔφερον προῶρως εἰς τὸν τάφον τὴν ὠραίαν κυρίαν Σερβένς· διὰ θαυμασίας δὲ γυναικείας ἐπιτηδειότητος, κολακεύουσα τὴν δυστυχίαν τοῦ Γεωργίου διὰ τῆς εἰκασίας

ὅτι ὁ θάνατος ἐκεῖνος προῆλθε χάριν αὐτοῦ, κατῴρθωσε νὰ καταπραῦνῃ τὴν πικρίαν αὐτοῦ.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΑΔΗΣ.

ΠΕΡΙ

ΜΩΑΜΕΘΑΝΙΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

[Συνέχεια. Ἰδε φυλλ. Δ'.]

ΚΕΦ. Η'.

Περὶ λουσίματος.

Τὸ λούσιμον ὅπερ, ὡς προείπομεν, εἶνε τρίτον εἶδος καθαρισμοῦ καὶ χρησιμεύει διὰ τὰς μεγάλας ἀκαθαρσίας, κάμνουσι δις ἢ τετράκις τῆς ἐβδομάδος· διὰ τοῦτο οὐδεμία πόλις δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἔχῃ ἐν ἡ πλείονα λουτρά τὰ ὅποια οἰκοδομοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δαπάναις τῶν εὐπορωτέρων. Τούτων τὰ μὲν εἰσὶ προσδιωρισμένα διὰ τοὺς ἀνδρας, τὰ δὲ διὰ τὰς γυναῖκας· ὑπάρχουσι προσέτι καὶ κοινὰ δι' ἀμφοτέρα τὰ γένη, ἀλλ' αἱ ὠραι τοῦ λουσίματος εἶναι διάφοροι, ἡ μὲν ἡμέρα διὰ τὰς γυναῖκας, ἡ δὲ νύξ διὰ τοὺς ἀνδρας. Ἀπὸ τίνος ὅμως χρόνου ἡ συνήθεια αὕτη ἐχαλαρώθη καὶ πλείστα ὅσα λαμβάνουσι χώραν ἀτοπήματα ὡς ἐκ τῆς κοινῆς χρήσεως.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ λουτρῶν.

Ἄν καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι εἰς τοὺς πλείστους εἶνε γνωστὴ ἡ χρῆσις τῶν λουτρῶν ἐν τούτοις δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ δώσωμεν μικράν τινα περιγραφὴν αὐτῶν.

Τὸ λουτρὸν εἶνε οἶκημα εἰς δ' ἐκ τῆς ὀροφῆς δι' ὀπῆς εἰσέρχεται τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ διὰ τῆς δι' ὑπονόμου ἀναπτομένης πυρᾶς θερμαίνεται ὀλόκληρον τὸ οἶκημα, διὰ σωλήνων τῆς θερμάνσεως διαδομένης. Ὁ εἰσερχόμενος γίνεται πάραυτα ἀφανῆς ἐκ τῶν κυματιζομένων νεφῶν τοῦ ἀτμοῦ καὶ τῆς θερμῆς ἀναθυμιάσεως· καὶ αὐτὰ τὰ ἰσχνὰ σώματα καταλαμβάνον-

ται ὑπὸ στενοχωρίας εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἰδρῶς καταρρέει κρουνηδόν· εἰς ἀπόστασιν τινα εἶναι δεξαμεναὶ πεπληρωμέναι αἱ μὲν ψυχροῦ αἱ δὲ χλιαροῦ ὕδατος μεταδιδόμενου ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην διὰ σωλήνων. Ἐὰν τὸ λούσιμον δὲν ἀποβλέπη εἰς ἐκπλήρωσιν θρησκευτικοῦ καθήκοντος, τότε αἱ γυναῖκες πλύνονται ὑπὸ τῶν θεραπειῶν.

ΚΕΦ. Ι'.

Περὶ προσευχῆς.

Ἡ κυρίως προσευχὴ εἶναι τὸ *Ναμάϊ*, ὅπερ ὑπαγορεύει τρεῖς περιστάσεις καθ' ἃς ὁ Ὀθωμανὸς ὀφείλει σέβας καὶ ὑπακοήν· αὐταὶ δ' εἰσὶ α) νὰ ἦνε ἐντελῶς καθαρὸς ἀπὸ πάσης κηλίδος β) Νὰ στρέφεται πρὸς τὴν Κιαῦά τῆς Μέκκας καὶ γ) νὰ ἔχῃ ἀγαθὴν προαίρεσιν. Αἱ τελεταὶ αἵτινες ἀπαρτιζοῦσι τὴν προσευχὴν τοῦ *Ναμάϊ* εἶναι αὗται: Ὁ πιστὸς ὀφείλει ὑπτιος καὶ συνεσταλμένος νὰ δεικνύῃ ἄκρον σέβας, νὰ ἐκτείνῃ τὰς χεῖρας με ἀνοικτοὺς τοὺς δακτύλους θέτων τὸν ἀντίχειρα κάτωθι τοῦ ὠτίου· ταῦτοχρόνως νὰ ἀποστηθίζῃ τὸ *Τεκβίρ*, ἡ δὲ γυνὴ νὰ πλύνῃ τὰς χεῖρας μέχρι τῶν ὤμων. Αἱ λέξεις τοῦ *Τεκβίρ* εἶναι αὗται: «*Υψιστος εἶνε ὁ Θεὸς, ὕψιστος εἶνε ὁ θεὸς, οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ Θεός, μόνος αὐτὸς εἶνε ὕψιστος Θεός, ἡ δύξις εἶναι τοῦ Θεοῦ.*» Πρέπει νὰ βάλῃ τὰς χεῖρας εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἡ μὲν δεξιὰ νὰ καλύπτῃ τὴν ἀριστερὰν καὶ διαδοχικῶς νὰ λέγῃ ἐκ στήθους τὸ *Τεσβίχ*, τὸ *Σένα*, τὸ *Τεαβούζ* καὶ τὸ *Φετιχά* ὅπερ εἶναι ἡ ἀρχικὴ διάταξις τοῦ Κορανίου. Τὸ *Τεσβίχ* σημαίνει: «*Τὸ ὄνομά σου ἔστω ὑψωμένον, ὦ μεγάλε καὶ πανάγαθε Θεέ!*» Τὸ *Σένα*, «*Σὲ ἀγιάζω, ὦ θεέ μου, σὲ ἐπαινῶ, τὸ ὄνομά σου ἔστω εὐλογημένον, τὸ μεγαλεῖόν σου ὑψωμένον, δὲν εἶναι ἄλλος Θεός.*» Τὸ *Τεαβούζ*, εὐχὴ κατὰ τοῦ δαίμονος, σημαίνει «*Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πρᾶου καὶ εὐσπλάγγχνου Θεοῦ.*» Μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην, τὸ σῶμα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενίζοντας πρὸς τὸ ἔδαφος καὶ τὰς χεῖρας με ἀνοικτοὺς τοὺς δακτύλους στηρίζομένους ἐπὶ τῶν γονάτων ἐπαυαλέγει τὸ *Τεκβίρ*, ἀκολούθως τὸ *Τεσβίχ*.

δπερ πρέπει νά εἶπη κατὰ σειράν ἐννάκις. Ἐγειρόμενος λέγει τὸ Τεσμὶ, τὸ Τεχμίδ, καὶ τὸ Τεκβίρ. Τὸ Τεσμὶ σημαίνει «Ὁ Θεὸς, εἰσάκουσον τὸν δουλάζοντά Σε,» τὸ Τεχμίδ «Ὁ Θεὸς, οἱ ἔπαινοι εἶναι ἰδιού σου». Ἡ δέησις πρὸς τὸν Θεὸν πρέπει νά γίνεται μὲ τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, τὰ γόνατα, οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν, αἱ χεῖρες, ἡ ρίς καὶ τὸ μέτωπον νά ἐγγίξωσι τὴν γῆν. Διαρκῶς τῆς προσευχῆς ταύτης ἐκφωνεῖ τὴν εὐχὴν τοῦ Τεκβίρ ἢ Τεσβιχ, ἀκολούθως στηρίζει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν χειρῶν τοῦ ἔχων τοὺς δακτύλους κεκλεισμένους, τὸ σῶμα ἐκτάδην εἰς τρόπον ὥστε ἡ κοιλία νά ἐγγίξῃ τὴν γῆν· καὶ ταῦτα πρέπει νά ἐκτελῶσιν οἱ ἄνδρες, αἱ δὲ γυναῖκες νά ἐγγίξωσι τὴν γαστέρα ἐπὶ τῶν μηρῶν. Τὴν προσευχὴν ταύτην δύνανται νά κάμωσι ἢ ἐπὶ τάπητος ἢ ἐπὶ ὀμαλοῦ καὶ καθαρῷ ἐδάφους. Ἐγειρόμενος κάθηται ἐπὶ τῶν γονάτων ἔχων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ ἐπαναλαμβάνων τὸ Τεκβίρ ἐξακολουθῶν τὴν υπόκλισιν· μετὰ τοῦτο ἐγείρεται αὐθις καὶ ἔχων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων ἐπαναλέγει τὸ Τεκβίρ ἄπασαι αἱ πράξεις αὐταὶ τῆς προσευχῆς ἀποτελοῦσι τὸ Ρικαθ. Ἡ προσευχὴ Ναμαζ συνίσταται ἐκ διαφόρων Ρικαθ, τοιούτοι δὺν, τεσσάρων, ἕξ, καὶ καθεξῆς, κατὰ τὰς κανονισμένας ὥρας περὶ ὧν θὰ πραγματευθῶμεν. Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου Ρικαθ ὀφείλει νά καθῆσθαι εἰς τὰ γόνατα κρατῶν τοὺς ὤμους μὲ τὰς χεῖρας καὶ μὲ ἀνοικτούς τοὺς δακτύλους, τὰ σκέλη ἔσωθεν, τοὺς πόδας ἐκτεινομένους ὀπίσθεν καὶ τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν πρὸς τὴν γῆν· μετὰ τοῦτο ἐκφωνεῖ τὸ Σλαβαθ, τοῦτ' ἐστὶν «Ὁ Θεέ μου· ὁδὸς τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν Μωάμεθ καὶ τὴν γενεάν αὐτοῦ, ὡς εἶδωκα αὐτὸν εἰς τὸν Ἀβραάμ καὶ τὴν γενεάν αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησον τὸν Μωάμεθ ὡς εὐλόγησας τὸν Ἀβραάμ καὶ τὴν φυλὴν αὐτοῦ· οἱ ἔπαινοι, αἱ μεγαλοπρέπειαι καὶ πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ ἀγαθὰ πηγάζουσι παρὰ Σοῦ καὶ εἰς Σε ἀνήκουσιν» ἀκολούθως πρέπει νά ἀναγνώσῃ παράγραφον τινὰ τοῦ Κορνίου καὶ ἀρέσκεια καὶ μετὰ ταῦτα νά ἀποπερατώσῃ τὴν προσευχὴν τοῦ Ναμαζ διὰ τῆς ὁμολογίας τῆς

πίστεως, καὶ ὑποκλίσεως δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ. Πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἐκφωνεῖ α *Εἰς Σε ὁ ἀσπασμὸς τῆς εἰρήνης καὶ τὸ εὖλεος τοῦ Θεοῦ* »

Ἰμάμιδες τινες πρεσβεύουσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει πέντε ἀγγέλους, καὶ ὅτι τινὲς αὐξάνουσι μέχρι τῶν ἐξήκοντα καὶ ἄλλοι μέχρι τῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα. Ὅλη ἡ βᾶσις τῆς Ὀθωμανικῆς θρησκείας εἶναι ἡ προσευχὴ τοῦ Ναμαζ ἡ ἀποτελοῦσα ἄπασαν τὴν λειτουργίαν, ἐπομένως ὁ Τοῦρκος ὑποχρεοῦται νά φυλάττῃ ἀκριβῶς ὅλας τὰς θρησκευτικὰς ἐντολὰς καὶ νά ἀποπερατώσῃ αὐτὰς ἀπολύτως καὶ κατασκευαστικῶς.

Ἐκτὸς τοῦ Ναμαζ, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑποχρέωσις θεία, οἱ πλείστοι καθῆκον ἔχουσι ἀπαραίτητον κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ἢ τρεῖς τοῦλάχιστον τῆς ἐβδομάδος νά κάμνωσιν τινὰ Ναμαζ χάριν εὐλαβείας, καὶ οἱ μᾶλλον φιλοθρησκοὶ ἀπευθύνουσιν ὕμνους καὶ ψαλμούς προσφέροντες τῷ Μωάμεθ ὡς θυσίαν πολύτιμον κυμβολόγιον ἐξ ἑννεήκοντα ἑννέα κόκκων, ἰσαριθμῶν ἐπιθέτων τοῦ Θεοῦ. Οἱ Δερβίσιδες φέρουν εἰς τὴν ζώνην τοιαῦτα καὶ ἐν ὥρᾳ προσευχῆς προφέρουν εἰς πᾶσαν θίξιν κόκκου τὸ ὄνομα ἢ τὰς παρωνυμίας τοῦ Θεοῦ, Ἀλλάχ, Νὸν κλπ. Ὅλοι αὐταὶ αἱ εὐλαβεῖς πράξεις συνοδεύονται δι' ἐλεημοσύνης καὶ νηστείας κατὰ τὰς κανονισμένας νηστεσίμους ἡμέρας, τινὲς μάλιστα ἐπισκέπτονται καὶ τοὺς τάφους τῶν ἁγίων των. Μετὰ μεγίστης εὐλαβείας καὶ κατανύξεως προσεύχονται τὸ Ναμαζ ἢ τοιαύτη προσευχὴ ἀποβλέπει τὴν καθαρῶτητα καὶ τὴν Κιαβὲ τῆς Μέκκας.

Εἰς ἔλους τοὺς ναοὺς καὶ οἰκίας ὑπάρχει προσδιωρισμένος διὰ τὴν προσευχὴν τόπος· εἶναι δ' οὗτος ἐστραμμένος πρὸς τὸ μέρος ὅπου κεῖται ἡ Μέκα· ἐνδὸν δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ τοίχου εἶναι ἐξωγραφημένον μὲ διάφορα χρώματα κανδύλιον. Εἰς διαφόρους πόλεις βλέπει τις τοιαῦτα κανδύλια τεχνιέντως κατεσκευασμένα ἐπὶ λίθων καὶ πηλοῦ τούτων φρέατα καὶ βρύσεις χρησίμους εἰς καθαρισμόν. Τὴν προσευχὴν Ναμαζ κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν κάμνουσι δι' ὅλης τῆς εὐλαβείας συνσταλμένας ἔχοντες τὰς φρένας καὶ συλλογιζόμενοι μόνον τὴν ματαιότητα, προσ-

φέροντες τὴν ἀπαιτουμένην λατρείαν πρὸς τὸν ποιητὴν τοῦ παντός.

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Περὶ τῶν ὥρῶν τῆς προσευχῆς Ναμαζ.

Πᾶς μουσουλμάνος ὑποχρεοῦται ἀπαραιτήτως νά κάμῃ τὸ Ναμαζ πεντάκις τῆς ἡμέρας, τὴν πρωτάν, τὴν μεσημβρίαν τὴν δείλιν ἢ κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ τὴν νύκτα.

Τῆς πρωϊνῆς προσευχῆς ἡ ὥρα ἀρχεται ἀπὸ τὸ λυκαυγὲς μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς δειλῆς, τῆς ἐσπερινῆς ἀπὸ τῆς δύσεως μέχρι λύχνων ἀφῆς καὶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα μέχρι τῆς πρωϊνῆς προσευχῆς. Ἐκάστη προσευχὴ συνίσταται εἰς διάφορα Ρικαθ, ἡ πρώτη εἰς τέσσαρα, ἡ δευτέρα εἰς ὀκτώ, ἡ τρίτη εἰς ἕξ, ἡ τετάρτη εἰς πέντε καὶ ἡ τελευταία ἐπίσης εἰς πέντε. Τὴν παρασκευὴν εἰς τὴν προσευχὴν τῆς μεσημβρίας προστίθενται καὶ ἄλλα τέσσαρα Ρικαθ ὅπως ἐκάστη προσευχὴ διὰ τὰ πέντε Ναμαζ ἔχει ὥραν ῥητὴν τοιοῦτοτρόπως δὲν συγχωρεῖται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν νά κάμῃ περισσότερα τοιαῦτα. Ὁ ποιῶν τοιαύτας προσευχὰς εἰς ναὸν καὶ οὐχὶ εἰς μέρος ἰδιαιτέρον θεωρεῖται ἀξιεπαίνος.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Περὶ τῶν προκαταρκτικῶν τῆς προσευχῆς.

Τὸ Ἐζάν (εἰδοποίησις) καὶ τὸ Ἰκαμέθ προηγούνται τῆς προσευχῆς Ναμαζ ὅπως ὁ Μωάμεθ ὑποχρέωσι τοὺς ὁπαδούς του νά προσέχωσι ἵνα μὴ μιμῶνται τὰς πράξεις τῶν ἀπίστων (α), κατήγγησε καὶ τοὺς κώδωνας τῶν ἐκκλησιῶν διὰ νά μὴ συμφωνῇ μὲ τοὺς χριστιανούς, καὶ ἐξέλεξεν ἕνα τῶν μαθητῶν του ἵνα ἀναπληροῖ τὴν ἔλλειψιν τῶν κωδῶνων ὀνομάσας αὐτὸν Μουεζήν, οὗτινος καθῆκον ἐστὶ γεγονυῖα τῆ φωνῆ νά εἰδοποιῇ τὸν λαὸν νά προσέλθῃ εἰς τὸν ναὸν εἰς προσευχὴν.

Κατὰ τὴν προσδιωρισμένην εἰς προσευχὴν ὥραν ἡ Μουεζήν ἀναβαίνει εἰς τὸ ὑ-

(α) Εἴπομεν ὅτι ἡ ἰδιότης αὕτη ἀπιδίδεται εἰς πάντα τοὺς χριστιανούς.

ψηλότερον μέρος τοῦ Μιναρέ καὶ πρὸς τὴν Μέκκαν ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον ψάλλει τὸ Ἐζάν μὲ κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμούς, τὰς χεῖρας ἀνοικτάς, τὸν ἀντίχειρα στηριζόμενον εἰς τὰ ὦτα καὶ περιερχόμενος βραδεὶ βήματι τὸν Μιναρέ. Τὸ Ἐζάν σημαίνει «Ὑψίστε Θεέ! Ὑψίστε Θεέ! μαρτυρῶ ὅτι δὲν εἶναι ἄλλος ἐκτὸς Σοῦ Θεός, μαρτυρῶ ὅτι ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ Προφήτης Σοῦ. Μέγιστε Θεέ! δὲν εἶναι ἄλλος ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ Θεός! ἔλθετε εἰς προσευχὴν, ἔλθετε εἰς τὸν ναὸν τῆς σωτηρίας.»

Εἰς τὴν πρωϊνὴν εἰδοποίησιν ὁ Μουεζήν λέγει «ἡ προσευχὴ πρέπει νά προηγῆται τοῦ ὕπνου.» Μετὰ τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὴν Μέκκαν, τὴν πρόσκλησιν ἔλθετε νά προσευχηθῆτε, ἔλθετε εἰς τὸν ναὸν τῆς σωτηρίας πρέπει νά ψάλλῃ ἀργὰ καὶ ἐντόνως στρέφων τὸ πρόσωπον δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ ὅπως δεῖξῃ ὅτι ἡ πρόσκλησις ἀπευθύνεται πρὸς πάντα τὰ ἔθνη ὁ ἀκούων τὴν τοιαύτην πρόσκλησιν πρέπει νά εἶπη σιγανὰ τὸ Τεχλίλ, «Δὲν εἶναι δύναμις, δὲν εἶναι ἐξουσία ἢ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου καὶ παντοδυνάμου» ἡ φωνὴ δὲ τοῦ Μουεζήν ἀντηχεῖ εἰς μεμακρυσμένην ἀπόστασιν.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Περὶ τοῦ Ἰκαμέθ.

Τὸ Ἰκαμέθ εἶναι ἀπλῆ ἐπανάληψις τοῦ Ἐζάν, τὸ ὁποῖον ὁ μουσουλμάνος πρέπει εἶπη πρὸ τῆς προσευχῆς Ναμαζ μετὰ φωνῆς ἰσχνῆς ἀλλ' ἄνευ διακοπῆς.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Περὶ τῆς δημοσίας προσευχῆς.

Ἄν καὶ ἐπιτρέπεται εἰς μουσουλμάνον νά ἐκτελέσῃ τὸ Ναμαζ κατ' ἰδίαν, εἶναι ὅμως ὑπόχρεως νά κάμῃ τοῦτο καὶ κοινῶς εἰς τὸν ναὸν, ἐκτὸς εἰάν μεσολαβῇ σπουδαῖόν τι ἐμπόδιον.

Τὸ Ναμαζ ἐν τῷ ναῷ ἐκτελεῖται ὑπὸ τοῦ Ἰμάμη, ὅστις ποιεῖ ἑναρξίν τῆς προσευχῆς ψάλλων γεγονυῖα τῆ φωνῆ τὸ Τεκβίρ καὶ ἀνυψῶν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν. Καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς προσευχῆς μέρος πρέπει νά τελέσῃ μεγαλοφώνως εἰς τὸ Ναμαζ τῆς πρωίας, ἐσπέρας καὶ νυκτός

καθώς και εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς προσευχῆς καὶ τῶν ἑορτῶν τοῦ Βαϊράμ τὴν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην προσευχὴν τῆς ἡμέρας πρέπει νὰ εἴπῃ χαμηλοφώνως.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσευχῆς μόνον τὸ ἀμὴν ἐπιτρέπεται νὰ λέγῃ μεγαλοφώνως· αἱ γυναῖκες δὲν συγχωρεῖται νὰ προσεύχωνται ἀναμιξ με τοὺς ἀνδρας ἐκτὸς τῶν γραῶν.

Οἱ ὁδοιπόροι ἀπαλλάσσονται τῆς ἡμισείας προσευχῆς τοῦ Ναμάζ, τῆς νηστείας τοῦ Ράμαζάν, τῆς προσευχῆς τῆς παρασκευῆς, τῆς προσευχῆς καὶ θυσίας τοῦ Πάσχα, τῶν δύο ἑορτῶν τοῦ Βαϊράμ, καὶ προσέτι ἀπὸ τὸ πλύσιμον τῶν ποδῶν. Ἐὰν τὸ Ναμάζ δὲν ἔγεινεν κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ εἰς ἄλλην τῆς αὐτῆς ὁμῶς ἡμέρας, ἀλλ' εἰς τοιαύτην περίστασιν πρέπει νὰ κάμῃ τὴν προσευχὴν ἐν τάξει καὶ κανονικῶς ὡσανεὶ ἐπρόκειτο νὰ πράξῃ τοῦτο κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν τὴν ὁποίαν παρέλειψεν. Ἐπειδὴ κατὰ τοὺς μουσουλμάνους ἡ ἡμέρα ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, διὰ τοῦτο οἱ ἀστρονόμοι σχηματίζουν τὰ ἡλιοστάσια εἰς τρόπον ὥστε νὰ δεικνύῃ τὰς πέντε ὥρας τῆς προσευχῆς τῆς ἡμέρας.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Περὶ Ἱεροπραξίας.

Οὐδὲν ἀπλούστερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον τῶν δημοσίων ἱεροπραξιῶν εἰς τοὺς ναοὺς κατὰ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας τῆς μεγαλοπρεποῦς διακοσμῆσεως τοῦ ναοῦ, τῆς ἐνδυμασίας τοῦ Ἱμάμη καὶ τῆς μετὰ τόνου φωνῆς ἱεροτελεστίας αὐτοῦ καὶ τῶν συλλειτουργῶν του. Ὅσον ἀπλοῖ εἶναι οἱ λοιποὶ ναοὶ τοσοῦτον μεγαλοπρετεῖς καὶ θαυμάσιοι οἱ αὐτοκρατορικοὶ, οἵτινες ἐκπλήττουν τὸν θεατὴν διὰ τῶν πολιτικῶν κοσμημάτων τῶν πορφυρῶν καὶ ἄλλων ἐξ ἐκλεκτοῦ μαρμάρου κατασκευασμένων, αἱ ὀροφαὶ τῶν ὁποίων περικοσμῶνται με κανδύλια ἐντέχνως κατασκευασμένα ἐξ ὀστῶν στρουθοκαμήλου ἐφ' ὧν ἐγχαράττουσι χρυσοῖς γράμμασι στίχους τοῦ κορανίου. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοὶ τοῦ Σουλτάνου εἰσὶ οἱ πάντων μεγαλοπρεπέστεροι. Οἱ τοῖχοι τῶν ναῶν ἐν γένει καλύπτονται ἀπὸ διαφόρους ἐπιγραφὰς χρυσοῖς

γράμμασι γεγραμμένας ἐμπεριεχοῦσας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, (Ἄλλάχ) τοῦ Μωάμεθ, καὶ τῶν τεσσάρων Καλιφῶν, ὡς καὶ τοῦ Ἱμάμη Ἀσάν, καὶ Χουσεΐνη υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ.

Τὰ ἐξῆς συστατικὰ χαρακτηρίζουσι τοὺς ναοὺς τῶν Ὀθωμανῶν. Τὸ θυσιαστήριον, Μιχράδ, εἶδος θαλάμου ὑψηλοῦ ἐξ ἔως ὀκτῶ ποδῶν ὕψους, ὁ ἄμβων τοῦ Μουεζὴν κατασκευασμένος πρὸς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἡ καθέδρα τοῦ ἱεροκήρυκος Σεῖχ. Εἰς τοὺς μεγαλοπρεπεστεροὺς ναοὺς εἰς τοὺς ὁποίους ἐκτελεῖται ὁ Κουτβὰ (διδασκαλία κατὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ λειτουργίαν τῆς Παρασκευῆς καὶ τῶν δύο ἑορτῶν τοῦ Βαϊράμ) εἶναι κατεσκευασμένη καὶ ἑτέρα ἔδρα Μινθέρ διὰ τὸν Κατίβ κειμένη εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ ναοῦ εἰς ἰκανὴν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀπόστασιν ὑψηλοτέρα τοῦ ἐδάφους ἕως εἴκοσι πῆδας.

Οἱ ναοὶ τοὺς ὁποίους συνήθως τιμᾷ ὁ Σουλτάνος διὰ τῆς παρουσίας του ἔχουσι ἓνα ἀκόμη ἄμβωνα ὀνομαζόμενον Κασ' Ὀθαλίς περικυκλούμενον ἀπὸ χαριτόβρυτα κοράσια μεγαλοπρεπῶς ἐνδεδυμένα κείμενον ἐγγύτατα τοῦ θυσιαστηρίου ἀντικρὺ τῆς καθέδρας τοῦ Κατίβ. Κατὰ τὴν προσευχὴν τῆς ἡμέρας δὲν ἀνάπτουσι κανδύλια, οὔτε κηρία ἀλλὰ τὴν νύκτα καὶ τότε ὀλίγα ἐκ τῶν πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου. Δύο κηρία εἶναι τοποθετημένα ἐκατέρωθεν τοῦ ναοῦ καὶ πλησίον τοῦ Μιχράδ καὶ ταῦτα εἰς μνήμην τῶν κτιτόρων. Ἐπιτρέπεται ὁμῶς εἰς τοὺς εὐλαβεῖς νὰ προσθέτωσι καὶ ἕτερα, ὅταν ὑποσχεθῶσιν ὅτι θ' ἀντικαταστήσωσι τὰ καέντα ἵνα οὕτω μείνωσι καιόμενα διαδοχικῶς ἐν ὅσῳ ζῶσι. Τοιοῦτοτρόπως ναοὶ τινες ἔχουσι κατὰ σειρὰν δέκα ὀκτῶ κηρία μακρὰν τοῦ τοίχου κείμενα, ὧν ὁ ἀριθμὸς οὐδέποτε δύναται νὰ ᾔνε ἀνώτερος. Εἰς κατεπειγούσας περιστάσεις τὴν αὐξήσιν ἀναπληροῦσι διὰ χονδροτέρων. Αἱ λυχνίαι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀρειχάλκινοι· ὀλίγοι ναοὶ ἔχουσι ἀργυρᾶς καὶ ἐξαιρετικῶς ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Σοφίας· εἰς οὐδένα ναὸν ὑπάρχουσι καθίσματα ἢ στασίδια, ἀλλὰ τὸ ἔδαφος καλύπτεται ὑπὸ ταπήτων· εἰς οὐδένα δ' ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθῃ ἐνυπόδητος, ἀλλὰ τὰ ὑποδήματά του πρέπει νὰ ἀφήσῃ ἐκτὸς τῆς εἰσόδου. Ἐν

καιρῷ τελετῆς ὁ Ἱμάμης μεταβαίνει εἰς τὸ θυσιαστήριον, ὅπερ εἶναι ὁ πρῶτος καὶ μόνος τόπος τῆς συναθροίσεως· τὸ δὲ πλῆθος ἴσταται ὀπισθεν αὐτοῦ στιφηθὸν εἰς δύο παραλλήλους γραμμὰς ἐκατέρωθεν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ θυσιαστηρίου μέχρι τῆς θύρας οὐδεὶς δύναται νὰ σχηματίσῃ ἄλλην γραμμὴν ἐὰν τὰ κενὰ μέρη δὲν συμπληρωθῶσιν ἐντελῶς· τοιοῦτοτρόπως ἐκτελοῦσι τὸ κοινὸν χρέος τοῦ Ναμάζ.

Αἱ διάφοροι ἱεροπραξίαι περὶ τῶν ὁποίων ἐπραγματεύθημεν καὶ αἱ ὁποῖαι ἐκτελοῦνται δι' ἐξαιρετικῆς μεθόδου, δεξιότητος καὶ ἀκριβείας ἐφελεύουσι τὴν περιέργειαν καὶ τὸν θαυμασμόν τοῦ θεατοῦ.

Ὁ Ἱμάμης ἀπαγγέλλει μεγαλοφώνως τὰς εὐχὰς τῆς ὁποίας δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀναγνώσῃ ἄλλος ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ Μουεζήν. Ὁ λαὸς χαμηλοφώνως ἐπαναλαμβάνει τὸ ψάλσιμον τοῦ Ἱμάμη καὶ μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἀκροάζεται τὰ διάφορα ἄρθρα τοῦ κορανίου εἰς τρόπον ὥστε δὲν ἀκούεται ἄλλο τι εἰμὴ τὸ ἀμὴν τὸ ὁποῖον πάντες δύναται νὰ εἴπωσι μεγαλοφώνως.

Ἡ προσευχὴ Ναμάζ, ἡ θεία αὕτη λειτουργία εἶναι ὁμοειδῆς καὶ γενικὴ εἰς πάντας τοὺς μωαμεθανούς. Διαρκούσης τῆς προσευχῆς οὐδεὶς δύναται νὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα ἀλλαχοῦ ἢ νὰ προφέρῃ λέξιν τινα. Τὸ σέβας πρὸς τὰ θεία καὶ ἡ σὺρροῆ εἰς τοὺς ναοὺς εἶναι ἐξαιρετικὸν φαινόμενον· αἱ γυναῖκες πρέπει νὰ ἔχωσι τὸ πρόσωπον κεκρυμμένον διὰ λεπτοῦ ὑφάσματος.

ΚΕΦ. ΙΣ'.

Περὶ τῆς προσευχῆς τῆς παρασκευῆς.

Ἡ ἐπίσημος προσευχὴ τῆς παρασκευῆς ἢ ἐντὸς τοῦ ναοῦ τελουμένη εἶναι ὑποχρέωσις θεία ἀπαιτούσα τὰς ἐξῆς διατυπώσεις· τὴν παρουσίαν τοῦ Σουλτάνου, τὴν καυστικὴν ὥραν τῆς μεσημβρίας, τὸν Κουτβὰ, τὴν συναθροίσιν τῶν πιστῶν, καὶ ἐντελῆ ἐλευθερίαν.

Δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ κάμωμεν μικρὰν τινα ἐρμηνείαν ἵνα ἀπαλλάξωμεν τὸν ἀναγνώστην τῆς περιεργείας.

Ἡ προσευχὴ τῆς παρασκευῆς πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὸν ναὸν Μεδτσίτ ἐντὸς τῆς πόλεως κείμενον. Ὁ δὲ Σουλτάνος νὰ

παρευρίσκηται αὐτοπροσώπως, ἐν ἐναντία δὲ περιπτώσει νὰ ἀναπληρωθῆ δι' ἀντιπροσώπου Ναίπ, ἐπιτετραμμένου τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ Ἱμαμέθ ἢ τῆς ἱερωσύνης.

Ἡ προσευχὴ αὕτη πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ ἀκριβῶς κατὰ τὴν προσδιωρισμένην τῆς μεσημβρίας ὥραν, ἄλλως θεωρεῖται ἀμάρτημα ἀσυγχώρητον Ὁ δὲ Κουτβὲ εἶνε διδασκαλία, ἥτις πρέπει νὰ προηγήται τοῦ Ναμάζ κατὰ τὴν παρασκευὴν. Διὰ νὰ γίνῃ δὲ ἡ προσευχὴ πρέπει νὰ παρευρεθῶσι τεσσαράκοντα κατ' ἐλάχιστον ὄρον μουσουλμάνοι, ἄλλως δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐνέργεια τῆς τοιαύτης ἱεροπραξίας καθ' ἣν ἡ εἴσοδος εἰς τὸν ναὸν πρέπει νὰ ᾔναι ἐλευθέρη εἰς πάντας.

Ἐκ τῆς ἐρμηνείας ταύτης συνάγεται ὅτι ὁ Σουλτάνος πρέπει ἀπολύτως νὰ παρευρίσκηται εἰς τὸν ναὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσευχῆς τῆς τελουμένης τὴν παρασκευὴν, διότι εἶναι ὁ ἀρχὼν τῆς θρησκείας. Πᾶς Καλίφης ὑποχρεοῦται νὰ παρευρίσκηται εἰς τὸν ναὸν καὶ οὐδεμία αἰτία ἐξ οἷαςδήποτε περιστάσεως προερχομένη δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν μὴ ἐμφάνισίν του καὶ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς εὐθύνης τῆς νενομοθετημένης ὑπὸ τοῦ προφήτου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει παράδειγμα ὅτι ὁ Σουλτάνος δὲν προσῆλθεν εἰς προσευχὴν ἀνευ δικαιολογημένου κωλύματος.

Τὸ Ἱμαμέθ (ἱεροπραξία) ἐκτελοῦσι οἱ ὑπουργοὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σουλτάνου οὕτινος ἡ παρουσία ἐν τῷ ναῷ θεωρεῖται ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ.

Ὁ Κουτβὲ περὶ τοῦ ὁποῖου ἐπραγματεύθημεν, εἶναι εἰδὸς τι διδασκαλίας περὶ τῶν βάσεων τῆς θρησκείας· εἰς ταῦτον προστίθενται εὐχαί τινες ὑπὲρ τῶν τεσσάρων πρώτων Καλιφῶν, καὶ πάντων τῶν μαθητῶν τοῦ προφήτου περατούμεναι δι' ἐτέρων ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ Σουλτάνου καὶ Ἱμάμη πρεσβυτέρου ἱερέως.

Ἡ προσευχὴ τῆς παρασκευῆς εἶναι ἡ ἐπισημοτέρα πασῶν, διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἱδιοὶ Σουλτάνοι ἐκτελοῦσι διὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τῶ θρησκευτικῶν τοῦτο καθήκον εἰς τε τὸν ναὸν τῆς Μέκκας ὡς καὶ εἰς ὁποιοῦδήποτε ἄλλο μέρος εὐρεθῶσι. Οἱ ἐπίτροποι οὗτοι διορίζονται διὰ Χάτσερίφ, διατάγματος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ προσευχὴ τῆς παρασκευῆς γίνεται ἐναλλάξ ἐκ τῶν δύο Ἰμαμηδων τῆς Αὐτοκρατορίας· ὁ Ἰμάμης ἐκεῖνος ὅστις ἤθελε τύχει νὰ ᾔηε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς εἰς τὸν ναὸν μεταβάσεως τοῦ Σουλτάνου ὑποδέχεται αὐτὸν ὑποκλινέστατα εἰς τὴν εἰσοδον, οὗτος δὲ διὰ νεύματος τῷ ἐπιτρέπει τὴν ἄδειαν τῆς ἱεροπραξίας.

Ἡ παρασκευὴ ἔχει μὲν τὸ προνόμιον νὰ διακρίνεται τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος διὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς μεσημβρίας Ναμαζ, οὐχ ἦττον θεωρεῖται καὶ ἡμέρα ἐργασίμου καὶ ἕκαστος μετὰ τὴν προσευχὴν ἐπανερχεται εἰς τὸ ἔργον του.

ΚΕΦ. ΙΖ'.

Περὶ Βαϊράμ.

Αἱ κυριώτεροι θρησκευτικαὶ ἡμέραι εἶναι τὰ δύο Βαϊράμ ὧν τὸ μὲν ἐφορτάζεται μετὰ τὴν νηστείαν τοῦ Ῥαμαζάν τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Σεληνιακοῦ μηνὸς Σεβάλ, τὸ δὲ Κουρβάν Βαϊράμ ἐορτὴ τῶν θυσιῶν, τὴν δεκάτην ἡμέραν τῆς σελήνης τοῦ Ζιλιχιδτσέ. Ἐπειδὴ τὸ ἔτος τῶν Ὀθωμανῶν εἶναι σεληνιακὸν αἱ δύο ἐπισημότεραι αὐταὶ ἐορταὶ ἐπὶ τριάκοντα τρία ἔτη διατρέχουσι ἀλληλοδιαδόχως ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τὸ μὲν πρῶτον Βαϊράμ ἐρτάζεται μίαν καὶ μόνην ἡμέραν, ἀλλ' ὁ λαὸς καθιέρωσε τὴν συνήθειαν νὰ ἐορτάζεται τρεῖς συνεχεῖς, τὸ δὲ δεύτερον τέσσαρας· αἱ ἐπτὰ αὐταὶ ἡμέραι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι καθ' ἃς παύει παντὸς εἴδους ἐργασία καὶ πάντες ἐπιδίδονται εἰς τὰς διασκεδάσεις καὶ εὐωχίας. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς μεγάλας ταύτας ἐορτάς τῶν δύο Βαϊραμίων, πᾶς μουσουλμάνος μίαν ὥραν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ τὴν κανονισμένην προσευχὴν, ἣτις σχεδὸν ἔχει τὰς αὐτὰς διατυπώσεις μὲ τὴν τῆς παρασκευῆς. Αἱ δύο αὐταὶ ἐορταὶ τοῦ Βαϊράμ τελοῦνται μεγαλοπρεπέστατα καὶ καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν διάρκειαν ὁ Σουλτάνος δέχεται πάντα ἐκ τῶν διαφόρων τάξεων προσερχόμενον θέλοντα νὰ τῷ προσφέρῃ τὴν ὑποταγὴν του. Ἡ ὑποδεξιῶσις αὕτη γίνεται ἐν τοῖς ἀνακτόροις κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου μεθ' ἣν ὁ Σουλτάνος διὰ τῆς συνο-

δείας του μεταβαίνει εἰς τὸν προσδιωρισμένον ναὸν· ἡ συνοδεία συνίσταται ἐκ τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ κράτους, τοῦ Μουφτιῆ καὶ τῶν δύο Καζασκέριδων μεθ' ὧν συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ Νακίρ Οὐλ-Ἐσηράφ, πρῶτος Ἰμάμης ἢ ἀπόγονος τοῦ Μωάμεθ· οἱ λοιποὶ Οὐλεμάδες εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἡμέραν συνοδεύουσι τὸν Σουλτάνον εἰμὴ καθ' ἣν περιζώννυται τὸ ζίφος, ἣτις εἶναι ἡ ἐπισημοτέρα πασῶν.

ΚΕΦ. ΙΗ'.

Περὶ Ῥαμαζάν.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Ῥαμαζάν, πᾶς μουσουλμάνος ὀφείλει νὰ κάμῃ ἐκτὸς τῶν πέντε κανονικῶν προσευχῶν τῆς ἡμέρας, καὶ ἐν Ναμαζ κατὰ τὴν νύκτα.

Ὁ μᾶλλον φιλόθρησκος προσπαθεῖ παντὶ σθένει νὰ ἐκπληροῖ τὰ θρησκευτικὰ του καθήκοντα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ῥαμαζάν διὰ τῆς αὐστηροτέρας νηστείας, διαρκούσης ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου καθ' ἣν δεν δύναται νὰ πῆ οὔτε σταγόνα ὕδατος.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Περὶ Κιαββὲ τῆς Μέκκας.

Εἰς τὴν Κιαββὲ τῆς Μέκκας, ναὸν προσκυνήσεως, δύναται τις νὰ εἰσέλθῃ ἐλευθέρως καὶ ἀπροσδιορίστως ἀνευ διακρίσεως βαθμοῦ ἢ ποιοῦ καὶ νὰ προσευχηθῇ τὸ Ναμαζ, ὡς ἐκ τούτου εἶναι ὁ πάντων σεβαστότερος ναὸς, ὁ δὲ Σερίφ ὁ πάντων ἀνώτερος. Ἡ εἰσοδος εἰς τὸν Κιαββὲ τῆς Μέκκας εἶναι εἰς πάντα ἐλευθέρη ἐξ ἐποχῆς τοῦ ἔτους διὰ τοὺς ἀνδρας καὶ τρεῖς διὰ τὰς γυναῖκας.

ΚΕΦ. Κ'.

Περὶ δώρων.

Ἐάν τις ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν τοῦ προφήτου ὑποσχεθῇ εἰς ἀμοιβὴν δωρὸν τι ἢ θρησκευτικὴν τινα πράξιν, πρέπει νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του ἀκριβέστερον καὶ ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς διότι ἄλλως ἀμαρτάνει θανασίμως καὶ ὑπόκειται εἰς ἀστυρητάτην ποινήν.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

Περὶ μετανοιῶν.

Ὁ ἀναγινώσκων στίχους τοῦ Κορανίου *Αἰάθ-Σεδιχθὲ* ἀπαιτεῖται νὰ ᾔηε ἐντελῶς καθαρὸς καὶ νὰ ἔχῃ τὸ πρόσωπον ἐστραμένον πρὸς τὸν Κιαββὲ τῆς Μέκκας· οἱ στίχοι οὗτοι ἀνάγονται εἰς τὰ δέκα τέσσαρα κεφάλαια τοῦ Κορανίου τὸ ὅποιον ἐκ στήθους ἐπαναλέγει ἀνά τεσσαράκοντα ἡμέρας.

Ὅπως εἰς πάσας τὰς προσευχὰς καὶ ἰδίως εἰς τὰ πέντε Ναμαζ εἶνε ὑπόχρεως νὰ ἐπαναλαμβάνῃ στίχους τινὰς τοῦ Ναμαζ, τοιουτοτρόπως πᾶς εἴτε ἀνὴρ ἢ γυνὴ πρέπει νὰ λέγῃ ἐκ στήθους πάντα τούλαχιστον τὰ ἄρθρα τοῦ Κορανίου.

(Ἐπεταί συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

(Συνέχεια· ἴδε φυλλάδιον Ε'.)

Ἐρρήθη καὶ λέγεται ὑπὸ τῶν ὑλιστῶν, ὅτι ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τελειότητος τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ αὐτοῦ ἐπομένως τοῦ ἐγκεφάλου. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν φαίνεται ἀληθές· διότι οἱ λεπτοφυεῖς καὶ μικρόσωμοι, οἱ ἀδύνατοι καὶ καχεκτικοὶ, οἱ μὴ ἔχοντες τὸν διοργανισμὸν ἐν καλῇ καταστάσει, ἔπρεπεν ἵνα ἔχουσι καὶ μικρὰν νοημοσύνην· καὶ ὅμως τοῦτο δὲν συμβαίνει· διότι ὡς τὸ πολὺ οἱ τοιοῦτοί εἰσιν ἐπιτήδειοι εἰς θεωρητικὰς ἐπιστήμας καὶ ὀρεῖς τὸν νοῦν. Εἰ ἦτο ἀληθές, ὅτι ἡ διανοητικότης τῶν ζώων ἐστὶ κατ' ἀναλογίαν τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῶν, τίνος ἕνεκα ὁ ἐλέφας ἔχων μείζονα διανοητικότητα πολλῶν ἄλλων ζώων, οὐ διαφέρει πολὺ κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τοῦ πολύποδος; Τίνος ἕνεκα πολλὰ τῶν ζώων, ὧν ὁ ὀργανισμὸς ὁμοιάζει τῷ ἀνθρωπίνῳ, οὐδεμίαν ἔχουσιν ὁμοιότητα πρὸς τὸν ἀνθρώπον κατὰ τὴν νοητικότητα; Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ πίθηκος, ὁ τοσαύτην ἔχων ὀργανικὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸν ἀνθρώπον πλείστον ἀπέχει τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν λογικότητα.

Ἄλλ' οἱ ὑλισταὶ καταφεύγουσιν εἰς ἄλλο καταφύγιον. Ὁ ἀνθρώπος, λέγουσιν οἱ ὑλισταὶ, διαφέρει τῶν ζώων καὶ ἔχει μείζονα νοητικότητα, διότι ἔχει καὶ ἐγκέφαλον τελειότερον καὶ μείζονα ἀναλόγως πρὸς τὸ ὅλον σῶμα. Καὶ ἐστὶ μὲν ἀληθές καὶ βέβαιον, ὅτι ὁ ἐγκέφαλος τοῦ μὲν ἀνθρώπου ζυγίζει τὸ $\frac{1}{40}$ ἢ κατ' ἄλλους $\frac{1}{35} - \frac{1}{60}$ τοῦ ὅλου σώματος· τοῦ δὲ πιθήκου τὸ $\frac{1}{22} - \frac{1}{28}$ · τοῦ δὲ ἐλέφαντος τὸ $\frac{1}{500}$ τῆς δὲ χελώνης τὸ $\frac{1}{2240}$ κτλ. ἀλλ' ἐστὶν ἀφ' ἑτέρου βεβαιότατον, ὅτι ἡ διανοητικότης ἐξήρτηται οὐχὶ ἐκ τῆς ποσότητος καὶ διασκευῆς τοῦ ἐγκεφάλου· διότι καὶ τοῖς μὲν ἀνδρὸς ὁ ἐγκέφαλος ἐστὶ μείζων τοῦ τῆς γυναικὸς κατὰ 3:1 δραμ. σχεδόν· καίτοι τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ὁ ἐγκέφαλος ἐζύγιζε 610 δραμ. καὶ ἐπέκεινα· τοῦ δὲ Cuvier 626 καὶ τοῦ Dupuytren 616 εὐρεθὴ ὅμως ἄλλων οὐχ ἦττον διασημῶν ἀνδρῶν ὁ ἐγκέφαλος ζυγίζων ὀλιγώτερον τῶν 400 δραμ. καὶ ὅμως κατ' οὐδὲν ἠλαττοῦντο κατὰ τὴν νοητικότητα. Οὕτως ὁ τοῦ διασημοῦ Bichat ἱατροῦ ὁ ἐγκέφαλος εὐρέθη μικρὸς καὶ ἔχων οὐχὶ τὸν συνήθη σχηματισμὸν· ἄλλων δὲ τῶν ἐν τῶν ἡμισφαιρίων ἦτο ἐν παραλυσίᾳ· ἄλλων εἶχεν εἰσδύσει σφαῖρα ὄπλου καὶ διέμεινεν ἐντὸς τοῦ ἐνὸς ἡμισφαιρίου καὶ ἡ δύναμις τῆς λογικότητος αὐτῶν οὐδόλως ἠλαττώθη. Περητηρήθη ὅτι ὁ τῶν μαλακίων ἐγκέφαλος, ὡς ὁ τῶν πολυπόδων, ἐστὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένος ἢ ἐν τοῖς ἐντόμοις· καὶ ὅμως ὅποια ἡ διαφορὰ τῆς διανοητικότητος τῶν ἐντόμων ἀπὸ τῆς τῶν μαλακίων! Καὶ τοῖς δὲ ὁ πίθηκος ἐστὶ παρεμφερὲς τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τε τὴν ἐσωτερικὴν διασκευὴν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον, ὁ ἐλέφας ὅμως, ὁ κύων, ὁ ἵππος, καὶ ἄλλα οὐκ εἰσὶ κατώτερα τοῦ πιθήκου κατὰ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν. Ὁ δελφίν ἔχει τὸν ἐγκέφαλον λίαν ἀνεπτυγμένον, καὶ ὅμως ὁ κάστωρ ἔχει μείζονα διανοητικότητα. Καὶ ὁ χοῖρος ἔχει τὴν αὐτὴν διασκευὴν τοῦ ἐγκεφάλου πρὸς τὴν τοῦ ἐλέφαντος· καὶ ὅμως ὅποιον χάσμα διαχωρίζει τὰ δύο ταῦτα ὄντα! Κατὰ Haller, Cuvier καὶ Vieuss. πολλὰ τῶν ζώων ἔχουσιν ἀναλόγως τοῦ ὅλου σώματος τὸν ἐγκέφαλον μείζονα τοῦ ἐγ-

κεφάλου του ανθρώπου· ο έγκέφαλος του ανθρώπου κατέχει τὸ μέσον τοῦ κοσσοῦφου καὶ *crythaci* ἢ *tubeculi*. Οἱ στρουθοὶ τῶν Καναρίων νήσων φέρουσιν ἀναλόγως τοῦ σώματος μέγαν ἐγκέφαλον. Ὁ ἄνθρωπος ἐξισοῦται τὸν ἐγκέφαλον πρὸς τοὺς μύς· οἱ δὲ κοινοὶ στρουθοὶ ὑπερέχουσι τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ποσὸν τοῦ ἐγκεφάλου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔπεται, ὅτι ἡ τελειότης τῆς διανοητικότητος οὔτε ἐκ τῆς τελειότητος τοῦ ὀργανισμοῦ ἐξήρτηται, οὔτε ἐκ τοῦ ὄγκου τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς διασκευῆς αὐτοῦ· ἡ τελειότης τοῦ ἀνθρώπου ἀποδοτέα οὐχὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ τὰ ὄργανα, ἀλλὰ εἰς τὴν φέρει ἐν ἑαυτῷ θεῖαν δύναμιν, τὴν ψυχὴν. Ἐντεῦθεν ἐξάγεται, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὰ ζῶα σχέσιν, οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς αὐτὰ ἢ τὸν σωματικὸν καὶ ὑλικὸν ὀργανισμόν. Ἐπειδὴ δὲ συχνὰ ἐπαναλαμβάνεται, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ τελειοποιημένος πίθηκος, οὐκ ἔσται νομίζομεν ἀπὸ σκοποῦ, εἰ δώσωμεν μικρὰν περιγραφὴν τοῦ ὁμοιάζοντος πλείστον τῷ ἀνθρώπῳ πιθήκου καὶ ἰδίᾳ τῆς γορίλλας. Ἀλλὰ πρὶν ἢ οἱ ἀποδεχόμενοι τὸν ἄνθρωπον ἐκ πιθήκων καταγόμενον διδάξουσιν ἡμᾶς, ἔπρεπεν ἵνα εὐνοίᾳ τῇ πρὸς τὸ γένος αὐτῶν κινούμενοι συστήσωμεν προπαγάνδας καὶ ἀποστόλους ἀποστείλωσιν εἰς τοὺς πιθήκους καὶ διδάξουσιν αὐτοὺς καὶ ἀποκαταστήσωσιν ἀνθρώπους. Ἀλλὰ πεποιθᾶμεν, ὅτι μάτην κοπιᾶσουσι καὶ ὕδωρ κοσκίνῳ κομίσουσιν. Ὅτι δ' ἂν ποιήσωσιν, οἱ πίθηκοι οὔτε ἐγένοντο οὔτε γενήσονται ἄνθρωποι.

Τῶν πιθήκων οἱ μεγίστην πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔχοντες ὁμοιότητά εἰσιν ὁ *chimpanzé*, ἢ *gorilla*, καὶ ὁ οὐραγοτάγκος. Ἐῶντες τὰ περὶ *chimpanzé* καὶ οὐραγοτάγκου διδομεν ἐνταῦθα τὰς ἐξῆς περὶ γορίλλας εἰδήσεις. Τὸ ὄνομα *gorilla* (*Trog'odytes gorilla*) ἐδόθη ὑπὸ τοῦ στρατηγῶ τῶν Καρχηδονίων Ἄνωνος εἰς μεγάλους τινὰς πιθήκους, οὓς ἀνεκάλυψε τῷ 500 π. χ. ἐπὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς. Τρεῖς τούτους φονεύσας, ἐκόμισε τὸ δέρμα αὐτῶν εἰς Καρχηδόνα καὶ ἀνήρτησεν ἐν τῷ ναῦ τῆς Ἴβρας, ἐνθα ἔμεινε μέχρι τῆς ἀλώσεως

καὶ καταστροφῆς τῆς πόλεως ὑπὸ Ῥωμαίων. Ἡ γορίλλα τοῦ Ἄνωνος οὐκ ἔστι βέβαιον εἰ ἦτο τοῦ γένους *chimpanzé*, ἢ τῆς σήμερον γορίλλας. Ἡ νῦν γορίλλα εὑρέθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ ἱεραποστόλου *Savage* ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ *Congo*, παρὰ τὸν ποταμὸν *Gabun* ἐν Ἀφρικῇ. Ὁ δόκτωρ *Franquet* χειρουργὸς τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ ἐδώρησε τὴν γορίλλαν ταύτην τεταρτηχευμένην τῷ μουσεῖῳ τῆς φυσικῆς ἱστορίας τῶν Παρισίων. Ὁ πίθηκος οὗτος ἦτο ἄρρην ἔφηβος· ὁ ἄνθρωπος ἅμα ἰδὼν αὐτὸν αἰσθάνεται ἀκούσιον τρόμον καὶ ἀηδείαν, θαυμάζει δὲ, ὅτι ἐδόθη μορφὴ ἀνθρώπινος εἰς τοιοῦτον τέρας. Ἡ γορίλλα αὕτη ἔχει ὕψος 1,67 ἢ 5 $\frac{1}{2}$ ποδῶν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔχοντα συνήθως ὕψος 1,66. Οἱ βραχιόνες εἰσι μακροὶ καὶ ἰσχυροὶ ἔχοντες μῆκος μέτρ. 2,18. ἐνῶ οἱ τοῦ ἀνθρώπου οὐχ ὑπερβαίνουν τὸ 1,70. Κατὰ τὸν *Savage* ἡ ἀγριότης τοῦ θηρίου τούτου ἐστὶν ὑπερτάτη. Οὔτε ἀνθρώπους οὔτε αὐτὸν τὸν λέοντα φοβεῖται, πρὸς ὃν καὶ ἀνθίσταται καὶ προσβάλλει πολλάκις. Ὁ *Ῥιχάρδος Ὀββεν* προστίθησιν, ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς τοῦ *Cabun*, οἱ κάτοικοι δηλ. τῆς Γουίνεας, φοβοῦνται τὸν γίγαντα τοῦτον τῶν δασῶν, ὃν καὶ ὀνομάζουσι τριχωτὸν ἄνθρωπον, πλεόν τοῦ λέοντος. Τὸν ἐλέφαντα καταβάλλει ἡ γορίλλα πηδῶσα ἐπ' αὐτοῦ καὶ τύπτουσα τὴν κεφαλὴν ῥοπαλῶ. Ὅταν ὁ ἄρρην ἀπαντήσῃ κυνηγὸν ἐκβάλλει τὸ πρῶτον φωνὰς τρομερὰς, ὥστε ἀντηχοῦσι τὰ ἀπώτατα δάση· τὰ θήλεα καὶ τὰ νεογὰ ἀκούοντα τῶν κραυγῶν ἀπομακρύνονται καὶ κρύπτονται. Τότε ἡ γορίλλα ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μανιωδῶς, ἐπαναλαμβάνουσα τοὺς τρομεροὺς ὀλολυγμούς. Ὁ κυνηγὸς ἀναμένει αὐτὴν τὸ ὄπλον ἔχων ἐν χερσὶ καὶ ἔτοιμος εἰς πυροβολισμόν· ἂν μὴ ἦ βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς βολῆς, ἀφήσῃ τὴν γορίλλαν καὶ προχωρεῖ πρὸς αὐτόν. Ὁ κυνηγὸς προτείνει τὸ ὄπλον καὶ ἡ γορίλλα ἀρπάζει αὐτὸ ἐκ τοῦ στομίου· Ὁ κυνηγὸς τότε κενώνει τὸ ὄπλον καὶ ἂν μὲν ἐπιτύχη ἢ βολῇ καὶ φονευθῇ ἡ γορίλλα σώζεται, ἄλλως εἰς δεινὴν εὐρίσκεται θέσιν ὁ κυνηγὸς, διότι ἡ γορίλλα, συντρίψασα τὸ

ὄπλον διὰ τῶν ὀδόντων, ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ καὶ καταβιβρώσκει αὐτόν. Ἡ γορίλλα δεινὰ ἐπιφέρει τραύματα καὶ πληγὰς θανατηφόρους διὰ τῶν κυνικῶν ὀδόντων. Μεγίστην ἰσχὺν ἔχει ἐν ταῖς χερσίν· διὰ τῆς τῶν χειρῶν πιέσεως στραγγαλίζει καὶ καταπνίγει τὸν ἐχθρόν. Καί τοι ἡ χεὶρ τῶν πιθήκων καὶ ἰδίᾳ τοῦ οὐραγοτάγκου *Chimpanzé* καὶ γορίλλας ἐστὶν ἐντελεστέρα τῆς τῶν ἄλλων ζώων, ἀπέχει ὅμως πολὺ τῆς τελειότητος, ἣν ἔχει ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου· Ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου κατεσκευάσθη ἵνα κατασκευάζῃ καὶ ἐργάζεται θαυμάσια, ἐν ᾧ ἡ τῶν πιθήκων ἐγένετο ἵνα συλλαμβάνῃ καὶ κρατεῖ. Ὁ ἀντίχειρ τῶν πιθήκων ἐστὶ βραχυτάτος, τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ οἱ φάλαγγες εἰσιν ἀδύνατοι, ἵνα μετὰ τοῦ ἀντιχειροῦ ποιῶσιν ἀντίστασιν τινα. Ἐπιστεύετο μέχρι τινός ὅτι ὁ *Chimpanzé*, ἡ γορίλλα καὶ ὁ οὐραγοτάγκος περιεπατούν ὡς οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλὰ τοῦτό ἐστι μῦθος. Οἱ πίθηκοι ἐγένοντο οὐχὶ ἵνα περιπατῶσιν, ἀλλ' ἵνα ἀναρρίχωνται ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ πηδῶσιν. Ἐντεῦθεν αἱ χεῖρες εἰσι μακρότεραι τῶν κάτω μερῶν.

Τοιαῦτά εἰσι, κύριοι, τὰ ζῶα, πρὸς ἃ ἐξωμοίωσάν τινες τὸν ἄνθρωπον! Ἐπρεπεν, ἵνα εὑρεθῶσιν οἱ ἀπόγονοι τῶν πιθήκων καὶ διδάξωσι τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὁ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ γενόμενος ἄνθρωπος, ὁ τῆς γῆνιου κτίσεως βασιλεὺς, ὁ ἐμφαίνων τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ καταγωγὴν διὰ τοῦ ὀρθίου βαδίσματος, ὁ ἄνθρωπος, ὃν διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν ὁ Θεὸς ἐποίησεν, ἔχει πρόγονον ἐν τέρας, ἐν θηρίῳ, τὸν οὐραγοτάγκον! Ἡ θεωρία τῶν ὑλιστῶν τούτων ἀντιστρατεύεται ἔνθεν μὲν πρὸς τὴν ἁγίαν Γραφήν, ἐτέρωθεν δὲ πρὸς τὴν ἐπιστήμην. Ἀντιστρατεύεται πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, διότι αὕτη σαφῶς διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὰ ὄντα ἕκαστον κατὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ γένος αὐτοῦ. Ἐν τῇ κοσμογονίᾳ συχνὰ ἐπαναλαμβάνεται τὸ «κατὰ γέννη»⁽¹⁾ καὶ «κατὰ γένος»⁽²⁾ Ὅταν δὲ ὁ λόγος περὶ τοῦ ἀνθρώπου οὐ μνημονεύει ἡ θεία Γραφή τὸ «κατὰ γένος», ἀλλὰ παρίστημι τὸν ἄνθρωπον ὄντα ἐνός γένους καὶ εἶδους καὶ ἀποτελοῦντα μίαν

(1) Γεν. ἀ. 21 (2) Αὐτῶθ. 24 25.

οικογένειαν.— Τὸ σύστημα τοῦτο τῶν ὑλιστῶν ἀντιφάσκει καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην καὶ πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν. Πρὶν δὲ ἀποδείξωμεν αὐτοὺς ἀντιφάσκοντας, ὑπομνησκόμεν ὅτι ὠμολόγησεν ὁ *Saint-Hillaire*, ὅτι ἀπεδέξαντο ὁ *Cuvier* καὶ *Florens* καὶ ἄλλοι. Ὁ *Saint-Hillaire* λέγει καὶ ταῦτα. «Ὡς τὰ ζῶα ἠδιὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν δυνάμεων ὑψοῦνται καὶ ἀποτελοῦσιν ἴδιον βασιλεῖον, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, διὰ δυνάμεων ἄνωτέρων, ἠθικῶν καὶ νοητικῶν, ἐκτός τῆς δυνάμεως τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ κινεῖσθαι, χωρίζεται ἀπὸ τοῦ βασιλείου τῶν ζώων καὶ ἀποτελεῖ τὴν ὑπερπτάτην βαθμίδα τῆς φύσεως, τὸ βασιλεῖον τοῦ ἀνθρώπου.» Ὡς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα κατέχοντα τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ κλίμακῃ τῶν ζώων καὶ διακριθῆμενον αὐτῶν, ἐθεώρησαν καὶ ἄλλοι, ὡς ὁ *Bonnet*, ὁ *Linnæus*, ὁ *Ruffon*, ὁ *Blumenbach* καὶ ἄλλοι· ὁ *Μαρκήσιος Barbieri* κατέταξε τὸν ἄνθρωπον ἐν ἰδίῳ βασιλείῳ, ὑπερὸν ὀνόμασεν ἠθικόν. Τῷ *Barbieri* ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι διασημώτατοι φυσιολόγοι, οἷον ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς *Saint Hillaire*, ὁ *Quatrefages* καὶ ὁ *Faucillon*.

Κατὰ τοὺς φυσιολόγους ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη στηρίζεται ἐπὶ τῶν γεγονότων, ἐπὶ τῶν φαινομένων, ἐπὶ τῆς πείρας. Τοῦτο συχνὰ πυκνὰ ἐπαναλαμβάνουσι καὶ οἱ ὑλισταί. Καυχῶνται δὲ καὶ μετ' ἀλαζονείας πραγματεύονται περὶ τῆς ἑαυτῶν θεωρίας, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖται ὡς ἐκ πιθήκων καταγόμενος. Ἴδου μετὰ τίνος στόμφου καὶ πατάγου ἀποφαίνονται περὶ τῆς θεωρίας αὐτῶν ταύτης. «Τὸ ὑπέρβλημα, λέγει, ὁ διάσημος *Huxley*, ὑπερὶ τῆς ἀρχῆς ἡμῶν ὑπῆρχε περιτετυλιγμένον εἰς βαθύτατον σκότος, ἀλλ' ἡ νέπιστήμη σήμερον πρῶτον ἤδη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκάθηρε. Τίς ποτε ἔβη ἐτόλμα οὐχὶ ἵνα προειπῇ, ἀλλὰ ὑπονοήσῃ, ὅτι ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καὶ τὰ συμπεράσματα αὐτῆς ἤθελον ἀεξαγάγει οὕτω λαμπρὸν φῶς ἐπὶ τοῦ σπουδαίου μυστηρίου, οἷον ἐστὶν ἡ περὶ ἀνθρώπων ἀρχή;»⁽¹⁾ Ἐγὼ οὐδόλως ἀμφι-

(1) Σκέψ. περὶ τῆς θείας τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ φύσει.

πρόβλεψε, λέγει, ο Schaffhausen ότι η πανακαλύψις ἡμῶν αὕτη θεωρηθήσεται ἡμέραν τινὰ ἡμεγίστην πασῶν, ὅσας ὁ ἄνθρωπος εὔρεν· (1) Ἡ γνῶσις αὕτη, ποσο-π-ίθησιν ὁ Hachet, ταχέως ἢ βραδέως πῦθ' ἀπεπέγλη ὑλικὴν ἐπανάστασιν εἰς τὰς ιδέας τὰς ἀποβλεπούσας τὸ σύμπαν. (2)

Κ. ΝΕΣΤΩΡΙΑΝΗΣ

[Ἐπεται τὸ τέλος]

ΣΥΝΤΑΓΗ ΠΡΟΣ ΓΑΜΟΝ

(Διήγημα κατὰ τὸ γαλλικόν).

[Συνέχεια καὶ τέλος.]

III

Ἐφθάσαμεν· βλέπω μετὰ λύπης πλῆθος ἀνθρώπων εἰς τὸν Τουρκικὸν Κῆπον. Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐδίδετο τερατώδης συναυλία. Ἡ συρροὴ ἦτο μεγίστη. Λαμβάνω μετὰ γενναϊότητος τὴν ἀπόφασιν· βυθίζω τὸν πῖλόν μου πρὸς τὰ ὄπισθεν, ὑψῶ ὑπερηφάνως τὴν κεφαλὴν καὶ λέγω: Ὁ μᾶς ἐκλάβωσιν ὡς ξένους.

Δὲν γνωρίζω διὰ τίνας μᾶς ἐκλαμβάνουσιν, ἀλλ' ἀκούω κατὰ τὴν διάβασίν μας ψιθυρισμοὺς, γέλωτας, κρυφομιλήματα, ἅτινα διόλου δὲν μ'εὐχαριστοῦσι. Σύρω τὰς κυρίας, ἀνατρέπω τινὰ καθίσματα· νομίζω μάλιστα ὅτι ἀνέτρεψα καὶ δίσκον, ὃν ἔφερον ἀνὰ χεῖρας ὑπηρέτης τις· τέλος καθήμιθα. Ἐπεθύμουν νὰ τοποθετηθῶ ὑπὸ πυκνὰ φυλλώματα, ἀλλ' ἡ συνέντευξις ἐδόθη ἐν ὑπαίθρῳ καὶ πρέπει νὰ μείνω εἰς αὐτό.

Ἀρχεται ἡ τερατώδης μουσικὴ. Αἱ κυρίαί μου οὐδόλως προσέχουσι· ζητοῦσι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν Δυπὼν καὶ τὸν φίλον του· ἀλλ' ἔτι δὲν ἔφθασαν. Ἐν τούτοις νεανίαί τινες ἐσταμάτησαν πλησίον ἡμῶν ὅπως παρατηρήσωσι τὴν Οὐρανίαν· εἰς τούτων λέγει ἀπομακρυνόμενος: Ἡ κυρία ὁμοιάζει μετὰ τὴν μουσικὴν. Συμφωνῶ

(1) Δογ. περὶ τοῦ συνδέσμου τῶν φυσικ. καὶ ζωϊκ. φαινομένων.

(2) Ἱστορ. τῆς δημιουργίας.

καθ' ὀλοκληρίαν μετὰ τὴν γνῶμην του.

Ἐπαίζον τὰς θελκτικὰς τετραχόρους (καδρίλλιας) τῆς Βενετίας. Εἶχον λησμονήσει τὰς δύο κυρίας μου· ἤμην ὅλος ἀκοὴ ἰδίως ὅτε τὸ θαυμασιὸν cornet à piston ἐξετέλει ἐν solo, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ ὠραίου τινος μέρους ἡ κυρία Β... κράζει:

— Ἴδου αὐτοί! Ἐρχονται. Ἴδου αὐτοί! τοσοῦτον ἠχηρῶς ἐξεφωνήθη, ὥστε πάντες ἐστράφησαν νὰ μᾶς ἴδωσι καὶ ἕκαστος ἐψιθύρισεν:

— Ἴδου αὐτοί... τίνες λοιπόν;... Μήπως περιμένονται πρίγγητες ἢ ἄλλαι ἐπισημότητες;

Κρίνατε περὶ τῆς γενικῆς ἐκπλήξεως, ἢ διήγειρεν ἡ ἐμφάνισις τῶν δύο κυρίων δι' οὓς ἐξηνέχθη ἡ κραυγὴ τοῦ θαυμασμοῦ.

Ὁ Δυπὼν εἶναι ἄνθρωπος συνήθης, ἀλλ' ὁ φίλος του εἶναι ἄξιος ἰδιαιτέρας περιγραφῆς.

Εἶναι μέγιστον ἰσχυρότατον σῶμα ἔχον ὕψος 6 ποδῶν, ἕνεκα δὲ τοῦ μεγάλου ὕψους του ὁμοιάζει σκελετόν· ἡ κεφαλὴ χωρίζεται ἀπὸ τῶν ὤμων του διὰ λαίμου καμηλοπαρδάλεως. Τὸ πρόσωπόν του ἔχει χρῶμα ἐλαίας, ἡ δὲ ρίς του εἶνε τοσοῦτον σιμὴ ὥστε μακρόθεν ἠδύνασο νὰ ὀρκισθῆς ὅτι δὲν ἔχει τοιαύτην. Τέλος ἔχει τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν στραβόν, ἕνεκα δὲ τούτου τὸ βᾶδισμά του εἶναι συνεχῆς λίκνισμα, ὅπερ οὐδόλως δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς χάρις.

Ἀκούω πανταχόθεν γέλωτας.

— Εἶναι ἡ ἐσπέρα τερατώδης! λέγει ὁ εἰς.

— Εἶναι τερατωδεστέρα τῆς συναυλίας, λέγει ὁ ἄλλος.

Ἐν τούτοις οἱ δύο κύριοι φθάνουσι μέχρις ἡμῶν. Ἐφρόντισα νὰ φυλάξω δι' αὐτοὺς καθίσματα· ἀλλὰ καίτοι καθημένων ἡ κεφαλὴ τοῦ μελλονύμφου ἐξεῖχε πασῶν τῶν τῆς συναθροίσεως.

Χαιρετῶνται σιωπηλῶς, ἀνταλλάσσουσι τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις καὶ ὁ Δυπὼν μετὰ τῆς Κ. Β... συνομιλοῦσι μόνοι. Ἡ Οὐρανία δὲν ἀποτολμᾷ νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς· ἤδη παρατηρῶ ὅτι πράττει καλῶς. Ὁ νεανίας ὑποκλίνεται, χαιρετᾷ καὶ δὲν ὁμιλεῖ· ἐγὼ περιορίζομαι νὰ παρατηρῶ.

Ἐν τούτοις ὁ χρόνος παρέρχεται· οἱ μελλονύμφου δὲν ἀντήλλαξαν οὐδὲ λέξιν

ἔτι· ἀλλ' ὁ κύριος, βλέπων τὴν Οὐρανίαν ἔκαμε μορφασμὸν ὅστις ἐξηφάνισε καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ρίνα του· ἡ δὲ Οὐρανία, ἀφοῦ διεκινδύνευσεν τὸν μὴ κλείοντα ὀφθαλμόν της, ὅπως ἐπιθεωρήσῃ τὸν μνηστῆρά της, ἐμόρφασε καὶ αὕτη μορφασμὸν μὴ προδίδοντα τελείαν εὐχαρίστησιν.

Παρατηρῶ ὅτι ἡ κυρ. Β... εἶναι εὐδιάθετος· ὠθεῖ τὴν Οὐρανίαν διὰ τοῦ ἀγκῶνος καὶ τῆς λέγει:

— Μὴ δαγκάνης τὰ χεῖλη σου τοιουτοτρόπως· σὲ ἀσχημίζει πολὺ· σοῦ εἶπα νὰ βλέπης πάντοτε τὰς ἄκρας τῶν ὑποδημάτων σου.

— ὦ! ἔβλεπα ἄλλο τι, καὶ ἔκαμνα καλλίτερα νὰ μὴ ὑψῶνα τοὺς ὀφθαλμούς.

— Διατί τάχα;

— Διότι εὐρίσκω τὸν κύριον ἀσχημώτατον.

— Δὲν πρέπει νὰ ἦνέ τις τόσον δύσκολος, φιλάτη, ὅταν μάλιστα ἔχει τὰ τριάκοντα πέντε εἰς τὴν βᾶχιν του καὶ δὲν ἔχει λεπτόν... Ἄλλως δὲν εἶσαι καὶ ὠραία.

— Πιθανόν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον δὲν εἶμαι χολή.

— Τί σημαίνει; τοῦτο δὲν φαίνεται ὅταν τις κοιμᾶται!

— Ναι, ἀλλ' ἐγὼ δὲν νυμφεύομαι διὰ νὰ κοιμῶμαι πάντοτε!

— Ἀλλὰ τότε πρόσεξε μὴ τυχόν καὶ δὲν ὑπκνδρεύθῃς καθόλου.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ διάλογος οὗτος ἐλάμβανε χώραν πρὸς τ' ἀριστερὰ, ὁ ἐπόμενος ἠκούετο δεξιόθεν μου.

— Λοιπόν, φίλε μου, δὲν λέγετε τίποτε πρὸς τὴν δεσποινίδα;

— Δὲν γνωρίζω τί νὰ τῆς εἶπω!

— Ἐπρεπε νὰ φέρητε δύο λαιμοδέτας ἀπόψε.

— Φορῶ τρεῖς.

— Τότε ἔπρεπε νὰ φορέσετε τέσσαρας· δι' αὐτῶν στολιζέται ὁ λαιμός.

Τί φρονεῖτε περὶ τῆς δεσποινίδος;

— Τὴν εὐρίσκω ἀσχημοτάτην.

— Δὲν εἶναι ἀληθῶς ὠραία, ἀλλ' ἔχει φυσιογνωμίαν ἐξ ἐκείνων μετὰ τὰς ὁποίας συνειθίζει ἡ ὄρασις... Ἐπειτα ἡ ἀρετὴ, τὰ προτερήματα, ἅτινα εἶναι τὸ οὐσιωδέστερον προσὸν μιᾶς οἰκοδεσποίνης.

— Μάλιστα, ἀλλὰ... εἶναι ἀσχημοτάτη!

— Αἶ! φίλε μου, μήπως νομίζετε ὅτι σεῖς εἶσθε Νάρκισσος! μετὰ τὸ στραβόν σας πόδι, μετὰ τὸν μακρότατον λαιμόν σας καὶ τὴν ἀχρειστάτην μύτην σας...

— Γνωρίζω πῶς εἶμαι... ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ θαυμάζω τὸ ὠραῖον.

— Πλὴν τότε σὰς συμβουλεύω νὰ τὸ θαυμάζετε μακρόθεν. Ὅταν τις ἔχη τὴν κοινωνικὴν σας θέσιν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν πιωμάτων εὐρίσκει τὴν ὠραιότητα ὀλίγον ἀστράν.

— Τότε δὲν νυμφεύομαι.

— Ἄλλα πάλιν θὰ εἶπωσιν ὅτι δὲν νυμφεύεσθε διότι καμμία δὲν σὰς θέλει.

— Ἐνταῦθα διακόπτεται ἡ συνδιάλεξις. Ὁ Δυπὼν δὲν εὐχαριστεῖται· βλέπει μάλιστα παρερχόμενα τὰ γέυματα τοῦ γάμου ἅτινα ἐνητένιζεν ἐν προσδοκίᾳ· ἡ κυρία Β... εἶναι εἰς ἄκρον δύσθυμος, διότι ἐνάτην ταύτην φορὰν θὰ ματαιωθῆ ὁ γάμος τῆς Οὐρανίας. Ὁ νεανίας κρατεῖ τὸν μουσικὸν χρόνον μετὰ τὸν χωλὸν πόδα καὶ φαίνεται προσέχων μόνον εἰς τὴν μουσικὴν· ἡ Οὐρανία ἀρχίζει νὰ βλέπῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ. Ἡ παρουσία τοῦ γαμβροῦ κατέστη δι' αὐτὴν ἀδιάφορος.

Ὁ καιρὸς παρήρχετο καὶ ἤδη ἐπαίζετο τὸ προτελευταῖον τεμάχιον τῆς συναυλίας. Ἐθεώρουν ἐν σιωπῇ τὰ δύο πρόσωπα ἅτινα προσεπάθουν νὰ ἐνώσωσι καὶ εὐρίσκον ὅτι ἦτο κατάλληλον τὸ ζεῦγος. Ὁ Δυπὼν καὶ ἡ Κ. Β... ἀπέβαλον ἀπ' ἐναντίας πᾶσαν ἐλπίδα ἐνώσεως.

Διέρχεται διὰ τοῦ νοός μου ἡ ἀστειοτέρα τῶν ιδεῶν καὶ ἐνῶ ὁ Δυπὼν μοὶ λέγει μετ' ὕψος συμπαθείας:

— Ἐντελής ἀποτυχία!...

Ἡ δὲ κυρία Β!...

— Δὲν ἐτέριασαν τὰ χνότα των·

Λέγω αὐτοῖς εἰς τὸ οὓς ἐν ἰσως! ὅπερ τοὺς ἐνέπλησε χαρᾶς· κατόπιν ἀπευθύνομαι μεγαλοφώνως πρὸς ὅλους:

— Μοὶ φαίνεται ὅτι ἠδυνάμεθα πᾶν ἄλλο νὰ πράττωμεν ἢ νὰ ἀκούωμεν μουσικὴν. Ἐπάγωμεν νὰ καθίσωμεν πρὸ τινος τραπέζης, ὑπὸ τὰ φυλλώματα ἐκεῖνα. Προσφῆρω ἐν τούτοις πρὸς πάντας· τοῦτο νομίζω θέλει μᾶς δώσει ὀλίγη ἀναψυχὴν, τὸ ἐλ-

πίζω τούλάχιστον και νομίζω ότι όλοι έχομεν ανάγκην ενός πούνς.

Ἡ πρότασις μου εγένετο δεκτή. Λαμβάνω εὐθαρσῶς τὸν βραχίονα τῆς Οὐρανίας... (πρέπει νὰ εἶπω ὅτι τὸ ἥμισυ τῶν κατ' ἀρχὰς παρευρεθέντων εἶχεν ἀποχωρήσει). Μὲ ἀκολουθοῦσιν· εἰσέρχονται εἰς πυκνὸν τι δάσος καὶ ζητῶ ποσὸν τι τούνς.

Ἐρχεται τὸ πούνς· χύνω εἰς ὄλους.

— Ἀγαπῶ πολὺ τὸ πούνς, λέγει ἡ Οὐρανία, ἀλλ' οὐδέποτε πίνω... φοβοῦμαι μὴ μὲ κτυπήσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν

— ὦ, θεέ μου! δὲν πρόκειται ἐδῶ, φιλάτη, νὰ ἀποποιηθῆς εὐγενῶς προσφορὰν, λέγει ἡ Κ. Β... τὸ ἀγαπᾶς, πῆλοιπόν!.. Ἐὰν σὲ κτυπήσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν κοιμᾶσαι ἄβριον περισσότερον.

Ὁ Κ. Πενσελοῦρ, οὕτως ὠνομάζετο ὁ γιγάντιος νεανίας, ἀνακράζει:

— Ἐγὼ, δύναμαι νὰ πίνω αἰωνίως χωρὶς νὰ εἶπω ποτὲ ὅτι μὲ πειράζει. Ὅτε ἠκολούθουν τὸν γαλλικὸν στρατὸν εἰς Ἰσπανίαν, ἔπινον συχνότατα... Ἐχω δυνατὴν κεφαλὴν, οὐδὲν μὲ βλάπτει.

Περιποιοῦμαι τὸν κυρ. Πενσελοῦρ ὅστις καταβροχθίζει τὸ πούνς ὡς σοκολάταν, ἡ δὲ Οὐρανία, ἥτις φαίνεται συνειθισσασα, δὲν ἀποποιεῖται ὅτε τῇ προσφέρουσι. Ἦναγκάσθη νὰ ζητήσω καὶ ἄλλο. Ὡς προῆδον τὸ πούνς ἔκαμε τὴν ἐνέργειάν του· εἴμεθα εὐθυμώτεροι ἀφ' ὅτου ἐκαθήσαμεν ὑπὸ τὰ φυλλώματα.

Ἡ κ. Β... ἄδει παρακολουθοῦσα τὴν ὀρχήστραν. Ὁ Δυπὼν κινεῖται ἐπὶ τοῦ καθίσματός του, καταβροχθίζει μακαρόνια, καὶ ρίπτει βλέμματα ἐπὶ τῶν κυριῶν. Ὁ κ. Πενσελοῦρ ὁμιλεῖ δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ ἡ δὲ Οὐρανία γελᾶ.

— Μὰ τὴν πίστιν μου, ζήτω ἡ μουσική! λέγει ὁ γιγάντιος κύριος, ἀξίζει τὸν κόπον, ἐνθουσιάζει... Ἐγὼ δὲν χορεύω ἐξ αἰτίας τοῦ χωλοῦ μου ποδός καὶ ἐν τούτοις ἀγαπῶ ὑπερβολικῶς τὸν χορὸν!.. Ἀπαξ διεκινδύνευσά νὰ χορεύσω ἐν γαλόπ... ἀλλ' ἔπεσα μετὰ τῆς χορευτριάς μου, καὶ τὸ ἥμισυ τῶν χορευτῶν διήλθεν ἐπάνωθέν μας.

— Ἐγὼ, λέγει ἡ Οὐρανία, δὲν κατῴρθωσα ποτὲ νὰ χορεύω μὲ χρόνον· δὲν ἔχω καθόλου μουσικὸν αὐτί, ἔπειτα ἀνακατιῶν ὄλαις ταῖς φιγούραις καὶ ἐμποδίζω τοὺς

ἄλλους νὰ χορεύωσι... Διὰ τοῦτο δὲν μὲ προσκαλοῦσι ποτὲ πλέον.

— Καὶ εἰς ἐμὲ ἀρνούνται πάντοτε...

— Χά! χά! χά!

— Οἱ κύριοι μὲ ὀνομάζουσι *μπεκάτσαν*.

— Αἱ κυρίαί μὲ καλοῦσι *καμιλυπάρδαλιν*...

— Χά! χά! χά!

— Κάλλιστα, λέγω χαμηλοφώνως τῇ Κ. Β!.., καὶ ἐξκολουθῶ νὰ πληρῶ τὰ ποτήρια.

— εἶναι ἀξιεραστότερος παρ' ὅσον ἐνόμιζον, λέγει χαμηλοφώνως ἡ Οὐρανία ὁμιλοῦσα περὶ τοῦ Πενσελοῦρ.

— Ἐχει λαμπρὸν ἦθος! λέγει ὁ μέγας κύριος, ὁμιλῶν περὶ τῆς Οὐρανίας.

Ἐγὼ λαμβάνω τὴν φροντίδα νὰ δίδω ζωὴν εἰς τὴν συνομιλίαν.

— Κύριε, λέγω ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Πενσελοῦρ, εἴσθε μετριόφρων, ἀλλὰ παραδεχθῆτε ὅτι εἰς χωλὸς ποὺς δὲν ἐμποδίζει τινα τοῦ νὰ ἔχη ἐρωτικά ἐπισόδεια.

— Πιθανόν, ἀλλὰ τὸ ἐπ' ἐμοὶ τὰ ἰδικὰ μου οὐδέποτε ἐτελείωσαν εὐχαρίστως. Ἡμέραν τινα μοὶ δίδουσι συνέντευξιν εἰς στενὴν τινα ὁδόν, περιμένω δύο ὥρας, καὶ ἐν τέλει μὲ λούουν ὅπως οὐδέποτε ἠλπίζον. Ἄλλοτε πάλιν ἐνῶ κυρία τις συνωμίλει μετ' ἐμοῦ μοὶ λέγει: Ἴδού ὁ σύζυγός μου, φύγε! καὶ ἀρχίζει νὰ τρέχῃ προσπαθήσας νὰ πρᾶξω τὸ αὐτὸ πῖπτω ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ καὶ δέρομαι ἀνηλεῶς ὑπὸ τοῦ συζύγου της. Ἐξ ἀποφάσεως πρέπει νὰ παραιτηθῶ τοῦ ἔρωτος.

— Καὶ τοῦ γάμου;

— Ἀκόμη περισσότερον!... Γραῖά τις χαρτομάντις μοὶ εἶπε ὅτι ἂν ποτε νυμφευθῶ θὰ γίνω...

— Τί;...

— Ὅθὰ γίνω... ὦ... μὰ τὴν πίστιν μου, αἱ γυναῖκες αὐταὶ μαντεύουσιν ἐξαίσια.

Αἱ κυρίαί ἐγέλων πολὺ· ἡ Οὐρανία ἔκλαιε χάριν διασκεδάσεως, ὅπερ τὴν καθίστα ὠραιότεραν, διότι ἐμετρίαζε τὴν ἀνισότητά τῶν ὀφθαλμῶν της· ὁ Κ. Πενσελοῦρ δὲν ἔπαυε λαλῶν ἡ ὅτε ἔφερε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη, ὅπερ συχνότατα συνέβαιεν.

Διερχόμεθα τοιοῦτοτρόπως ὑπὲρ τὴν

ὦραν ὑπὸ τὰ δένδρα· ἡ συναυλία πρὸ πολλοῦ ἔληξεν χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωμεν· ἀνοίξαμεν συνομιλίαν τερατώδη ἀντικαθιστῶσαν τὴν μουσικὴν. Ἡ Οὐρανία δὲν παύει ἐπαναλαμβάνουσα.

— εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἀξιεραστός ὁ μέγας οὗτος Κύριος.

Ὁ δὲ Κύριος Πενσελοῦρ λέγει καθ' ἐκάστην στιγμὴν.

— Ἡ δεσποινὴς αὕτη δὲν εἶναι πολὺ κακὴ ὅταν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν σκιάν!

Ἐξαίφνης παχεῖαι σταγόνες βροχῆς πίπτουσιν ἐντὸς τοῦ πούνς.

— ὦ! θεέ μου, θύελλα ἔρχεται, κράζει ἡ Κυρ. Β... καὶ ἐγὼ ἐφόρῃσα τὸν ὠραιότερόν μου πῖλον!

— Καὶ ἐγὼ τὸ ὠραιότερόν μου φόρεμα, λέγει ἡ Οὐρανία γελῶσα πάντοτε.

Ἐλθετε ὑπὸ τὰς σκηνὰς ταύτας, κυρία... θὰ εἴσθε ὑπὸ τὴν σκέπην των: ἡ θύελλα θὰ παρέλθῃ ταχέως...

— Δὲν τὸ πιστεύω, λέγω· ἄλλως τε εἶναι ἐνδεκάτη καὶ ἡμίσεια, καὶ φρόνιμον νομίζω νὰ εὐρωμεν καμμίαν ἄμαξαν.

Ἐνδεκάτη καὶ ἡμίσεια!... Θεέ μου! πόσον ταχέως ἡ ὦρα ἐπέρασε!...

Ὁ Κ. Πενσελοῦρ ἔλαβε τὸν βραχίονα τῆς Οὐρανίας ἵνα τὴν ὀδηγήσῃ ὑπὸ τινα σκηνὴν, καὶ ὅταν ἔφθασαν ὑπ' αὐτὴν, εἶτε λεληθότως, εἶτε καὶ ἐκ προμελέτης ἡ Οὐρανία ἀφῆκε τὸν βραχίονά της ὑπὸ τὸν τοῦ μεγάλου Κυρίου.

Ἡ θύελλα κῆξεν· τρέχω εἰς τὴν θύραν καὶ δὲν βλέπω ἡ μικρὰν τινα ἄμαξαν· τὴν σταματῶ καὶ ἐπανέρχομαι πλησίον τῶν συντρόφων μου.

Ὁ Δυπὼν καὶ ἡ Κ. Β... κατεγίνοντο νὰ ἀνασηκώσωσι τὰ ἐνδύματά των καὶ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῆς βροχῆς· κάμνω μακρόθεν σημεῖον εἰς τὸν Κ. Πενσελοῦρ, ὅστις προσέρχεται μετὰ τῆς Οὐρανίας· τοὺς ἐξάγω τοῦ κήπου, τοὺς ὠθῶ πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀμάξης καὶ τοὺς τοποθετῶ ἐντὸς αὐτῆς.

— Ἄλλ' ἡ κυρία Β...; λέγει ἡ Οὐρανία.

— Μὴν ἀνησυχῆτε· ἡ κυρία Β... κατοικεῖ εἰς ἄλλην συνοικίαν, θὰ τὴν ὀδηγήσω ἐκεῖ.

— Καὶ ὁ Κ. Δυπὼν;...

— εἶναι ἤδη πολὺ μακρὰν...

— Ἄλλὰ...

— Ἄλλὰ...

Δὲν προσέχω πλέον εἰς τοὺς λόγους των, κλείω τὴν θυρίδα τῆς ἀμάξης καὶ ἀπομακρύνομαι.

Τὸ πούνς, ἡ θύελλα, ἡ ταχύτης μου τοὺς ἐκπλήττει· καὶ ὁ ἀμαξήλατος, πρὸς ὃν ἔδωκα τὴν διεύθυνσιν τῆς Οὐρανίας ἤρξατο νὰ κτυπᾶ τοὺς ἵππους πρὶν ἢ λάβῃ τὸν καιρὸν νὰ γνωρισθῶσιν.

Ἐπιστρέφω παρὰ τῇ κυρία Β...

— Ποῦ εἶναι ἡ Οὐρανία; μοὶ λέγει· τί τὴν ἐκάματε;

— Τὴν ὑπάνδρευσα.

— Ὡραία ἀληθῶς ἀστεϊότης!

— Στοιχηματίζω ὅτι θὰ ὑπάνδρευθῇ τὸν Κ. Πενσελοῦρ!

— Ἀληθῶς!.. Ἄλλὰ τώρα ποῦ εἶναι;

— Ἀνεχώρησαν ἀμφότεροι ἐφ' ἀμάξης.

— Ἐφ' ἀμάξης... ἀμφότεροι... Πλὴν τί ἐκάματε, κύριε; Μόνον ἐντὸς τῆς ἀμάξης!

— Καὶ τίς φόβος ὑπάρχει; Ἄλλως προκειμένου περὶ γάμου, συγχωροῦνται μερικαὶ ἐλευθεριότητες καὶ στοιχηματίζω ὅτι ὁ γάμος οὗτος θέλει γίνεαι ἀφεύκτως.

Ἀληθῶς θὰ χάσετε ἐν φόρεμα κηλιδωθὲν ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ ἓνα πῖλον, διότι ἡ ἄμαξα ἐν ἣ ὁι μελλονύμφοι εἰσῆλθον ἦτο ἡ τελευταία, οὐδεμία δὲ ἄλλη ὑπάρχει ἵνα σᾶς φέρῃ εἰς τὸ οἶκμά σας.

— Τὰ θυσιάζω εὐχαρίστως ἐὰν ἐπιτύχητε· ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι οὐδέποτε εἶδον συνοικέσιον τοιοῦτοτρόπως ἐκτελούμενον.

IV.

Μετὰ ἓνα μῆνα ἡ πρόρρησίς μου ἐπραγματοποιήθη· ἡ Οὐρανία εγένετο κυρία Πενσελοῦρ. Ἀγνοῶ, ἐὰν τὸ ὠροσκοπίον τῆς χαρτομάντιδος θὰ ἐκτελεσθῇ ἐπίσης· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα φρονῶ ὅτι ὄχι.

Ἴδού ἡ μόνη περίστασις καθ' ἣν ἀνεμίχθην πρὸς πραγματοποίησιν συνοικεσίου· τόσοι καὶ τόσοι σπάνουσι τὴν κεφαλὴν των καὶ χάνουσι καιρὸν ὅπως φθάσωσιν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, καὶ ὅμως ἡ συνταγή μου εἶναι ἀπλουστάτη:

Δύο φυτὸσάνια πούνς.

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

(ΔΡΑΜΑ ΣΕΞΣΠΗΡ)

(Συνέχεια· ἴδε φυλλάδιον Ε΄.)

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΒΑΛΜΟΝΤ. — *Θάλαμος ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Πορκίας.*

(Εἰσέρχονται ἡ Πορκία καὶ ἡ Νέρισσα.)

ΠΟΡΚΙΑ.

Τῆ ἀληθείᾳ, Νέρισσα, τὸ μικρὸν σῶμά μου πολὺ κατεπονήθη ἀπὸ τὸν μέγαν αὐτὸν κόσμον.

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Θὰ κατεπονεῖτο πολὺ περισσότερο, ἀγαπητῆ μου κυρία, ἐὰν αἱ λύπαι σας ἦσαν τόσαι ὅσαι καὶ αἱ εὐτυχίαι σας. Καὶ ἐν τούτοις, καθὼς βλέπω, καὶ οἱ ἀφθονοῦντες πάντων πάσχουσιν ἐπίσης ὡς καὶ οἱ ἀποθνήσκοντες τῆς πείνης. Ἀληθῆς εὐδαιμονία εἶναι ἡ ὀλιγαρκεία. Μὲ τὸ περιττὸν ἡ κεφαλὴ λευκαίνεται ταχύτερον, ἐνῶ διὰ τῆς ὀλιγαρκείας ζῆ τις μακρότερον.

ΠΟΡΚΙΑ.

Ὁραῖα γυναικιά, κάλλιστα ἐκπεφρασμένα!

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Καὶ θὰ ἦσαν ὠραιότερα ἐὰν ἐξετελοῦντο περισσότερο.

ΠΟΡΚΙΑ.

Ἐὰν ἦτο ἐπίσης εὐκόλον νὰ πράττη τις τὰ καλὰ ὅσον εὐκόλον εἶναι νὰ τὰ γνωρίζῃ, τὰ ἐξωκλήσια θὰ ἐγίνοντο ἐκκλησίαι, καὶ αἱ καλύβαι τῶν πτωχῶν ἀνάκτορα πριγκήπων. Ἀγαθὸς ἱεροκέρυξ εἶναι ὁ ἀκολουθῶν τὰ ἴδια διδάγματα. Θὰ μοὶ ἦτο εὐκολώτερον νὰ συμβουλευσω εἴκοσιν ἄτομα τί πρέπει νὰ πράξωσι παρὰ νὰ εἶμαι ἐν ἐκ τῶν εἴκοσι αὐτῶν ἀτόμων καὶ νὰ ἀκολουθῶ τὰς παρ' ἐμοῦ διδομένας συμβουλὰς. Ὁ ἐγκέφαλος δύναται νὰ θέσῃ νόμον εἰς τὰς διαθέσεις, ἀλλ' ἡ φλογερὰ ἰδιοσυγκρασία καταπατεῖ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ψυχροὺς κανόνας, ἡ δὲ τρελὴ νεύλαϊα ὑπερπιπᾷ ὡς λαγυὺς τὰ δίκτυα τὰ ὁποῖα στήνουν εἰς αὐτὴν αἱ καλαὶ συμ-

βουλαί. Ἀλλὰ τοιοῦτοι λόγοι εἶναι ἀκαιροὶ προκειμένου περὶ ἐκλογῆς συζύγου. Τί λέγω ἐκλογῆς; δὲν δύναμαι οὔτε νὰ ἐκλέξω ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον θέλω οὔτε νὰ ἀρνηθῶ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον δὲν θέλω. Πᾶσα κόρη ὀφείλει νὰ συμμορφῶνῃ τὴν θέλησίν της πρὸς τὰς τελευταίας θελήσεις τοῦ ἀποθανόντος πατρὸς της. Δὲν εἶναι σκληρὸν, Νέρισσα, νὰ μὴ δύναμαι μῆτε νὰ ἐκλέξω μῆτε νὰ ἀποποιηθῶ κανένα;

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Ὁ πατὴρ σας ὑπῆρξε πάντοτε ἐνάρετος, καὶ οἱ ἐνάρετοι ἔχουσι πολλάκις ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου ἀγαθὰς ἐμπνεύσεις. Ἴδου διατὶ ὁ κληρὸς τῶν τριῶν κιβωτίων, τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ἀργυροῦ καὶ τοῦ μολυβδίνου (κληρὸς τὸν ὁποῖον ἐπενόησε πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ συζευχθῆτε ἐκεῖνον ὅστις θὰ ἐκλέξῃ τὸ ὑπὸ τοῦ πατρὸς σας ὠρισμένον), δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ὑποδείξῃ ἄνθρωπον καθ' ὅλα ἀξίον τοῦ ἔρωτός σας. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν τόσων βασιλικῶν μνηστήρων, ὑπάρχει τις πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ καρδία σας αἰσθάνεται κλίσιν;

ΠΟΡΚΙΑ.

Ἀρίθμησέ τους, σὲ παρακαλῶ, καὶ καθ' ὅσον σὺ θὰ τοὺς ὀνομάζῃς, ἐγὼ θὰ τοὺς περιγράψω· καὶ ἐκ τῆς περιγραφῆς θὰ δυνηθῆς νὰ κρίνῃς περὶ τῶν αἰσθημάτων μου.

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Ἐν πρώτοις ἔχομεν τὸν νεαπολιτανὸν βασιλόπαιδα.

ΠΟΡΚΙΑ.

Ἄ! αὐτὸς εἶναι ἀληθῆς ἱππότης καὶ δὲν ὀμιλεῖ ποτὲ εἰμὴ περὶ τοῦ βασιλικοῦ ἵππου του, καὶ συγκαταριθμεῖ μεταξὺ τῶν σπανίων προτερημάτων του τὴν ἰκανότητα ὅτι τὸν πεταλώνει ὁ ἴδιος...

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Ἐρχεται ἀκολούθως ὁ κόμης παλατινάτος.

ΠΟΡΚΙΑ.

Αὐτὸς! ἀλλ' εἶναι πάντοτε σύνοφρος καὶ φαίνεται ὡς νὰ σοὶ λέγῃ ξηρὰ ξηρὰ «μὲ θέλεις ἢ δὲν μὲ θέλεις; ἐκλεξόν.» Ἀκούει τὰ ἀστειότερα διηγήματα χωρὶς οὐδὲ κἂν νὰ μειδιάσῃ. Τόσον ἀνυπόφορον

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Τί ιδέαν ἔχετε περὶ τοῦ εὐγενοῦς γείτονός του Σκώτου;

ΠΟΡΚΙΑ.

Ὅτι ἔχει μέγα κεφάλαιον ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον του· διότι ἐδανείσθη ἐν βάπτισμα ἀπὸ τὸν Ἄγγλον καὶ ὠρκίσθη νὰ τοῦ τὸ ἀποδώσῃ ἅμα ἤθελε δυνηθῆ. Νομίζω ὅτι ὁ Γάλλος ἔμεινεν ἐγγυητὴς του καὶ κατώρθωσε νὰ τοῦ δώσουν καὶ δεύτερον.

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Πῶς εὐρίσκετε τὸν νέον Γερμανόν, τὸν ἀνεψιὸν τοῦ δουκὸς τοῦ Σάξ;

ΠΟΡΚΙΑ.

Τὸν εὐρίσκω ἀγῆθ' ἡντιπρῶτον ὅταν ἦναι νηστικός, καὶ ἐτι μᾶλλον ἀγῆστερον τὴν ἐσπέραν ἀφοῦ πίνῃ. Εἰς τὰς καλλιτέρας του στιγμὰς εἶναι ὀλίγον χειρότερος ἀπὸ κτῆνος. Ὅ,τι καὶ ἂν συμβῆ, ἐλπίζω νὰ εὔρω μέσον νὰ ἀπαλλαγθῶ ἀπ' αὐτόν.

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Ἐν τούτοις ἐὰν ἐζήτηι νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τῶν κιβωτίων καὶ ἐπετύγχανεν εἰς τὴν ἐκλογὴν του, δὲν θὰ ἠδύνασθε νὰ τὸν ἀρνηθῆτε χωρὶς νὰ παραβῆτε τὰς τελευταίας θελήσεις τοῦ πατρὸς σας.

ΠΟΡΚΙΑ.

Πρὸς ἀποφυγὴν λοιπὸν τοῦ δυστυχήματος τούτου θέσον, σὲ παρακαλῶ, ἐπὶ ἐνός τῶν μὴ καλῶν κιβωτίων μέγα ποτήριον οἴνου τοῦ Ῥήνου καὶ εἶμαι βεβαιότατη ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος ἂν ἦτο εἰς τὸ βάθος τοῦ κιβωτίου, τοιοῦτο ἐξωτερικόν, θέλγητρον θὰ τὸν ἠνάγκαζε νὰ τὸ προτιμήσῃ. Τὸ πᾶν θὰ πράξω διὰ νὰ μὴ νυμφευθῶ τοιοῦτον σπόγγον.

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Μὴ φοβῆσθε, κυρία, τὴν εὐτυχίαν ν' ἀπολαύσετε κανένα ἐκ τῶν κυρίων τούτων, καθόσον μοὶ εἶπον ὅτι δὲν σκοπεύουσι νὰ σᾶς ἐνοχλήσωσι πλέον διὰ τοῦ ἔρωτός των, ἐκτὸς ἐὰν δίδεται τὴν χειρὰ σας δι' ἄλλου τρόπου ἢ τοῦ ὑποδειχθέντος παρὰ τοῦ πατρὸς σας.

ΠΟΡΚΙΑ.

Καὶ ἂν ζήσω ὅσον ἡ Σίβυλλα, σκοπὸν

μελαγχολίαν ἔχει ὥστε πολὺ φοβοῦμαι μήπως εἰς τὸ γῆράς του καταντήσῃ θλιβεράς ὄψεως φιλόσοφος. Προτιμῶ νὰ νυμφευθῶ κεφαλὴν νεκροῦ μὲ ἐν κόκκαλον μεταξὺ τῶν ὀδόντων παρὰ κανένα ἐξ αὐτῶν τῶν δύο. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο!

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Τί λέγετε περὶ τοῦ γάλλου ἄρχοντος, τοῦ Κ. Λεμπόν;

ΠΟΡΚΙΑ.

Πλάσμα Θεοῦ εἶναι καὶ αὐτὸς, ἐπομένως δύναται τις τὸ πολὺ πολὺ νὰ τὸν θεωρήσῃ ὡς ἄνθρωπον. Ἠξέυρω ὅτι εἶναι ἀμάρτημα νὰ περιπαίξῃ τις τὸν πλησίον του· ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ αὐτὸν τί νὰ σοὶ εἰπῶ! ἔχει ἵππον καλλίτερον ἐκεῖνου τὸν ὁποῖον ἔχει ὁ Νεαπολιτανός, καὶ ὡς πρὸς τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ συσπᾷ τὰς ὀφρῦς εἶναι πολὺ ἀνώτερος τοῦ παλατινάτου κόμητος· χωρὶς νὰ ἦναι ἄνθρωπος, ἔχει τὰ ιδιώματα ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ἄμα ἀκούσῃ κόσσυφον νὰ συρίζῃ, ἀρχίζει ἀμέσως νὰ πηδᾷ καὶ νὰ χορεύῃ. Εἶναι ἀξίος νὰ σύρῃ τὸ ξίφος ἐναντίον τῆς σκιάς του. Ἐὰν ἐνυμφευθῆν αὐτόν, θὰ ἐνυμφευθῆν εἴκοσι συζύγους. Ἐὰν ποτε μὲ περιεφρόνει, ἤθελον τὸν συγχωρήσει, διότι καὶ ἂν μὲ ἠγάπα, ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον νὰ τὸν ἀνταγαπήσω.

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Τί φρονεῖτε περὶ τοῦ Φολκομπρίτς, τοῦ νέου βαριόνου Ἄγγλου;

ΠΟΡΚΙΑ.

Ἠξέυρεις ὅτι δὲν φρονῶ τίποτε περὶ αὐτοῦ, διότι οὔτε αὐτὸς μὲ ἐννοεῖ οὔτε ἐγὼ τὸν ἐννοῶ· οὔτε λατινικὰ ἠξέυρει, οὔτε γαλλικὰ, οὔτε ἰταλικὰ, καὶ εἰμπορεῖς νὰ ὀρκισθῆς εἰς τὸ δικαστήριον ὅτι ἐγὼ δὲν ἠξέυρω μῆτε δύο παράδων ἀγγλικά. Εἶναι εἰκὼν ὠραίου ἀνθρώπου· ἀλλὰ, φεῦ! ποῖος δύναται νὰ ὀμιλήσῃ μὲ ἄφρωνον εἰκόνα; Καὶ ἐπειτα, τί ἀλλόκοτος ἐνδυμασία! Νομίζω ὅτι ἠγόρασε τὸν ἐπενδύτην του εἰς Ἰταλίαν, τὴν περισκελίδα του εἰς Γαλλίαν, τὸν κεκρύφαλόν του εἰς Γερμανίαν, καὶ τὴν συμπεριφυρὰν του εἰς ὅλους τοὺς τόπους.

ἔχω ν' ἀποθάνω παρθένος ὡς ἡ Ἄρτεμις, εἴαν πρόκειται νὰ ἐκλέξω αὐτοπροαιρέτως κανένα ἐξ αὐτῶν. Εἶμαι λίαν εὐχαριστημένη ὅτι τὸ σμῆνος αὐτὸ τῶν μνηστήρων ἐδείχθη τόσον λογικόν, διότι οὔτε εἷς ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν τοῦ ὁποίου νὰ μὴ λατρεύω τὴν ἀπουσίαν, καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ τοῖς διδῆ καλὸν κατευόδιον.

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Ἐνθυμεῖσθε, κυρία, ἓνα ἀνδρεῖον καὶ πεπαιδευμένον Βενετὸν, ὅστις ἦλθεν ἐδῶ ὅτε ἔζη ἀκόμη ὁ πατήρ σας καὶ ἀπετέλει μέρος τῆς συνοδίας τοῦ μαρκεσίου Μομφερόρατου;

ΠΟΡΚΙΑ.

Ναί, ναί, τὸν Βασάνιον· οὕτω νομίζω ὅτι ἐκαλεῖτο.

ΝΕΡΙΣΣΑ.

Μάλιστα, κυρία· ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνδρας ὅσους εἶδαν τὰ πτωχὰ μου τὰ μάτια, αὐτὸς μοὶ ἐφάνη ὁ πλέον ἄξιος νὰ ἀπολαύσῃ ὡραίαν γυναῖκα.

ΠΟΡΚΙΑ.

Τὸν ἐνθυμοῦμαι καλῶς καὶ τὸν εὐρίσκω ἄξιον τῶν ἐπαίνων σου. (ὑπηρέτης εἰσέρχεται) Ἔλοιπόν! τί νέα;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ.

Σὰς ζητοῦσιν οἱ τέσσαρες ξένοι, κυρία, διὰ νὰ σὰς ἀποχαιρετίσωσιν, καὶ εἷς ἀπεσταλμένος ἔφθασε πρὸ ὀλίγου ἐκ μέρους πέμπτου, τοῦ βασιλόπαιδος τοῦ Μαρόκου. Ἔρχεται ν' ἀναγγεῖλῃ ὅτι ὁ βασιλόπαις κύριός του φθάνει ἐδῶ ἀπόψε.

ΠΟΡΚΙΑ.

Ἐὰν ἠδυνάμην νὰ ὑποδεχθῶ τὸν πέμπτον μὲ τὴν αὐτὴν εὐχαρίστησιν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἀποχαιρετῶ τοὺς ἄλλους τέσσαρας, θὰ ἐλογιζόμην πολὺ εὐτυχῆς διὰ τὴν ἀφίξιν του· ἀλλὰ, καὶ ἂν εἶχε τὰς ἀρετὰς ἀγίου, ἂν εἶχε τὴν μορφήν δαίμονος θὰ ἐπροτίμων νὰ τὸν εἶχον πνευματικὸν ἢ σύζυγον. Ἐλθὲ, Νέρισσα. (Πρὸς τὸν ὑπηρέτην.)—Σὺ, βᾶθισον ἐμπρός. Μόλις κλείσωμεν τὴν θύραν εἰς τὸν ἓνα μνηστήρα, ἀμέσως ἔρχεται ἄλλος καὶ κτυπᾷ.

ΕΚΗΝΗ Γ'.

ΒΕΝΕΤΙΑ. — Δημοσία πλατεῖα.

(Εἰσέρχονται ὁ Βασάνιος καὶ ὁ Συλλόκ.)

ΣΥΛΛΟΚ.

Τρεῖς χιλιάδας δουκάτα; . . . καλά.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Μάλιστα, κύριε, καὶ διὰ τρεῖς μῆνας.

ΣΥΛΛΟΚ.

Διὰ τρεῖς μῆνας; . . . καλά.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Καὶ πρὸς ἐγγύησιν τῆς ποσότητος ταύτης, ὡς σὰς ἔλεγον, θὰ σὰς δώσῃ ὑπογραφήν ὁ Ἀντώνιος.

ΣΥΛΛΟΚ.

Ἐπογραφήν ὁ Ἀντώνιος; . . . καλά.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Θὰ μοῦ κάμετε αὐτὴν τὴν χάριν; θὰ μοὶ προσφέρετε αὐτὴν τὴν ἐκδούλευσιν; Ποία εἶναι ἡ ἀπόκρισίς σας;

ΣΥΛΛΟΚ.

Τρεῖς χιλιάδας δουκάτα, διὰ τρεῖς μῆνας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Ἀντωνίου;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Ποῖαν ἀπόκρισιν δίδετε;

ΣΥΛΛΟΚ.

Ὁ Ἀντώνιος εἶναι καλός.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Ἔχετε αἰτίαν τινὰ νὰ φρονῆτε τὸ ἐναντίον;

ΣΥΛΛΟΚ

Καμμίαν, καμμίαν, καμμίαν. Ὅταν λέγω ὅτι εἶναι καλός, ἐννοῶ ὅτι εἶναι φερέγγυος· ἀλλὰ . . . ἡ περιουσία του εἶναι ἐκτεθειμένη. . . ἔχει ἓν πλοῖον φορτωμένον διὰ Τρίπολιν, ἓν ἄλλο διὰ τὰς Ἰνδίας Ἐκτὸς τούτου, ἔμαθα πρὸ ὀλίγου εἰς τὸ Ῥιάλτο ὅτι ἔχει τρίτον διὰ τὸ Μεξικὸν καὶ τέταρτον διὰ τὴν Ἀγγλίαν χωρὶς νὰ ἀναφέρω πολλὰς ἄλλας μακρινὰς ἐπιχειρήσεις. Τὰ πλοῖα ὅμως εἶναι σάνιδες καὶ οἱ ναῦται ἄνθρωποι· ὑπάρχουν ποντικοὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν ξηρὰν· εἰς τὴν ξηρὰν εἶναι κλέπται, κλέπται εἶναι καὶ εἰς τὴν θάλασ-

σαν, ἐννοῶ πειραταί. Ἐπὶ πᾶσιν ἔχομεν τὸν φόβον τῶν κυμάτων, τῶν ἀνέμων καὶ τῶν ὑφάλων. Ἐν τούτοις ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄνθρωπος προσφέρει ἀρκούσας ἐγγυήσεις. . . Τρεῖς χιλιάδας δουκάτα . . . νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ δεχθῶ τὴν ὑπογραφήν του.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Βεβαιωθῆτε ὅτι δύνασθε.

ΣΥΛΛΟΚ.

Θέλω νὰ βεβαιωθῶ, καὶ διὰ νὰ βεβαιωθῶ θέλω νὰ σκεφθῶ. Δύναμαι νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν Ἀντώνιον;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Ἐὰν θέλετε νὰ συγγευματίσωμεν;

ΣΥΛΛΟΚ.

Τί λόγος! διὰ νὰ ὁσφρανθῶ τὴν ὁσμὴν τοῦ χοίρου! διὰ νὰ φάγω τὴν κατοικίαν εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ προφήτης σας ὁ Ναζωραῖος ἐνέκλεισεν ἄλλοτε διὰ τῶν ἐξορισμῶν του τὸν διάβολον. Ὅχι· μαζὴ σας εἴμπορῶ νὰ ἀγοράζω καὶ νὰ πωλῶ μαζὴ σας εἴμπορῶ νὰ ὁμιλῶ καὶ νὰ περιπατῶ μὲ μίαν λέξιν, εἴμπορῶ τὰ πάντα νὰ κάμω μαζὴ σας, τὰ πάντα, ὅχι ὅμως νὰ φάγω, νὰ πῖω καὶ νὰ προσευχηθῶ.—Τί νέα ἀπὸ τὸ Ῥιάλτο;— Ποῖος ἔρχεται ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους;

(Εἰσέρχεται ὁ Ἀντώνιος.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Εἶναι ὁ ἄρχων Ἀντωνίου.

ΣΥΛΛΟΚ (καθ' ἑαυτόν.)

Πῶς ὁμοιάζει μὲ φαρισαῖον ὑποκριτὴν! Τὸν μισῶ διότι εἶναι χριστιανός, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον διότι εἶναι τόσον εὐήθης ὥστε νὰ δανείζη τὰ χρήματά του ἀτόκως, τὸ ὁποῖον ἀφρνίζει τὴν τοκογλυφίαν εἰς τὴν Βενετίαν. Ἄ! εἴαν ἐπιπέποτε εἰς τὰς χεῖράς μου, πόσῃ τροφῇ θὰ εὕρισκε τὸ παλαιωθὲν μίσός μου. Περιφρονεῖ τὸ ἱερὸν ἔθνος μας, καὶ ἕως εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἐμπορικὰς συναθροίσεις χλευάζει ἐμὲ, τὰς ἐπιχειρήσεις μου καὶ τὰ τόσον νόμιμα κέρδη μου, τὰ ὁποῖα τολμᾷ ν' ἀποκαλῆ τοκογλυφίαν. Κατάρτα εἰς τὴν φυλὴν μου εἴαν τὸν συγχωρήσω ποτέ!

[ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.]

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Μὲ ἠκούσατε, Συλλόκ;

ΣΥΛΛΟΚ

Μετρῶ τὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα ἔχω διαθέσιμα κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, καὶ καθ' ὅσον δύναμαι νὰ βαισιθῶ εἰς τὴν μνήμην μου, δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ ἀπαρτίσω ἀμέσως ὀλόκληρον τὸ ποσὸν τῶν τρισχιλίων δουκάτων. Ἀλλὰ δὲν βλάπτει ὁ Τουβάλ, πλούσιος Ἰσραηλίτης, θὰ μὲ συνδράμῃ. Ἄς ἴδωμεν τώρα διὰ πόσους μῆνας ἐπιθυμεῖτε τὰ χρήματά μου; (πρὸς τὸν Ἀντώνιον.)—Χαίρετε, καλὲ μου κύριε, πρὸ ὀλίγου ὠμιλοῦμεν περὶ ὑμῶν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Συλλόκ, ἠξεύρετε ὅτι δὲν συνειθίζω νὰ δανείζω ἢ νὰ δανείζωμαι μὲ τόκον· ἐν τούτοις ἡ ἐπιθυμία νὰ ὑποχρεώσω φίλον εὐρισκόμενον εἰς ἀνάγκην κατεπεύγουσα μὲ ἀναγκάζει τὴν φορὰν ταύτην νὰ ἐξέλθω τοῦ κύκλου τῶν συνηθειῶν μου. (Πρὸς τὸν Βασάνιον.)—ἠξεύρει πόσα σοὶ χρειάζονται;

ΣΥΛΛΟΚ.

Ναί, ναί, τρισχίλια δουκάτα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Καὶ διὰ τρεῖς μῆνας.

ΣΥΛΛΟΚ.

Τὸ εἶχα λησμονήσει. Τρεῖς μῆνας. . . μὲ τὸ εἶχατε εἰπεῖ. Λοιπόν, τὸ γραμματίόν σας καὶ βλέπομεν. Ἀλλ' ἀκούσατε· μὲ εἶπετε νομίζω πρὸ ὀλίγου ὅτι δὲν εἶχετε συνήθειαν μῆτε νὰ δανείζετε μῆτε νὰ δανείζεσθε μὲ τόκον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Αὐτὴν τὴν συνήθειαν εἶχον πάντοτε.

ΣΥΛΛΟΚ.

Ὅταν ὁ Ἰακώβ ἔβασκε τὰ πρόβατα τοῦ Θεοῦ τοῦ Λάβαν . . . ὁ Ἰακώβ ὅστις διὰ τῆς πανουργίας τῆς συνετῆς μητρὸς του κατέστη ὁ τρίτος ἀπόγονος τοῦ ἀγίου ἡμῶν Ἀβραάμ. . . ναί ἦτο ὁ τρίτος . .

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Λοιπόν τί ἔκαμνε; ἐδάνειζε μὲ τόκον;

ΣΥΛΛΟΚ.

Ὅχι, δὲν ἐδάνειζε μὲ τόκον· τοῦλάχιστον!

στον ὄχι ὅπως τὸ ἐνοεῖτε ὑμεῖς, ἀλλ' ἰδοὺ τί ἔκαμνεν. Εἶχε συμφωνήσει μὲ τὸν Λάβαν νὰ λάβῃ ὡς ἀντιμισθίαν ὅλα τὰ ἀρνία ὅσα ἤθελον γεννηθῆ γραμμωτὰ καὶ ποικιλόχροα. Εἰς τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς μίξεως τῶν μαλλοφόρων συζύγων ὁ πονηρὸς ποιμὴν ἐξεφύλλιζε στελέχη τινὰ καὶ τὰ ἔθετεν ἔμπροσθεν τῶν ἀμνάδων αἵτινες τότε συλλαμβάνουσαι ἐγένων ὅταν ἤρχετο ἡ ὥρα, ἀρνία ποικιλόστιχτα τὸ ὅποια ἀνῆκον δικαιοματικῶς εἰς τὸν Ἰακώβ. Ἦτο πηγὴ ὠφελείας, καὶ ὁ Ἰακώβ εὐλογήθη ἐν τῷ κέρδει του, διότι τὸ κέρδος, ὅταν ἦναι νόμιμον, εἶναι δῶρον τοῦ οὐρανοῦ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Ὁ Ἰακώβ, φίλτατέ μου κύριε, προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του ἀντὶ πολὺ ἀβεβαίου κέρδους· διότι δὲν ἠδύνατο νὰ διευθύνῃ ὅλα ταῦτα κατὰ βούλησιν· ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ προητοίμαζε καὶ ἔπλαττε τὰ πάντα. Ἀλλὰ μήπως ἐγράφη τοῦτο πρὸς ἀπολογία τῆς τοκογλυφίας; Μήπως ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἀργυρὸς σας εἶναι ἀμνάδες καὶ κριοί;

ΣΥΛΛΟΚ.

Δὲν ἤξεύρω· ἤξεύρω μόνον ὅτι τὰ πολλαπλασιάζω μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα· προσέξατε, κύριέ μου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

(Χαμηλοφώνως πρὸς τὸν Βασάνιον.)

Βασάνιε, ἐνθυμοῦ καλῶς ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος δύναιτο ἐν ἀνάγκῃ νὰ στηριχθῆ ἐπὶ τοῦ κειμένου τῆς Γραφῆς. Πυρὴν διεστραμμένη, ἣτις βραχίζετα ἐπὶ τῆς μαρτυρίας τῶν ἱερῶν γραφῶν ὁμοιάζει μὲ κακοῦργον ὅστις ἔχει τὸ μειδίωμα εἰς τὰ χεῖλη, ἢ μὲ ὠραῖον μῆλον τοῦ ὀπίου ἡ καρδιά εἶναι σκωληκόβρωτος. ὦ! πόσον ὠραῖον ἐξωτερικὸν δύναιτο νὰ περιβληθῆ ἡ ὑποκρισία!

ΣΥΛΛΟΚ.

Τρισχίλια δουκάτα! εἶναι ποσὸν ἀρκετὰ στρογγύλον. Τρεῖς μῆνας πρὸς δώδεκα τῆς ἑκατὸν, πόσον ἀναβαίνει ὁ τόκος;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Λοιπὸν, Συλλόκ, θὰ μᾶς κάμετε τὴν χάριν;

ΣΥΛΛΟΚ.

Ἄρχων Ἀντώνιε, πολλάκις ἐξανέστητε εἰς τὸ ῥιάλο κατὰ τῶν δανείων μου καὶ κατὰ τῶν τόκων τοὺς ὁποίους ἀπαιτῶ... Πάντοτε ὑπέμεινα τὰς προσβολὰς σας ὑψῶν μεθ' ὑπομονῆς τοὺς ὤμους· διότι ἡ ὑπομονὴ εἶναι ὁ ἰδιόζων χαρακτήρ τῆς φυλῆς ἡμῶν. «Ἄπιστε, μοὶ ἐλέγετε, κατηραμένε σκύλε!» Ἐπειτα ἐπτύετε ἐπὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ χιτῶνός μου· καὶ ὅλα ταῦτα ἔνεκα τῆς χρήσεως τῆς περιουσίας μου. Τώρα, καθὼς φαίνεται, δύναμαι νὰ σᾶς φανῶ ὡφέλιμος· κάλλιστα· καὶ ἔρχεσθε νὰ μοῦ εἰπῆτε· «Συλλόκ θέλομεν χρήματα.» Καὶ λέγετε τοῦτο ὑμεῖς ὅστις ἀτιμᾶσατε τὴν γενεάδα μου διὰ τῶν ἐμπυτυσμῶν σας, ὅστις μὲ ἐλακτίσατε ὅπως λακτιζουσι σκύλον ψωραλέον; Ζητεῖτε χρήματα!... Ἀλλὰ δὲν ἔχω δικαίωμα νὰ σᾶς εἶπω. Ἐγὼ εἶμι ὁ σκύλος χρήματα; Εἶναι δυνατόν νὰ δανείσῃ τρισχίλια δουκάτα ψωραλέος κύων.» Ἡ μᾶλλον πρέπει νὰ κλίνω ταπεινῶς τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπω ὡς δούλος, διὰ φωνῆς εὐπειθοῦς καὶ τόνου δειλοῦ. «Ὁραῖέ μου κύριε, μὲ ἐπτύσατε τὴν παρελθούσαν τετάρτην· μίαν ἄλλην ἡμέραν μὲ ἐλακτίσατε· ἄλλοτε μὲ ἐκαλέσατε σκύλον· εὐγνωμονῶν διὰ τὴν φιλοφροσύνην ταύτην, θὰ σᾶς δανείσω τόσα.»

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Δύναμαι καὶ πάλιν νὰ σοῦ δώσω ὅλα αὐτὰ τὰ ὀνόματα, νὰ σὲ πτύσω ἐκ νέου, νὰ σὲ λακτίσω καὶ αὔθις. Ἐὰν μᾶς δανείζης αὐτὰ τὰ χρήματα, δάνεισέ τα οὐχὶ ὡς εἰς φίλους, διότι ἡ φιλία ποτὲ δὲν ἐσκέφθη νὰ αὐξήσῃ τὰ κεφάλαιά της ὅταν δανείζῃ αὐτὰ εἰς φίλους, ἀλλὰ δάνεισέ τα μᾶλλον ὡς εἰς ἐχθρόν σου· εἰάν δὲν εὐρεθῶμεν ἐμπρόθεσοι, εὐκολώτερον θὰ δυνηθῆς νὰ ἀπαιτήσῃς τὴν τιμωρίαν.

ΣΥΛΛΟΚ.

Πῶς ἀνάπτετε ἀμέσως! Ἦθελα νὰ εἶμαι φίλος σας, νὰ ἐλκύσω τὴν ὑπόληψίν σας, νὰ ἐξαλείψω ἐκ τῆς μνήμης μου ὅλας τὰς ὑβρεῖς διὰ τῶν ὁποίων μὲ ἐστιγματίσατε, νὰ σᾶς φανῶ κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὡφέλιμος, χωρὶς ν' ἀπαιτήσω οὔτε ἐν δηνάριον διὰ τόκον, καὶ δὲν

θέλετε νὰ μὲ ἀκούσετε! Ἐν τούτοις ἡ προσφορὰ μὲ φαίνεται πολὺ ὑποχρεωτική.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Τῶνόντι, θὰ ἦναι πολὺ ὑποχρεωτική.

ΣΥΛΛΟΚ.

Λοιπὸν μάθετε ὅτι θέλω νὰ σᾶς δώσω ἀπόδειξιν τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης. Ἐλθετε μετ' ἐμοῦ εἰς ἓνα συμβολαιογράφον νὰ γράψετε τὸ γραμματίον σας. Ἐν τούτοις χάριν ἀστεϊσμοῦ ἂς γράψωμεν ἐντὸς τῆς συμβολαιογραφικῆς πράξεως ὅτι εἰάν κατὰ τὴν δεῖνα ἡμέραν καὶ τὸ δεῖνα μέρος δὲν μοὶ ἐπιστρέψετε τὴν ποσότητα ἢ τὰς ποσότητας αἵτινες θὰ ὑπάρχωσι σημειωμέναι, θὰ ὑποχρεούσθε νὰ στερηθῆτε ἀκριβῶς μίαν λίτραν ἐκ τῆς σαρκῆς σας, τὴν ὅποιαν θὰ ἔχω τὸ δικαίωμα ν' ἀποκόψω ἐξ οἰουδήποτε μέρους τοῦ σώματός σας θελήσω.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Συγκατατίθεμαι ἐξ ὅλης καρδίας· θὰ ὑπογράψω τὸ ὁμολόγον τοῦτο, καὶ θὰ εἶπω ὅτι ὁ Ἰουδαῖος εἶναι ὑποχρεωτικώτατος.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Ὅχι, δὲν πρέπει νὰ ὑπογράψετε χάριν ἐμοῦ τοιοῦτον ὁμολόγον· προτιμῶ νὰ μείνω χωρὶς χρήματα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Μὴ φοβῆσθε τίποτε, φίλε μου, δὲν διατρέχω κανένα κίνδυνον. Μετὰ δύο μῆνας, δηλαδὴ ἓνα μῆνα πρὸ τῆς λήξεως, περιμένω ἐμπορεύματα καὶ κεφάλαια ἐνεακίς μείζονα τῆς ἀξίας τοῦ ὁμολόγου.

ΣΥΛΛΟΚ.

ὦ Ἀβραάμ! πόσον ἡ κακὴ πίστις αὐτῶν τῶν χριστιανῶν τοῖς ἐμπνέει δυσπιστίαν πρὸς τοὺς ἄλλους! Εἰπέτε μοι, σᾶς παρακαλῶ, τί θὰ κερδίσω ἀπαιτῶν νὰ τηρηθῶσιν αἱ συμφωνίαι, εἰάν συνέβαινε νὰ μὴ πληρωθῶ κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν; Μία λίτρα ἀνθρωπίνης σαρκὸς δὲν εἶναι μήτε τόσον καλὴ μήτε τόσον ὡφέλιμος ὡς τὸ κρέας τοῦ βοῦς, τοῦ ἀρνίου ἢ τῆς αἰγός. Κάμνω αὐτὴν τὴν προσφορὰν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐλκύσω τὴν φιλίαν του. Ἐὰν δέχεται, τόσον τὸ καλλίτερον· ἄλλως, χαίρετε· Μὴ παρεξη-

γῆτε, σᾶς ἐξορκίζω, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἡ φιλία μου μὲ παρακινεῖ νὰ πράξω.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Ναί, Συλλόκ, θὰ ὑπογράψω τὸ γραμματίον σου.

ΣΥΛΛΟΚ.

Ἐπάγετε λοιπὸν καὶ περιμένετε με εἰς τὸ συμβολαιογραφεῖον· δώσατε τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας πρὸς σύνταξιν αὐτοῦ τοῦ ἀστείου συμβολαίου. Τὸ κατ' ἐμὲ, σπεύδω νὰ λάβω τὰ δουκάτα μου, καὶ νὰ ρίψω ἐν βλέμμα εἰς τὴν οἰκίαν μου τὴν ὅποιαν ἀφρόνως ποιῶν ἐνεπιστεύθην εἰς τὴν φύλαξιν ἐνός ἀρχείου καὶ ὀκνηροῦ. Θὰ ἐπιστρέψω ἀμέσως (Ἐξέρχεται).

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Σπεῦσον, θελζικάρδιε Ἰουδαῖε. Ἴδού Ἑβραῖος τὸν ὅποιον θὰ κάμωμεν χριστιανόν· ἀρχίζει νὰ γίνεταί ἀνθρωπος.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Δὲν μὲ ἀρέσκουν ὠραῖαι λέξεις εἰς τὸ στόμα ἐνός ἀθλίου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Ἐλθέ· δὲν βλέπω τί ἔχομεν νὰ φοβηθῶμεν. Τὰ πλοῖά μου θὰ φθάσωσιν ἓνα μῆνα πρὸ τῆς λήξεως.

Τέλος τῆς πρώτης πράξεως.

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΑΔΗΣ.

(Ἀκολουθεῖ.)

Η ΕΥΤΥΧΕΣΤΕΡΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΕΠΟΧΗ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Καραμζίνου).

[Ἐκ τοῦ Ῥωσικοῦ].

Ἡ φιλανθρωπία, ἀναμφιβόλως παρεκίνησε τὸν Κικέρωνα νὰ ὑμνήσῃ τὸ γῆρας· ἀδυνατῶ ἐν τούτοις νὰ πιστεύσω, ὅτι καὶ οὕτως ἡ πραγματεία αὐτοῦ εὐηρέστησε τοὺς γέροντας· διὰ τοῦ χαριεντισμοῦ εὐκόλως δεσμεύεται ἡ διάνοια, πλὴν τὸ ἐν τῇ ψυχῇ φυσικὸν αἶσθημα δυσκόλως κατανικάται.

Εἶναι δυνατόν νὰ πλάσῃ τις ἐγκώμιον τῆς ἀρρωστίας; ἀλλὰ τὸ γῆρας εἶναι ἀδελφὴ ταύτης. Παύσωμεν τοῦ ν' ἀπατῶμεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους. Παύσωμεν ἀποδεικνύοντες ὅτι πᾶσαι αἱ

ἐνέργειαι καὶ τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως εἶναι πρὸς ἡμᾶς εὐεργετικά. Κατὰ κοινὸν λόγον ἴσως· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος εἰς τὸν θεὸν μόνον εἶναι γνωστός, ἢ ἐπὶ τούτου κρίσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀσθενής. Ἡ ἀριστοδοξία δὲν εἶναι φιλοσοφία, ἀλλὰ τοῦ νοῦς παίγιον. Ἡ φιλοσοφία ἀσχολεῖται εἰς τὴν φανεράν μόνον ἀλήθειαν, καίτοι οὐσαν λυπηράν, καταργεῖ δὲ τὸ ψεῦδος, καίτοι εὐάρεστον. Ὁ πλάστης δὲν ἔστερξε ν' ἀνασύρη τὸν ἐπιπροσθῶντα εἰς τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου πέπλον, καὶ οὕτω πᾶσα ὑπόθεσις ἡμῶν ἐστὶν ἄμοιρος πειστικῆς δυνάμεως. Παρὰ τὴν γνώμην τοῦ I. I. Ρουσσώ, ἢ παιδικὴ ἡλικία, ἢ διαρκῆς αὕτη πάλη ἀσθενοῦς ζωῆς καὶ ἀπηνόως θανάτου, πρέπει νὰ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ἀξιοθρήνητος. Παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Λεϊβνιτίου καὶ Πάππου, ὁ ἐνταῦθα κόσμος εἶναι διδασκαλεῖον ὑπομονῆς. Οὐχὶ ἀλόγως πάντες οἱ λαοὶ, εἶχον ἀρχαίαν παράδοσιν, ὅτι ἡ ἐπίγειος τοῦ ἀνθρώπου ὑπαρξίς εἶναι ἡ πτώσις ἢ ἡ τιμωρία αὐτοῦ· ἡ γνώμη βραδύεται ἐπὶ τοῦ αἰσθηματος τῆς καρδίας. Ἡ νόσος προσμένει ἡμᾶς ἐδῶ κάτω παρὰ τῆ εἰσόδῳ καὶ τῆ ἐξόδῳ· ἐν δὲ τῇ αἰθούσῃ, ὑπὸ τὰ ῥόδα τῆς ὑγείας, ὑφέρπει ὁ ὄφις τῶν τῆς καρδίας ὀλίψεων. Τὸ διακαέστερον αἶσθημα χαρᾶς, ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἔλλειψίν τινα· ἢ δυνατὴ ἐπὶ γῆς εὐτυχία, ἢ τοσοῦτον σπανία, θολοῦται ὑπὸ τῆς ιδέας, ὅτι εἴτε ἡμεῖς θὰ ἐγκαταλείψωμεν αὐτήν, εἴτε ἡμᾶς ἐκείνη.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἔλλειψει περιθλίβουσιν ἡμᾶς· καὶ ὅμως αἱ λέξεις ἀγαθὸν καὶ εὐτυχία δικαίως κατέχουσιν ἰδίαν θέσιν ἐν τῷ τοῦ κόσμου τούτου λεξικῷ. Τὴν ἀξίαν παντὸς ὀρίζει ἢ σύγκρισις· τοῦτο εἶναι κάλλιον ἐκείνου— τοῦτο ἀγαθόν! οὗτος ἐκείνου κάλλιον ἔχει— οὗτος εὐτυχής!

Ποίαν λοιπὸν τῆς ζωῆς ἐποχὴν δύναται τις νὰ καλέσῃ εὐτυχέστεραν κατὰ σύγκρισιν; Ὅχι ἐκείνην, καθ' ἣν φθάνομεν μέχρι τῆς φυσικῆς τελειότητος ἐν τῇ ὑπάρξει (καθότι ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶναι ἀπλῶς ζῶον), ἀλλὰ τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς φυσικῆς ὀριμάνσεως, τὸν καιρὸν ἐκείνον, καθ' ὃν πᾶσαι αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις ἐνεργοῦσι τελείως, αἱ δὲ σωματικαὶ εἰ-

σέτι δὲν ἐξησθῆναι ἐπαισθητῶς· ὅποταν ἤδη γνωρίζωμεν τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀνθρώπους, τὰς πρὸς ἡμᾶς σχέσεις αὐτῶν, τὸ τῶν παθῶν παίγιον, τῆς ψυχικῆς χαρᾶς τὴν ἀξίαν καὶ τῆς φύσεως τὸν νόμον, τὸν δὲ αὐτοὺς τεθέντα· ὅποταν ὁ νοῦς ἡμῶν, βρίθων ιδεῶν, πηγὴ συγκρίσεων καὶ πείρας, ἀνευρίσκει τὸ ἀληθὲς τῶν πραγμάτων μέτρον, ῥυθμίζει κατ' αὐτὸ τὰς τῆς καρδίας ἐπιθυμίας, καὶ παρέχει εἰς τὴν ζωὴν γενικὸν εὐθυφροσύνης χαρακτήρα; Ὡσπερ ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου, οὕτω καὶ ἡ ζωὴ ὑπάρχει παντὸς γλυκύτερον πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ μαρasmus.

Ἡ ἀλήθεια αὕτη μὲ διδάσκει τὴν τοῦ ἀνθρώπου εὐγενῆ φύσιν. Ἐὰν ἡ σώφρων ἠθικὴ ὑπῆρχε τυχερὸν κτήμα τοῦ βίου ἡμῶν (ὡς τινες ἰσχυρίσθησαν) καὶ ἀπλῆ συνέπεια τῶν κοινωνικῶν δεσμῶν, εἰς οὓς ἐφθάσαμεν ὑπερβάντες τὴν ὁδὸν τῆς φύσεως· τότε αὕτη δὲν θὰ ἠδύνατο διὰ τῶν ἰδίων τέρψεων ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ζηρότητα καὶ ὄρμην τῶν ἀνθρώπων τῆς νεότητος ἡμερῶν, οὐ μόνον νὰ διαδεχθῇ αὐτὰς, ἀλλ' οὐδὲ τῆς ζωῆς τὴν ἀξίαν νὰ ὑπερτιμῆσῃ· καθ' ὅτι ὁ ἀνθρώπος γενόμενος ἄνω τῶν τριάκοντα πέντε ἐτῶν, δὲν φλέγεται πλέον, ἀναμφιβόλως, ὑπὸ τῶν παθῶν ὡς ὁ νέος, εἶναι ὅμως κατὰ μείζονα λόγον αὐτοῦ εὐτυχέστερος.

Κατὰ ταύτην τῆς ζωῆς τὴν ἐποχὴν, κατὰ μέγα μέρος οἱ ἀνθρώποι εἶναι σύζυγοι, πατέρες, καὶ γεύονται τῆς μόνης ἀληθοῦς ἐν τῇ ζωῇ ἡδονῆς. . . . τῆς οἰκογενειακῆς. . . Ἡμεῖς τὸν κύκλον τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως χαράσσομεν, ὅπως μὴ φερόμεθα ἀποτέρῳ ἐνθα αἱ ἡδοναὶ· παύομεν τοῦ νὰ μετεωρίζωμεθα εἰς τὰς ὀμιχλώδης χώρας τῶν ὀνειρῶν· μένομεν οἴκοι, ζῶμεν μᾶλλον καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς· ἀπαιτοῦμεν ἥττονα παρὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ κόσμου, ἥττον θλιβόμεθα ἐν ταῖς ἀποτυχίαις, διότι καὶ ἥττον εὐτυχῆ συμβεβηκότα ἐλπίζομεν. Ὁ κύβος ἐρρίφθη, τὸ στάδιον ἀπεφασίσθη καὶ ἐβεβαιώθη, προσπαθοῦμεν ν' ἀνυψώσωμεν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς κοινωνίας. Ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀφήσωμεν ἴχνη τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως· ἢ ἀνατροφῆ τῶν τέκνων, ἢ τοῦ οἴκου φροντίς, τὰ κοινωνικὰ χρέη παρέχουσιν ἡμῖν τὴν τῆς ψυχῆς ἡδονήν, ἢ δὲ

φιλία καὶ εὐαρέσκεια, τὴν γλυκεῖαν ἀνάπαυσιν. Οἱ ἀγροὶ, οἱ διὰ τῶν κόπων ἡμῶν γονιμοποιηθέντες, τὸ κηπάριον τὸ διὰ τῶν χειρῶν ἡμῶν καλλιεργηθὲν, οἱ πρὸς ἡμᾶς εὐγνώμονες γεωργοὶ, τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡμῶν ἐμπλεα ψυχικῆς γαλήνης ἄτομα, ὧν αἱ καρδίαι μεθ' ἡμῶν συνεδέθησαν εὐφραίνουσι τὰ ὄμματα καὶ τέρπουσι τὴν ψυχὴν τοῦ ὀρίμου ἀνθρώπου, μᾶλλον ἢ αἱ ταρσυχώδεις διασκοινοῦσι, τὰ φάσματα τῆς φαντασίας καὶ τῶν παθῶν, ἅτινα περισπῶσι τὴν νεότητα. Ἡ ὑγεία, τόσον ὀλίγον ἐκτιμωμένη κατὰ τὰ νεανικά ἔτη, καθίσταται ἐν τῇ ὀρίμῃ ἡλικίᾳ προσφιλέστατον ἀγαθόν· τὸ ἀληθὲς τῆς ζωῆς αἶσθημα τότε εἶναι γλυκύτερον ὅταν ὦχετο ἤδη τὸ ταχύτερον αὐτοῦ ἡμῖν. Οὕτω τὸ ὑπόλοιπον αἰθρίων φθινοπωρινῶν ἡμερῶν διαθέτει ἡμᾶς νὰ αἰσθανώμεθα ζωηρότερον τὰ θέλητρα τῆς φύσεως· διαλογιζόμενοι ὅτι τὸ πᾶν ἐντὸς ὀλίγου ἀμετακλήτως θέλει μαραινθῆ, φοβούμεθα μήπως στιγμὴ τις διέλθῃ ἄμοιρος ἢ μᾶλλον ἀνάπλεως ἡδονῆς. Ὁ νέος εἶναι ἀγνώμων· ἀγόμενος ὑπὸ τυφλῶν ἐπιθυμιῶν, ταραττόμενος ὑπ' αὐτῆς τῆς ὑπερεκχειλίσεως τῶν δυνάμεων αὐτοῦ βαίνει νωθρὸς ἐπὶ τῶν ἀνθέων, δι' ὧν ἡ φύσις καὶ ἡ εἰμαρμένη, στολιζοῦσι τὴν ἀτραπὸν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ πορείας του· ὁ πεπειραμένος καὶ πολυπαθὴς ἀνθρώπος ἐν ταῖς μεγίστοις ἀτυχίμασιν, εὐχαριστεῖται διὰ τῶν δακρῶν του νὰ δοξάσῃ τὸν οὐρανόν, πρὸς ἐλαχίστην παρηγορίαν του.

Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐνεργεῖ καὶ θριαμβεῖ τὸ πνεῦμα. Τὸ ἑταστικὸν ἐπὶ τοῦ κόσμου βλέμμα ἀνακαλύπτει τὴν ἀλήθειαν, ἢ ἰσχυρὰ φαντασία παριστᾷ εὐκρινῶς καὶ μετ' ἐντυπώσεως τὰ γνωρίσματα αὐτῆς, ἢ ὄριμος σκέψις ἐπικοσμεῖ αὐτήν διὰ τῆς ἀπλότητος, τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς διαλάμπουσι καθ' ὅλοκληρίαν, ὁ δὲ δημιουργὸς αὐτῶν τοῦ μᾶ τέλος νὰ τείνῃ τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς μετὰ ταῦτα, νὰ ἦναι σύγχρονος τῶν αἰώνων καὶ πολίτης παγκόσμιος. Ἡ νεότης μόνον εἰς τὸν θόρυβον τῆς δόξης ἐνασμενίζεται, ἢ δὲ ὄριμος ψυχὴ εἰς τὴν δικαιολογημένην καὶ βᾶσιμον ὁμολογίαν τῆς ἐπιωρελοῦς ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιδράσεώς της. Ἡ ἀληθὴς φιλοδοξία δὲν ταρασσει, δὲν σπα-

ράσσει, ἀλλὰ βρυκαλίζει ἡδέως τὴν ψυχὴν ἐν τῷ μέσῳ μνημείων φθορᾶς καὶ θανάτου, διανοίγουσα αὐτῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀθανασίας τῶν ἀρετῶν καὶ τοῦ νοῦς· ἐνθαῤντικὴ τῆς ζωῆς ιδέα, ἥτις τοσοῦτον ἐπιθυμεῖ νὰ ὑφίσταται καὶ ἐνεργῆ, ἀλλ' ἥτις τοσοῦτον βραχυχρόνιος ὑπάρχει διὰ τὴν φυσικὴν αὐτῆς σύστασιν!

Ἡμέραι τῆς ἀνθηρᾶς νεότητός μου καὶ τῶν ἀκατασχέτων ἐπιθυμιῶν! Πῶς δύναμαι διὰ τὴν ἀπώλειαν ὑμῶν νὰ θρηνώ; Ἐνθυμοῦμαι τὴν ἔκστασιν, ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι καὶ τὴν ἀγωνίαν· ἐνθυμοῦμαι ἔκστασιν, ἀλλὰ δὲν ἐνθυμοῦμαι καὶ εὐτυχίαν! Ὅχι· δὲν ὑπῆρχε τοιαύτη κατὰ τὴν θυελλώδη ἐκείνην ὄρμην πρὸς τὰς ἀπαύστους ἡδονάς, ἥτις βραδύεται τὴν ψυχὴν τοιαύτη καὶ νῦν δὲν ὑπάρχει δι' ἐμὲ ἐν τῷ κόσμῳ! ἀλλ' ἤδη, ὄχι κατὰ τὰ ἔτη τοῦ βρασμῶς ἐκείνου, ἀλλὰ κατὰ τὴν πλήρη τοῦ νοῦς ἐνέργειαν, κατὰ τὰς ἀταράχους τέρψεις γαληνιαίου καὶ μονοτόνου βίου, ἤθελον φωνήσῃ πρὸς τὸν ἥλιον· στῆθι! ἂν συνάμα ἡδύναμην ν' ἀνακράζω τοῖς νεκροῖς· ἐγέρθητε ἐκ τῶν τάφων!

Ἐν Πιερρούπολει.

H. A. K.

ΡΑΦΑΗΛ ΚΑΙ ΦΟΡΝΑΡΙΝΑ

ὑ π ὁ

M E R Y

[Συλέχεια· ἕξι φυλλ. Ε΄.]

Z.

Ἡ Φορναρίνα.

Ἀφότου ὁ ζωγράφος ἐνεφανίσθη εἰς τὸ ἐργαστάσιον τοῦ φορναρίου, ἢ Στέλλα δὲν δὲν ἦτο πλέον ἢ ἀφελῆς ἐκείνη κόρη, ἢ ἀγνοοῦσα πᾶσαν ὀλιψίν ἐν μέσῳ οἰκογενείας καὶ φίλων διὰ τοὺς ὁποίους αἱ ἐλαχίσται ἰδιοτροπίαί της ἦσαν ἐπιτακτικώταται διαταγαί, καὶ ὑπὸ τῶν ὁποίων αἱ φαντασιοπληξίαι της ἐπραγματοποιούντο μόλις συλλαμβανόμεναι. Νέον αἶσθημα εἰσῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν της, αἶσθημα ὅπερ δίδει ζωὴν καὶ θάνατον ἐν-

ταύτῳ πηγῇ ἀνεκλαλήτων ἡδονῶν, ἀφοῦ ἔμως διέληθ' τις δι' ὅλων τῶν τρομερῶν ἀγωνιῶν. Ἡ Στέλλα ἠγάπα τὸν Ῥαφαήλ.

Ὁ μέγας καλλιτέχνης δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν τοὺς ὁποίους αἱ ὄνειροπόλοι νεάνιδες δύνανται νὰ ἴδωσιν ἀτιμωρητί. Εἶχεν ἐν ἑαυτῷ ὅλους τοὺς ἰσχυροὺς δελεασμοὺς οἵτινες θέλγουν τὴν γυναῖκα καὶ τὴν κάμνουσι νὰ λησμονῇ ὅτι περὶ αὐτὴν ὑπάρχουσιν ὄντα τὰ ὁποῖα, ἀπὸ τῆς γεννήσεώς της, ἠγρύπνησαν ἐπ' αὐτῆς μετὰ πάσης στοργῆς καὶ περιπαθείας. Οὐδέποτε ὠραιότερος τύπος ἐπλάσθη εἰς τὰ σπλάγχνα γυναικός, καὶ εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην καλλονὴν ὁ Ῥαφαήλ προσέθετε τὴν χάριν ἣτις τὴν θεοποιεῖ, καὶ τὴν μεγαλοφυῆν ἣτις τὴν φωτίζει καὶ τὴν ἀναγκάζει νὰ ἀκτινοβολῇ ἐκτὸς ὡς ἥλιος εὐεργετικός.

Δὲν εἶχε λοιπὸν ἀπατηθῆ ὁ ζωγράφος ὅταν εἶπεν εἰς τὸν Ἅγιον Πατέρα ὅτι ἦτο βέβαιος περὶ τῆς Φορναρίνης.

Πάλλουσα, εἶχε παρασταθῆ εἰς τὸ οἰκογενειακὸν ἐκεῖνο δράμα τοῦ ὁποῦ θέατρον ὑπῆρξε τὸ ἐργαστήριον τοῦ Γαφφαρέλλη. Εἶχεν ἰδεῖ μετὰ πυρετώδους ἀγωνίας τοὺς πρίγκηπας ἐκείνους τῆς Βεκλυσίας, τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἀρχοντας τῶν ὁποίων ὁ πλοῦτος δὲν ἐχρῆσιν εἰς ἄλλο ἢ εἰς τὸ νὰ προστατεύσῃ τὰς τέχνας, τοὺς ταπεινοὺς ἐκείνους μοναχοὺς, ἰσχυροὺς ἐν ὀμιλίαις, ἐν ἐπιστήμῃ καὶ ἀρετῇ, μεταβαίνοντας ἀπὸ θύρας εἰς θύραν καὶ ζητοῦντας χρυσίον ὕπως οἰκοδομήσωσιν εἰς τὸν Θεὸν τῶν χριστιανῶν τοὺς ἐξαισίους ἐκείνους ναοὺς οἵτινες εἰσὶ τὸ καύχημα τῆς καθολικῆς Ῥώμης. Κεκρυμμένη ὀπισθεν παραπετάσματος χωρίζοντας τὰ ἐσωτερικὰ οἰκήματα ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον τοῦ Φορνάρου, εἶχεν ἀκούσει ὅλους τοὺς λόγους οἵτινες ματαίως ἐζήτησαν νὰ κλονίσωσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ πατρὸς της Γαφφαρέλλη καὶ τῆς μητρὸς της Λουκίας. Καὶ καθ' ἡμέραν, ὅταν ἡ σημερινὴ ἐλπίς της διεψεύδετο, ὅπως εἶχε διαψευθῆ καὶ ἡ χθεσινὴ, ἐπέστρεφεν εἰς τὸ μονῆρες δωμάτιόν της, τὴν καρδίαν ἔχουσα ἐξωγλωμένην ὑπὸ ἀγνώστου θλίψεως, καὶ ἐσκέπτετο.

Ποῦ ἐπλανῶντο οἱ ὄνειροι τῆς παιδὸς ἐκείνης; Πρὸς ποῖαν χώραν ἵπταντο;

Ἔ! οὐχὶ πολὺ μακρὰν! Μετεφέροντο πρὸς τὴν ἀγαπητὴν ἐκείνην εἰκόνα τοῦ Ῥαφαήλ, καὶ αἱ φλόγες αἵτινες εἶχον ἀνάψει ἄλλοτε εἰς τὴν καρδίαν τῆς μητρὸς Λουκίας, ἔκαιον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὴν καρδίαν τῆς θυγατρὸς της Στέλλας.

Ἡ εὐθυμὸς φαιδρότης της εἶχεν ἐξαφανισθῆ. Τὰ ζωηρὰ χρώματα τῶν παρειῶν της, τῶν πορφυρῶν χειλέων της, ὑπεχώρησαν εἰς ὠχρὰν τινα χαυνότητα. Παρημέλει τὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἔθετε μετὰ παιδικῆς ἐρωτοτροπίας ἐπὶ τῆς χρυσῆς κόμης της. Δὲν ἐφαίνετο πλέον ἐπὶ τοῦ κατωπλίου τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Φορνάρου, καὶ εἰς τὴν ἠρχετο ὡς ἄλλοτε, αἱ εἰδωλοάτριδες γειτόνισαί της δὲν ἔβλεπον τὴν ἀνεγνώριζον τὸσον εἶχε μεταβληθῆ!

Ὁ Γαφφαρέλλης καὶ ἡ σύζυγός του Λουκία ἦσαν πολὺ ἀπνησυχολημένοι καὶ δὲν παρετήρησαν τὴν κατάστικτον τῆς κόρης τῶν. Ὁ Γαφφαρέλλης, εἰ καὶ ἐπιτηρῶν τὸ μαγαζεῖόν του, ἐζήτηε ἀκαταπαύστως τὰ μέσα νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς πολιτικῆς αὐτὸν ἐνοχλήσεις, ἡ δὲ μήτηρ Λουκία εἶχε καὶ αὐτὴ ὅλας τὰς σκέψεις της ἀφιερωμένας εἰς τὸν ἀγαπητὸν καλλιτέχνην τῆς νεότητός της καὶ εἰς τὸν ὁποῖον, μὲ πᾶσιν θυσίαις, κῆρυχτο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον.

Ἐπῆρξε λοιπὸν πανηγυρικὴ ἡμέρα δι' ὅλην τὴν οἰκογένειαν τοῦ Φορνάρου ἐκείνη κατ' ἣν ὁ θριαμβεύων Ῥαφαήλ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον τοῦ Φορνάρου μετὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἁγίου πατρὸς. Ἡ μήτηρ Λουκία, πληγεῖσα εἰς τὴν καρδίαν, ὑπῆγε νὰ κρύψῃ τὴν θλίψιν της εἰς τὰ ἐσωτερικὰ οἰκήματα, καὶ ἡ Στέλλα, ἀναζωογονηθεῖσα, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς της ἔρριψεν ἐπὶ τῆς ἀκτινοβόλου κόμης της τὸ πρῶτον παρατυχὸν μεταξωτὸν κάλλυμμα, μεταωρήθη φαιδρὰ εἰς τὸν βραχίονα τοῦ ζωγράφου καὶ ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ, χωρὶς καὶ νὰ ρίψῃ βλέμμα ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς τὴν πατρικὴν οἰκίαν τὴν ὁποίαν ἐγκατέλειπε διὰ παντός.

Ἡ ἀναχώρησις ἐκείνη ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Γαφφαρέλλη. Τότε μόνον ἐνόησε τί συνέβαινε ἐν τῇ ψυχῇ τῆς θυγατρὸς του, καὶ μὲ ὅλην τὴν ποντιφικὴν ἐπιστολὴν τὴν μείνασαν εἰς τὰς χεῖράς

του, μεγίστη ἀτονία κατέλαβεν αὐτόν. — Δυστυχῆς τέκνον, ἐκράξε' τὸν ἠγάπα!

Τὸ ἐργοστάσιον τοῦ Ῥαφαήλ, ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ἐζωγράφιζε τὸν θριαμβὸς της Γαλατείας, διότι εἶχε πολλὰ, ἐκεῖτο ἐν τῇ ὁδῷ Βουρνέφ, ἣτις πυρποληθεῖσα βραδύτερον τῷ παρέσχε τὸ θέμα ἐνός τῶν ὠραιωτάτων ἀριστουργημάτων του. Ἐκεῖ ὠδήγησε τὴν Στέλλαν.

Ὅταν ἐφθασαν, τὸ ἐργοστάσιον ἦτο ἔρημον. Οἱ προσφιλεῖς μαθηταὶ τοῦ διδασκάλου, ὁ Ἰούλιος Ῥωμανὸς ἐπὶ κεφαλῆς, ἐξετέλουν τὰς βάσεις τῶν εἰκόνων ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας ὁ Ῥαφαήλ ὤφειλε νὰ δώσῃ βραδύτερον ἰσχὺν καὶ ζωὴν.

Ὁ Ῥαφαήλ ὑπῆρξεν εὐτυχὴς διὰ τὴν ἐρημίαν ἐκείνην. Ἐκάθισε τὴν Στέλλαν ἐπὶ καθέδρας ὑψηλῆς καὶ καθήμενος ὁ ἴδιος ἐπὶ χαμηλοῦ σκαμνίου πρὸ τῶν ποδῶν της, τῇ εἶπεν:

Ἔ! ἀφῆσόν με νὰ σὲ βλέπω οὕτω, θεῖον ἄστρον ὅπερ ἀνατέλλεις εἰς τὸν ὀρίζοντα τοῦ βίου μου! ἀφῆσόν με νὰ μεθυσθῶ ἐκ τοῦ ἡδέος βλέμματός σου, νὰ ἀναπνεύσω τὰ μῦρα τῆς χρυσῆς κόμης σου! Στέλλα, ἀγγελέ μου, ἤξεύρεις πόσον ὁ βίος εἶναι καλὸς εἰς ἐκείνον ὅστις δύναται νὰ τὸν γευθῇ εἰς τοὺς πόδας σου!

Ἡ Στέλλα ἤκουε τοὺς περιπαθεῖς τούτους λόγους τοῦ ζωγράφου καὶ τὰ ὠτά της ἐκράτουν αὐτοὺς μετ' ἀπληστίας. Δὲν ἀπεκρίνετο, ἀλλ' ἡ ψυχὴ της ἐφάνετο μεμαγευμένη. Ἐβλεπεν εἰς τοὺς πόδας της τὸν μέγαν καὶ θεῖον ζωγράφον Ῥαφαήλ καὶ οἱ κυανοὶ ὀφθαλμοὶ της διεστέλλοντο ὑπὸ τὰ ὑγρά βλέφαρά της. Αἱ παρειαί της εἶχον ἀνακτῆσαι τὰ δροσερὰ τῶν χρωμάτων, καὶ ὡσεὶ καταβληθεῖσα ὑπὸ τὸ βάρος μεγίστης εὐδαιμονίας, ἡ κεφαλὴ της ἐκλινεν ἀμελῶς ἐπὶ τοῦ ὤμου της, διδουσα εἰς τὸν χιονώδη τράχηλόν της τὰς διακυμάνσεις τοῦ κυανοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων.

Ἄ! εἰς τὸν ὀλιγότερον ἐρωτευμένον, εἰς τὸν ἡδύνατο νὰ ἀναγνώσῃ, ὡς ἐν βιβλίῳ ἀνοικτῷ, ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεάνιδος ἐκείνης, αἱ ἐκστάσεις τῆς εὐδαιμονίας του θὰ καθίστων ζηλοτύπους τοὺς ἀγγέλους τοῦ παραδείσου!

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐλησμήνησε καὶ

τὴν Γαλατείαν καὶ τὸν θριαμβὸν της, καὶ τὰς γραφίδας του καὶ τὴν δόξαν του, καὶ τὸν πάπαν καὶ τοὺς καρδινάλιους, καὶ τοὺς μεγάλους Ῥωμαίους ἀρχοντας οἵτινες περιέμενον τὰς εἰκόνας του διὰ νὰ τὰς καλύψωσι μὲ χρυσὸν καὶ ποτὲ δὲν ἐπίστευον ὅτι τὰς ἐπλήρονον ἐπαξίως! Εἶχε λησμονήσει τὴν μεγάλην ἐκείνην συναυλίαν τῶν ἐγκωμίων ἣτις, πανταχοῦ ἐν Ῥώμῃ καὶ Ἰταλίᾳ, ἐψάλλετο καθ' ἡμέραν πρὸς τιμὴν του!

Αὐτὴν μόνον ἐβλεπε, τὴν Φορναρίναν, τὴν θεῖαν ἐκείνην Στέλλαν, τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὄνειροποληθεῖσαν, τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ζητηθεῖσαν. Ὅλη ἡ εὐδαιμονία ἦτο ἐν τῇ παρουσίᾳ ὧρα!

Διὰ ποῖας χαρᾶς δύναται ἡ γυνὴ νὰ καταπλημμυρῆσῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνδρός, οὐδεὶς δύναται ποτε νὰ τὸ μάθῃ, εἰς τὸ ὅτι ὁ Ῥαφαήλ, δὲν ἤκουσε γλυκεῖαν καὶ τρέμουσαν ὑπὸ συγκινήσεως φωνὴν, μελωδικὴν ὡς ἄσμα, ψιθυρίζουσαν εἰς τὸ οὖς του:

— Ῥαφαήλ, σὲ ἀγαπῶ! Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν μὲ εἶδες στηριζομένην εἰς τὴν θύραν μου, ἡ εἰκὼν σου εἶναι ἐδῶ, εἰς τὴν καρδίαν μου! Τὴν εἶδον πανταχοῦ. Τὰ ὄνειρά μου μοὶ τὴν ἀναπαρίστων πάντοτε καὶ ἡ φωνὴ σου ἐπανελάμβανεν ἀκαταπαύστως εἰς τὰ ὠτά μου τοὺς ἐρωτικὸς λόγους σου. Σὲ ἀγαπῶ! εἶσαι εὐτυχὴς;

— Ἐὰν ἦμαι εὐτυχὴς! καὶ τὸ ἐρωτᾷς, Στέλλα, ἀφοῦ εἶσαι ἐδῶ, ἐνώπιόν μου! ἀφοῦ μὲ ἀφίνεις τὴν τρέμουσαν χεῖρά σου, ἀφοῦ ἡ πνοή σου καίει τὴν κόμην μου, καὶ μοὶ ἐπιτρέπεις νὰ σὲ θεωρῶ ὅχι πλέον ὡς ὁ ταπεινόςτατος τῶν λατρευτῶν σου, ἀλλ' ὡς προτιμώμενος! Ἔ! Στέλλα, γονυπετῆς ὅτι σοὶ τὸ εἶπω, καὶ θὰ σοὶ τὸ λέγω ἀκαταπαύστως σὲ ἀγαπῶ, καὶ οὐδέποτε ἀνὴρ ἠγάπησεν ὡς ἐγώ!

Καὶ τὰ χεῖλη τοῦ καλλιτέχνου ἐκάλυπτον διὰ φλογερῶν φιλημάτων τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος. Ἦτο γονυπετῆς ἐνώπιόν της καὶ οἱ ἐν ὑγρῷ πόθῳ πλεονεῖς ὀφθαλμοὶ του ἐφάνοντο ὅτι ἤθελον νὰ τὴν ἐλκύσωσι πρὸς αὐτόν.

Ἀφῆθη εἰς τὴν ἀκαταμάχητον ἐκείνην ἔλξιν, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Ῥαφαήλ ἤνοιξε καὶ ἐπανέκλεισε τὰ χεῖλη του ἐπὶ τοῦ παρθενικοῦ ἐκείνου μετώπου, καὶ ἐκ

ταύτῃ πηγῇ ἀνεκλαλήτων ἡδονῶν, ἀφοῦ ἔμως διέλθῃ τις δι' ὄλων τῶν τρομερῶν ἀγωνιῶν. Ἡ Στέλλα ἠγάπα τὸν Ῥαφαήλ.

Ὁ μέγας καλλιτέχνης δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν τοὺς ὁποίους αἱ ὄνειροπόλοι νεάνιδες δύνανται νὰ ἰδῶσιν ἀτιμωρητί. Εἶχεν ἐν ἑαυτῷ ὄλους τοὺς ἰσχυροὺς δελεασμοὺς οἵτινες θέλγουν τὴν γυναῖκα καὶ τὴν κάμνουν νὰ λησμονῇ ὅτι περὶ αὐτὴν ὑπάρχουσιν ὄντα τὰ ὁποῖα, ἀπὸ τῆς γεννήσεώς της, ἠγρύπνησαν ἐπ' αὐτῆς μετὰ πάσης στοργῆς καὶ περιπαθείας. Οὐδέποτε ὠραιότερος τύπος ἐπλάσθη εἰς τὰ σπλάγχνα γυναικός, καὶ εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην καλλονὴν ὁ Ῥαφαήλ προσέθετε τὴν χάριν ἣτις τὴν θεοποιεῖ, καὶ τὴν μεγαλοφυῆν ἣτις τὴν φωτίζει καὶ τὴν ἀναγκάζει νὰ ἀκτινοβολῇ ἐκτός ὡς ἥλιος εὐεργετικός.

Δὲν εἶχε λοιπὸν ἀπατηθῆ ὁ ζωγράφος ὅταν εἶπεν εἰς τὸν Ἅγιον Πατέρα ὅτι ἦτο βέβαιος περὶ τῆς Φορναρίνης.

Πάλλουσα, εἶχε παρασταθῆ εἰς τὸ οἰκογενειακὸν ἐκεῖνο δράμα τοῦ ὁποίου θέατρον ὑπῆρξε τὸ ἐργαστήριον τοῦ Γαφφαρέλλη. Εἶχεν ἰδεῖ μετὰ πυρετώδους ἀγωνίας τοὺς πρίγκηπας ἐκείνους τῆς Βαυαρίας, τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἄρχοντας τῶν ὁποίων ὁ πλοῦτος δὲν ἐχρῆσιν εἰς ἄλλο ἢ εἰς τὸ νὰ προστατεύσῃ τὰς τέχνας, τοὺς ταπεινοὺς ἐκείνους μοναχοὺς, ἰσχυροὺς ἐν ὀμιλίαις, ἐν ἐπιστήμῃ καὶ ἀρετῇ, μεταβαίνοντας ἀπὸ θύρας εἰς θύραν καὶ ζητούντας χρυσίον ὡς οἰκοδομήσωσιν εἰς τὸν Θεὸν τῶν χριστιανῶν τοὺς ἐξαισίους ἐκείνους ναοὺς οἵτινες εἰσὶ τὸ καύχημα τῆς καθολικῆς Ῥώμης. Κεκρυμμένη ὀπισθεν παραπετάσματος χωρίζοντος τὰ ἐσωτερικὰ οἰκήματα ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον τοῦ Φορνάρου, εἶχεν ἀκούσει ὄλους τοὺς λόγους οἵτινες ματαίως ἐζήτησαν νὰ κλονίσωσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ πατρὸς της Γαφφαρέλλη καὶ τῆς μητρὸς της Λουκίας. Καὶ καθ' ἡμέραν, ὅταν ἡ σημερινὴ ἐλπίς της διεψεύθετο, ὅπως εἶχε διαψευθῆ καὶ ἡ χθεσινὴ, ἐπέστρεφεν εἰς τὸ μονῆρας δωματίον της, τὴν καρδίαν ἔχουσα ἐξωγκωμένην ὑπὸ ἀγνώστου ὑλίσφους, καὶ ἐσκέπτετο.

Ποῦ ἐπλανῶντο οἱ ὄφθοι τῆς παιδὸς ἐκείνης; Πρὸς ποίαν γῶσαν ἵπταντο;

Ἦ! οὐχὶ πολὺ μακρὰν! Μετεφέροντο πρὸς τὴν ἀγαπητὴν ἐκείνην εἰκόνα τοῦ Ῥαφαήλ, καὶ αἱ φλόγες αἵτινες εἶχον ἀνάψει ἄλλοτε εἰς τὴν καρδίαν τῆς μητρὸς Λουκίας, ἔκαιον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὴν καρδίαν τῆς θυγατρὸς της Στέλλας.

Ἡ εὐθυμία φαιδρότης της εἶχεν ἐξαφανισθῆ. Ἐὰ ζωηρὰ χρώματα τῶν παρειῶν της, τῶν πορφυρῶν χειλέων της, ὑπεχώρησαν εἰς ὠχρὰν τινα χυρότητα. Παρημέλει τὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἔθετε μετὰ παιδικῆς ἐρωτοτροπίας ἐπὶ τῆς χρυσοῦς κόμης της. Δὲν ἐφαίνετο πλέον ἐπὶ τοῦ κατωπλίου τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Φορνάρου, καὶ ἐὰν ἤρχετο ὦ, ἄλλοτε, αἱ εἰδωλολάτριδες γειτόνισαί της δὲν ἦν τὴν ἀνεγνώριζον· τόσον εἶχε μεταβληθῆ!

Ὁ Γαφφαρέλλης καὶ ἡ σύζυγός της Λουκία ἦσαν πολὺ ἀπασχολημένοι καὶ δὲν παρετήρησαν τὴν καταστάσιν τῆς κόρης τῶν. Ὁ Γαφφαρέλλης, εἰ καὶ ἐπιτηρῶν τὸ μαγαζεῖόν του, ἐζήτηε ἀκαταπαύστως τὰ μέσα νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς πολιτικὰς αὐτὸν ἐνοχλήσεις, ἡ δὲ μήτηρ Λουκία εἶχε καὶ αὐτὴ ὄλας τὰς σκέψεις της ἀφιερωμένας εἰς τὸν ἀγαπητὸν καλλιτέχνην τῆς νεότητός της καὶ εἰς τὸν ὁποῖον, μὲ πᾶσαν θυσίαν, ἤρχετο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρό. ὑπον.

Ἐπῆρξε λοιπὸν πανηγυρικὴ ἡμέρα δι' ὄλην τὴν οἰκογένειαν τοῦ Φορνάρου ἐκείνη καθ' ἣν ὁ θριαμβεύων Ῥαφαήλ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον τοῦ Φορνάρου μετὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἁγίου πατρὸς. Ἡ μήτηρ Λουκία, πληγείσα εἰς τὴν καρδίαν, ὑπῆγε νὰ κρύψῃ τὴν θλιψὴν της εἰς τὰ ἐσωτερικὰ οἰκήματα, καὶ ἡ Στέλλα, ἀναζωογονηθεῖσα, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς της ἔρριψεν ἐπὶ τῆς ἀκτινοβόλου κόμης της τὸ πρῶτον παρατυχὸν μεταξωτὸν κάλλυμμα, μεταιωρήθη φαιδρὰ εἰς τὸν βραχίονα τοῦ ζωγράφου καὶ ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ, χωρὶς καὶ νὰ ῥίψῃ βλέμμα ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς τὴν πατρικὴν οἰκίαν τὴν ὁποίαν ἐγκατέλειπε διὰ παντός.

Ἡ ἀναχώρησις ἐκείνη ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Γαφφαρέλλη. Τότε μόνον ἐνόησε τί συνέβαινε ἐν τῇ ψυχῇ τῆς θυγατρὸς του, καὶ μὲ ὄλην τὴν ποντιφικὴν ἐπιστολὴν τὴν μείναςαν εἰς τὰς χεῖράς

του, μεγίστη ἀτονία κατέλαβεν αὐτόν. — Δυστυχῆς τέκνον, ἔκραξε· τὸν ἠγάπα!

Τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ῥαφαήλ, ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ἐζωγράφιζε τὸν θριαμβὸς της Γαλατίας, διότι εἶχε πολλὰ, ἔκειτο ἐν τῇ ὁδῷ Βουρνέφ, ἣτις πυρποληθεῖσα βραδύτερον τῷ παρέσχε τὸ θέμα ἐνός τῶν ὠραιοτάτων ἀριστοτεχνιῶν του. Ἐκεῖ ὠδήγησε τὴν Στέλλαν.

Ὅταν ἐφθασαν, τὸ ἐργαστήριον ἦτο ἔρημον. Οἱ προσφιλεῖς μαθηταὶ τοῦ διδασκάλου, ὁ Ἰούλιος Ῥωμανὸς ἐπὶ κεφαλῆς, ἐξετέλουν τὰς βάσεις τῶν εἰκόνων ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας ὁ Ῥαφαήλ ὤφειλε νὰ δώσῃ βραδύτερον ἰσχὺν καὶ ζωὴν.

Ὁ Ῥαφαήλ ὑπῆρξεν εὐτυχὴς διὰ τὴν ἐρημίαν ἐκείνην. Ἐκάθισε τὴν Στέλλαν ἐπὶ καθέδρας ὑψηλῆς καὶ καθήμενος ὁ ἴδιος ἐπὶ χαμηλοῦ σκαμνίου πρὸ τῶν ποδῶν της, τῇ εἶπεν·

Ἦ! ἄφρονόν με νὰ σὲ βλέπω οὕτω, θεῖον ἄστρον ὅπερ ἀνατέλλεις εἰς τὸν ὀρίζοντα τοῦ βίου μου! ἄφρονόν με νὰ μεθυσθῶ ἐκ τοῦ ἡδέος βλέμματός σου, νὰ ἀναπνεύσω τὰ μῦρα τῆς χρυσοῦς κόμης σου! Στέλλα, ἄγγελέ μου, ἠξέυρεις πόσον ὁ βίος εἶναι καλὸς εἰς ἐκεῖνον ὅστις δύναται νὰ τὸν γευθῆ εἰς τοὺς πόδας σου!

Ἡ Στέλλα ἤκουε τοὺς περιπαθεῖς τούτους λόγους τοῦ ζωγράφου καὶ τὰ ὄψα της ἐκράτουν αὐτοὺς μετ' ἀπληστίας. Δὲν ἀπεκρίνετο, ἀλλ' ἡ ψυχὴ της ἐφαίνετο μεμαγευμένη. Ἐβλεπεν εἰς τοὺς πόδας της τὸν μέγαν καὶ θεῖον ζωγράφον Ῥαφαήλ καὶ οἱ κυανοὶ ὀρθαλμοὶ της διεστέλλοντο ὑπὸ τὰ ὑγρὰ βλέφαρά της. Αἱ παρειαὶ της εἶχον ἀνακτῆσαι τὰ δροσερὰ τῶν χρωμάτων, καὶ ὡσεὶ καταβληθεῖσα ὑπὸ τὸ βάρος μεγίστης εὐδαιμονίας, ἡ κεφαλὴ της ἐκλινεν ἀμελῶς ἐπὶ τοῦ ὤμου της, διδουσα εἰς τὸν χιτωνῶδη τράχηλόν της τὰς διακυμάνσεις τοῦ κυανοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων.

Ἄ! ἐὰν ὁ Ῥαφαήλ ἦτο ὀλιγώτερον ἐρωτευμένος, ἐὰν ἠδύνατο νὰ ἀναγνώσῃ, ὡς ἐν βιβλίῳ ἀνοικτῷ, ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεάνιδος ἐκείνης, αἱ ἐκστάσεις τῆς εὐδαιμονίας του θὰ καθίστων ζηλοτύπους τοὺς ἀγγέλους τοῦ παραδείσου!

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐλησμήνησε καὶ

τὴν Γαλάτειαν καὶ τὸν θριαμβὸν της, καὶ τὰς γραφίδας του καὶ τὴν δόξαν του, καὶ τὸν πάπαν καὶ τοὺς καρδινάλιους, καὶ τοὺς μεγάλους Ῥωμαίους ἄρχοντας οἵτινες περιέμενον τὰς εἰκόνας του διὰ νὰ τὰς καλύψωσι μὲ χρυσὸν καὶ ποτὲ δὲν ἐπίστευσαν ὅτι τὰς ἐπλήρουν ἐπαξίως! Εἶχε λησμονήσει τὴν μεγάλην ἐκείνην συναυλίαν τῶν ἐγκωμίων ἣτις, πανταχοῦ ἐν Ῥώμῃ καὶ Ἰταλίᾳ, ἐψάλλετο καθ' ἡμέραν πρὸς τιμὴν του!

Αὐτὴν μόνον ἔβλεπε, τὴν Φορναρίναν, τὴν θεῖαν ἐκείνην Στέλλαν, τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὄνειροποληθεῖσαν, τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ζητηθεῖσαν. Ὅλη ἡ εὐδαιμονία ἦτο ἐν τῇ παρουσίᾳ ὡς!

Διὰ ποίας χάρις δύναται ἡ γυνὴ νὰ καταπλημμυρῆσῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνδρός, οὐδεὶς δύναται ποτε νὰ τὸ μάθῃ, ἐὰν, ὡς ὁ Ῥαφαήλ, δὲν ἤκουτε γλυκεῖαν καὶ τρέμουσαν ὑπὸ συγκινήσεως φωνὴν, μελωδικὴν ὡς ἄσμα, ψιθυρίζουσαν εἰς τὸ οὖς του·

— Ῥαφαήλ, σὲ ἀγαπῶ! Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν μὲ εἶδες στηριζομένην εἰς τὴν θύραν μου, ἡ εἰκὼν σου εἶναι ἐδῶ, εἰς τὴν καρδίαν μου! Τὴν εἶδον πανταχοῦ. Τὰ ὄνειρά μου μοὶ τὴν ἀναπαρίστων πάντοτε καὶ ἡ φωνὴ σου ἐπανελάμβανεν ἀκαταπαύστως εἰς τὰ ὄψα μου τοὺς ἐρωτικούς λόγους σου. Σὲ ἀγαπῶ! εἶσαι εὐτυχὴς;

— Ἐὰν ἡμεῖς εὐτυχῆς! καὶ τὸ ἐρωτᾷς, Στέλλα, ἀφοῦ εἶσαι ἐδῶ, ἐνώπιόν μου! ἀφοῦ μὲ ἀφίνεις τὴν τρέμουσαν χεῖρά σου, ἀφοῦ ἡ πνοή σου καίει τὴν κόμην μου, καὶ μοὶ ἐπιτρέπεις νὰ σὲ θεωρῶ ὄχι πλέον ὡς ὁ ταπεινόςτατος τῶν λατρευτῶν σου, ἀλλ' ὡς προτιμώμενος! Ἦ! Στέλλα, γονυπετὴς θὰ σοὶ τὸ εἶπω, καὶ θὰ σοὶ τὸ λέγω ἀκαταπαύστως σὲ ἀγαπῶ, καὶ οὐδέποτε ἀνὴρ ἠγάπησεν ὡς ἐγώ!

Καὶ τὰ χεῖλη τοῦ καλλιτέχνου ἐκάλυπτον διὰ φλογερῶν φιλημάτων τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος. Ἦτο γονυπετὴς ἐνώπιόν της καὶ οἱ ἐν ὑγρῷ πόθῳ πλεονεξοῦντες ὀρθαλμοὶ του ἐφαίνοντο ὅτι ἤθελον νὰ τὴν ἐλκύσωσι πρὸς αὐτόν.

Ἀφῆθη εἰς τὴν ἀκαταμάχητον ἐκείνην ἔλξιν, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Ῥαφαήλ ἤνοιξε καὶ ἐπανεκλείσθη τὰ χεῖλη του ἐπὶ τοῦ παρθενικοῦ ἐκείνου μετώπου, καὶ ἐκ

ταύτῳ πηγῇ ἀνεκλαλήτων ἡδονῶν, ἀφοῦ ἄνωγος διέληθαι τις δι' ὅλων τῶν τρομερῶν ἀγωνίων. Ἡ Στέλλα ἠγάπα τὸν Ῥαφαήλ.

Ὁ μέγας καλλιτέχνης δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν τοὺς ὁποίους αἱ ὄνειροπόλοι νεάνιδες δύνανται νὰ ἰδῶσιν ἀτιμωρητί. Εἶχεν ἐν ἐαυτῷ ὅλους τοὺς ἰσχυροὺς δελεασμοὺς οἵτινες θέλγουσι τὴν γυναῖκα καὶ τὴν κάμνουσι νὰ λησμονῇ ὅτι περὶ αὐτὴν ὑπάρχουσιν ὄντα τὰ ὀποῖα, ἀπὸ τῆς γεννήσεώς της, ἠγρύπνησαν ἐπ' αὐτῆς μετὰ πάσης στοργῆς καὶ περιπαθείας. Οὐδέποτε ὠραιότερος τύπος ἐπλάσθη εἰς τὰ σπλάγχνα γυναικὸς, καὶ εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην καλλονὴν ὁ Ῥαφαήλ προσέθετε τὴν χάριν ἣτις τὴν θεοποιεῖ, καὶ τὴν μεγαλοφυῆν ἣτις τὴν φωτίζει καὶ τὴν ἀναγκάζει νὰ ἀκτινοβολῇ ἐκτὸς ὡς ἥλιος εὐεργετικός.

Δὲν εἶχε λοιπὸν ἀπατηθῆ ὁ ζωγράφος ὅταν εἶπεν εἰς τὸν Ἅγιον Πατέρα ὅτι ἦτο βέβαιος περὶ τῆς Φορναρίνης.

Πάλλουσα, εἶχε παρασταθῆ εἰς τὸ οἰκογενειακὸν ἐκεῖνο δρᾶμα τοῦ ὁποίου θέατρον ὑπῆρξε τὸ ἐργαστήριον τοῦ Γαφφαρέλλη. Εἶχεν ἰδεῖ μετὰ πυρετώδους ἀγωνίας τοὺς πρίγκηπας ἐκείνους τῆς Βαυαρίας, τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἀρχοντας τῶν ὁποίων ὁ πλοῦτος δὲν ἐχρυσίμευεν εἰς ἄλλο ἢ εἰς τὸ νὰ προστατεύσῃ τὰς τέχνας, τοὺς ταπεινοὺς ἐκείνους μοναχοὺς, ἰσχυροὺς ἐν ὀμιλίαις, ἐν ἐπιστήμῃ καὶ ἀρετῇ, μεταβαίνοντας ἀπὸ θύρας εἰς θύραν καὶ ζητοῦντας χρυσιὸν ὅπως οἰκοδομήσωσιν εἰς τὸν Θεὸν τῶν χριστιανῶν τοὺς ἐξαισίους ἐκείνους ναοὺς οἵτινες εἰσὶ τὸ καύχημα τῆς καθολικῆς Ῥώμης. Κεκρυμμένη ὀπισθεν παραπετάσματος χωρίζοντος τὰ ἐσωτερικὰ οἰκήματα ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον τοῦ Φορνάρου, εἶχεν ἀκούσει ὅλους τοὺς λόγους οἵτινες ματαίως ἐζήτησαν νὰ κλονίσωσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ πατρὸς τῆς Γαφφαρέλλη καὶ τῆς μητρὸς τῆς Λουκίας. Καὶ καθ' ἡμέραν, ὅταν ἡ σημερινὴ ἐλπίς της διεψεύδετο, ὅπως εἶχε διαψευθῆ καὶ ἡ χθεσινὴ, ἐπέστρεφεν εἰς τὸ μονῆρες δωματίον της, τὴν καρδίαν ἔχουσα ἐξωγκωμένην ὑπὸ ἀγνώστου θλίψεως, καὶ ἐσκέπτετο.

Ποῦ ἐπλανῶντο οἱ ἕξι εἰρηὶ τῆς παιδὸς ἐκείνης; Πρὸς ποῖαν χώραν ἵπταντο;

Ὡ! οὐχὶ πολὺ μακρὰν! Μετεφέροντο πρὸς τὴν ἀγαπητὴν ἐκείνην εἰκόνα τοῦ Ῥαφαήλ, καὶ αἱ φλόγες αἵτινες εἶχον ἀνάψει ἄλλοτε εἰς τὴν καρδίαν τῆς μητρὸς Λουκίας, ἔκαιον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὴν καρδίαν τῆς θυγατρὸς τῆς Στέλλας.

Ἡ εὐθυμίας φαιδρότης της εἶχεν ἐξαφανισθῆ. Τὰ ζωηρὰ χρώματα τῶν παρειῶν της, τῶν πορφυρῶν χειλέων της, ὑπεχώρησαν εἰς ὠχρὰν τινα χαυνότητα. Παρημέλει τὰ ἄνθη τὰ ὀποῖα ἄλλοτε ἔθετε μετὰ παιδικῆς ἐρωτοτροπίας ἐπὶ τῆς χρυσῆς κόμης της. Δὲν ἐφαίνετο πλέον ἐπὶ τοῦ κατωρλίου τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Φορνάρου, καὶ ἐὰν ἤρχετο ὦ, ἄλλοτε, αἱ εἰδωλολάτριδες γειτόνισαί τις δὲν ἔα τὴν ἀνεγνώριζον τόσον εἶχε μεταβληθῆ!

Ὁ Γαφφαρέλλης καὶ ἡ σύζυγός του Λουκία ἦσαν πολὺ ἀπρησολημένοι καὶ δὲν παρετήρησαν τὴν κατάστασιν τῆς κόρης τῶν. Ὁ Γαφφαρέλλης, εἰ καὶ ἐπιτηρῶν τὸ μαγαζεῖόν του, ἐζήτηε ἀκαταπαύστως τὰ μέσκα νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς πολιουκούσας αὐτὸν ἐνοχλήσεις, ἡ δὲ μήτηρ Λουκία εἶχε καὶ αὐτὴ ὅλας τὰς σκέψεις της ἀφιερωμένας εἰς τὸν ἀγαπητὸν καλλιτέχνην τῆς νεότητός της καὶ εἰς τὸν ὁποῖον, μὲ πᾶσαν θυσίαν, ἤρχετο νὰ χρισίμευσῃ ὡς πρότυπον.

Ἵπῆρξε λοιπὸν πανηγυρικὴ ἡμέρα δι' ὅλην τὴν οἰκογένειαν τοῦ Φορνάρου ἐκείνη καθ' ἣν ὁ θριαμβεύων Ῥαφαήλ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον τοῦ Φορνάρου μετὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἁγίου πατρὸς. Ἡ μήτηρ Λουκία, πληγείσα εἰς τὴν καρδίαν, ὑπῆγε νὰ κρῦψῃ τὴν θλιψίν της εἰς τὰ ἐσωτερικὰ οἰκήματα, καὶ ἡ Στέλλα, ἀναζωογονηθεῖσα, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς της ἔρριψεν ἐπὶ τῆς ἀκτινοβόλου κόμης της τὸ πρῶτον παρατυχὸν μεταξωτὸν κάλλυμμα, μεταιωρήθη φαιδρὰ εἰς τὸν βραχίονα τοῦ ζωγράφου καὶ ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ, χωρὶς καὶ νὰ βίψῃ βλέμμα ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς τὴν πατρικὴν οἰκίαν τὴν ὁποῖαν ἐγκατέλειπε διὰ παντός.

Ἡ ἀναχώρησις ἐκείνη ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Γαφφαρέλλη. Τότε μόνον ἐνόησε τί συνέβαινε ἐν τῇ ψυχῇ τῆς θυγατρὸς του, καὶ μὲ ὅλην τὴν ποντιφικὴν ἐπιστολὴν τὴν μείνασαν εἰς τὰς χεῖράς

του, μεγίστη ἀτονία κατέλαβεν αὐτόν.

— Δυστυχῆς τέκνον, ἐκραξέ' τὸν ἠγάπα!

Τὸ ἐργοστάσιον τοῦ Ῥαφαήλ, ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ἐζωγράφιζε τὸν θριαμβοῦ τῆς Γαλατίας, διότι εἶχε πολλὰ, ἔκειτο ἐν τῇ ὁδῷ Βουρνέφ, ἣτις πυρποληθεῖσα βραδύτερον τῷ παρέσχε τὸ θέμα ἐνός τῶν ὠραιοτάτων ἀριστουργημάτων του. Ἐκεῖ ὠδήγησε τὴν Στέλλαν.

Ὅταν ἐβλῆσαν, τὸ ἐργοστάσιον ἦτο ἔρημον. Οἱ προσφιλεῖς μαθηταὶ τοῦ διδασκάλου, ὁ Ἰούλιος Ῥωμανὸς ἐπὶ κεφαλῆς, ἐξετέλουν τὰς βάσεις τῶν εικόνων ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας ὁ Ῥαφαήλ ὤφειλε νὰ δώσῃ βραδύτερον ἰσχὺν καὶ ζωὴν.

Ὁ Ῥαφαήλ ὑπῆρξεν εὐτυχὴς διὰ τὴν ἐρημίαν ἐκείνην. Ἐκάθισε τὴν Στέλλαν ἐπὶ καθέδρας ὑψηλῆς καὶ καθήμενος ὁ ἴδιος ἐπὶ χαμηλοῦ σκαμνίου πρὸ τῶν ποδῶν της, τῇ εἶπεν:

Ὡ! ἀφῆσόν με νὰ σὲ βλέπω οὕτω, θεῖον ἄστρον ὅπερ ἀνατέλλεις εἰς τὸν ὀρίζοντα τοῦ βίου μου! ἄφῆσόν με νὰ μεθυσθῶ ἐκ τοῦ ἡδέος βλέμματός σου, νὰ ἀναπνεύσω τὰ μῦρα τῆς χρυσῆς κόμης σου! Στέλλα, ἄγγελέ μου, ἠξέυρεις πόσον ὁ βίος εἶναι καλὸς εἰς ἐκεῖνον ὅστις δύναται νὰ τὸν γευθῇ εἰς τοὺς πόδας σου!

Ἡ Στέλλα ἤκουε τοὺς περιπαθεῖς τούτους λόγους τοῦ ζωγράφου καὶ τὰ ὄψα της ἐκράτουν αὐτοὺς μετ' ἀπληστίας. Δὲν ἀπεκρίνετο, ἀλλ' ἡ ψυχὴ της ἐφαίνετο μεμαγευμένη. Ἐβλεπεν εἰς τοὺς πόδας της τὸν μέγαν καὶ θεῖον ζωγράφον Ῥαφαήλ καὶ οἱ κυανοὶ ὀφθαλμοὶ της διεστέλλοντο ὑπὸ τὰ ὑγρὰ βλεφάρά της. Αἱ παρειαί της εἶχον ἀνακτίσει τὰ δροσερὰ τῶν χρωμάτων, καὶ ὡσεὶ καταβληθεῖσα ὑπὸ τὸ βᾶρος μεγίστης εὐδαιμονίας, ἡ κεφαλὴ της ἐκλινεν ἀμελῶς ἐπὶ τοῦ ὤμου της, διδουσα εἰς τὸν χινοῦδον τράχηλόν της τὰς διακυμάνσεις τοῦ κυανοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων.

Ἄ! ἐὰν ὁ Ῥαφαήλ ἦτο ὀλιγώτερον ἐρωτευμένος, ἐὰν ἠδύνατο νὰ ἀναγνώσῃ, ὡς ἐν βιβλίῳ ἀνοικτῷ, ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεάνιδος ἐκείνης, αἱ ἐκστάσεις τῆς εὐδαιμονίας του θὰ καθίστων ζηλοτύπους τοὺς ἀγγέλους τοῦ παραδείσου!

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐλησμήνησε καὶ

τὴν Γαλατίαν καὶ τὸν θριαμβὸν της, καὶ τὰς γραφίδας του καὶ τὴν δόξαν του, καὶ τὸν πάπαν καὶ τοὺς καρδινάλιους, καὶ τοὺς μεγάλους Ῥωμαίους ἀρχοντας οἵτινες περιέμενον τὰς εἰκόνας του διὰ νὰ τὰς καλύψωσι μὲ χρυσὸν καὶ ποτὲ δὲν ἐπίστευον ὅτι τὰς ἐπλήρονον ἐπαξίως! Εἶχε λησμονήσει τὴν μεγάλην ἐκείνην συναυλίαν τῶν ἐγκωμίων ἣτις, πανταχοῦ ἐν Ῥώμῃ καὶ Ἰταλίᾳ, ἐψάλλετο καθ' ἡμέραν πρὸς τιμὴν του!

Αὐτὴν μόνον ἔβλεπε, τὴν Φορναρίαν, τὴν θεῖαν ἐκείνην Στέλλαν, τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὄνειροποληθεῖσαν, τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ζητηθεῖσαν. Ὅλη ἡ εὐδαιμονία ἦτο ἐν τῇ παρουσίᾳ ὥρα!

Διὰ ποῖας χαρὰς δύναται ἡ γυνὴ νὰ καταπλημμυρήσῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνδρὸς, οὐδεὶς δύναται ποτε νὰ τὸ μάθῃ, ἐὰν, ὡς ὁ Ῥαφαήλ, δὲν ἤκουσε γλυκεῖαν καὶ τρέμουσαν ὑπὸ συγκινήσεως φωνὴν, μελωδικὴν ὡς ἄσμα, ψιθυρίζουσαν εἰς τὸ οὖς του:

— Ῥαφαήλ, σὲ ἀγαπῶ! Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν μὲ εἶδες στηριζομένην εἰς τὴν θύραν μου, ἡ εἰκὼν σου εἶναι ἐδῶ, εἰς τὴν καρδίαν μου! Τὴν εἶδον πανταχοῦ. Τὰ ὄνειρά μου μοὶ τὴν ἀπαρίστων πάντοτε καὶ ἡ φωνὴ σου ἐπανελάμβανεν ἀκαταπαύστως εἰς τὰ ὄψα μου τοὺς ἐρωτικούς λόγους σου. Σὲ ἀγαπῶ! εἶσαι εὐτυχὴς;

— Ἐὰν ἦμαι εὐτυχὴς! καὶ τὸ ἐρωτᾷς, Στέλλα, ἀφοῦ εἶσαι ἐδῶ, ἐνώπιόν μου! ἀφοῦ μὲ ἀφίνεις τὴν τρέμουσαν χεῖρά σου, ἀφοῦ ἡ πνοή σου καίει τὴν κόμην μου, καὶ μοὶ ἐπιτρέπεις νὰ σὲ θεωρῶ ὄχι πλέον ὡς ὁ ταπεινόςτατος τῶν λατρευτῶν σου, ἀλλ' ὡς προτιμώμενος! Ὡς Στέλλα, γονυπετῆς θὰ σοὶ τὸ εἶπω, καὶ θὰ σοὶ τὸ λέγω ἀκαταπαύστως σὲ ἀγαπῶ, καὶ οὐδέποτε ἀνὴρ ἠγάπησεν ὡς ἐγώ!

Καὶ τὰ χεῖλη τοῦ καλλιτέχνου ἐκάλυπτον διὰ φλογερῶν φιλημάτων τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος. Ἦτο γονυπετῆς ἐνώπιόν της καὶ οἱ ἐν ὑγρῷ πόθῳ πλεονεῖς ὀφθαλμοὶ του ἐφαίνοντο ὅτι ἤθελον νὰ τὴν ἐγκύσωσι πρὸς αὐτόν.

Ἀφέθη εἰς τὴν ἀκαταμάχητον ἐκείνην ἔλξιν, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Ῥαφαήλ ἤνοιξε καὶ ἐπανέκλεισε τὰ χεῖλη του ἐπὶ τοῦ παρθενικοῦ ἐκείνου μετώπου, καὶ ἐκ

τοῦ μετώπου τὰ χεῖλη κατέβησαν, καὶ μετ' ὀλίγον τὰ δύο ἐνωθέντα στόματα ὠμίλου χαμηλοφώνως.

Ἡ Στέλλα ἠσθάνετο διατρέχοντα τὰς φλέβας τῆς πόθον ἄγνωστον. Ἄπειρος εἰσέτι, ἐδέχετο τὰς θωπείας τοῦ καλλιτέχνου, καὶ τὰς ἀπέδιδε μετ' ὀρμῆς ἥτις μετέφερε τοῦτον εἰς χώρας καὶ εἰς αὐτὸν ἄγνωστος. Καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία ἐσβύνετο διὰ τὴν ἀπολαύσιν ἐπὶ πλείονα χρόνον τὴν ἡδύτητα τῶν πρώτων ἐκείνων φιλημάτων.

Ἐν τούτοις αἱ ταχεῖαι ὥραι παρήρχοντο. Αἱ σκιαὶ τοῦ λυκόφωτος ἐκάλυπτον ἤδη τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἐργαστάσιον ἐβυθίσθη μετ' ὀλίγον εἰς σκότος. Ἡ Στέλλα ἐφοβήθη διὰ τὴν σκοτίαν ἐκείνην, καὶ τρέμουσα, ἔκραζεν.

— "Α! Θεέ μου! ἐνύκτωσε! καὶ ἡ Γαλάτειά σου;

— Καὶ τί μὲ μέλλει διὰ τὴν Γαλάτειαν! τῆ εἶπεν ὀρμητικῶς ὁ ζωγράφος· τί μὲ μέλλει τώρα διὰ τὴν δόξαν μου! εἴσαι ἐδῶ, Στέλλα μου, καὶ ὁ κόσμος δι' ἐμὲ τελειώνει εἰς τὴν θύραν ταύτην!

— "Ω! μὴ ὀμιλῆς οὕτω, παμφίλτατε καλλιτέχνα! ἡ δόξα σου εἶναι ἰδική μου· δὲν δύνασαι νὰ τὴν παρεμελήσῃς χωρὶς νὰ προσβάλλῃς τὸν ἑρωτά μου.

— Μὴ ἐπαναλάβῃς τὰς λέξεις ταύτας, Στέλλα, θὰ μὲ κάμῃς νὰ ἀποθάνω· νὰ σὲ προσβάλλω, ἐγώ!

— "Οχι, Ῥαφαήλ μου, δὲν θὰ προσβάλῃς, διότι θὰ ἐργασθῆς, καὶ τὰ ὠραϊότερά σου ἔργα θὰ ἴναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ κάμῃς εἰς τὸ ἐξῆς.

— Μετὰ σοῦ, Στέλλα, αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι ὁ ἰσχυρότατος τῶν ἀνθρώπων· εἶπε, τί θέλεις;

— Φίλε, ὅ,τι θέλεις σὺ.

— Λοιπὸν! θέλεις οἱ θεῖοι χαρακτηρῆσαι σου νὰ παρασταθῶσιν ἐπὶ τοῦ πανίου τούτου;

— Ναί, εἶπεν ἡ ἀφελῆς παιδίσκη μετὰ χάριτος θελκτικῆς.

Ἦτο ἡ πρώτη ἐπιθυμία τῆς Φορναρίνας. Ὁ Ῥαφαήλ, ταχύτερος ἀστραπῆς, ἔστησε τὸν ὀκρίβηκτα, ἔλαβε τὴν χρωματισανίδα, καὶ δρᾶττων τὴν θέσιν ἦν ἡ Στέλλα εἶχε τηρήσει ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς καθέδρας τῆς, εἰργάσθη μετ' ἀπαραμίλλου

μανίας εἰς τὸ θεῖον ἐκεῖνο ὁμοίωμα τῆς Φορναρίνας ὅπερ εἶναι ἴσως ἡ ὠραιότατη σελὶς του.

Ἡ νῦξ κατήρχετο πάντοτε, ἀλλ' οὐδὲν ἐσταμάτα τὸν Ῥαφαήλ. Τὸ ὁμοίωμα ἐγεννᾶτο ζῶν ἐκ τῆς ἐμπνευμένης γραφίδος του. Ἀκόμη ὥραί τινες καὶ τὸ ἔργον του ἐτελείωνεν.

Αἴφνης ἠκούσθη θορυβώδης φωνὴ πρὸ τῆς οἰκίας ἐν ἣ κατῴκει ὁ ζωγράφος, καὶ ἡ θύρα ἀντήχησεν ὑπὸ τὰ κτυπήματα τῶν ἐρχομένων. Διὰ τὴν κτυπᾶ τις οὕτω ἔπρεπε νὰ ἴναι ἡ μέγας ἀρχὴν ἢ φίλος τοῦ καλλιτέχνου· διότι οὐδεμία οἰκία ἐν Ῥώμῃ ἦτο πλείοτερον σεβαστὴ τῆς τοῦ Ῥαφαήλ· ἐφοβοῦντο μήπως διαταράξωσιν ἐκεῖνον ὅστις διὰ τῆς δυνάμεως τῆς μεγαλοφυΐας του κατῴρωσε νὰ ὑψώσῃ θρόνον πλησίον τοῦ θρόνου τοῦ Λέοντος Γ'.

Οἱ ἐρχόμενοι ἦσαν τῶν φίλων. Οἱ μαθηταὶ τοῦ διδασκάλου οὐδέποτε συνεπλήρουν τὴν ἡμέραν των χωρὶς νὰ ἐλθῶσιν νὰ τὸν χαιρετίσωσιν εἰς τὸ ἐν Βουρνέφ ἐργαστάσιον του, καὶ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέρχωνται ἐν πάσῃ ὥρᾳ.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἤρχοντο φαιδροὶ, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Ῥωμανοῦ. Ἐν τῶν μεγάλων ἔργων των, ἐπλησίαζε νὰ τελειώσῃ. Δὲν ἔλειπεν ἄλλο ἢ ἡ ὑπογραφή τοῦ Ῥαφαήλ καὶ αἱ τελευταῖαι διορθώσεις τοῦ χρωστήρος του αἵτινες εἰς τὰ ἔργα ἐκεῖνα ἐδίδον τὸν τύπον τοῦ ἀριστουργήματος.

Ὁ Ῥαφαήλ δὲν ἔσπευσε νὰ ἀνοίξῃ καὶ οἱ κρότοι δὲν ἔπαυσαν. Ὁ ἀεγέ τις μάλιστα ὅτι ἡ σιωπὴ ἐκείνη ἔκρυπτε τρομερόν τι μυστήριον, ἐὰν δὲν ἠκούετο ἡ φωνὴ τοῦ Ἰουλίου Ῥωμανοῦ λέγουσα·

— "Ε! φίλοι, πλησιάσατε δά· εἶναι ὁ κύρ Γαφαρέλης, ὁ ἀρτοποιὸς τῆς ὁδοῦ τῶν Κομβολογιοπωλῶν. Πλησιάσατε λοιπὸν, φκίνεται ὡς νὰ προσεύχεται πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ διδασκάλου.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὁ Ῥαφαήλ ἐσκήρτησεν. Ἡ Φορναρίνα τρέμουσα ἔκρυπτε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς χεῖράς τῆς. Ὁ Ῥαφαήλ ἐπλησίασε τὴν νεάνίδα ἥτις ῥίπτουσα τοὺς βραχιονάς τῆς περὶ τὸν τράχηλόν του, τῷ εἶπε σπασμωδικῶς ἐναγκαλιζομένη αὐτόν.

— Εἶμαι ἰδική σου, Ῥαφαήλ μου!

Καὶ ἔπεσεν ἀναίσθητος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Μετὰ μίαν στιγμὴν, ὁ Ἰούλιος Ῥωμανὸς καὶ οἱ εὐνοούμενοι μαθηταὶ τοῦ μεγάλου ζωγράφου εἰσώρμησαν εἰς τὸ δωμάτιον.

II.

Τὸ ἐργαστάσιον.

Τὸ πρὸ ὀλίγου τοσοῦτον ἤρεμον καὶ ἡσυχον ἐργαστάσιον ἦτο τώρα πλήρες θορύβου. Ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ νεοὶ τῶν ὁποίων ὁ ὀφθαλμὸς ἐφωτίζετο ὑπὸ θείας φλογὸς συνωθῶντο περὶ τὸν σεβαστὸν διδασκάλον καὶ τῷ περιέγραφον τὰς ἐργασίας των. Ἐν τούτοις ἐκεῖνος, μὲ κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τὰς σκέψεις του ὅλας ἔχων ἀφιερωμένας εἰς τοὺς ἑρωτάς του, τοὺς ἤκουεν ἀλλοφρονῶν, καὶ μόλις τοῖς ἀπεκρίετο.

Αἴφνης τὸ φῶς ἐλαμψεν εἰς τὰ στόματα τῶν ἐκ τοῦ ὀρθοῦ κρεμασμένων λυχνιῶν, καὶ τὸ κατακλυσθὲν ὑπὸ τῶν αἰφνιδίων ἐκείνων φῶτων ἐργαστάσιον εἶδε σκηνὴν ἣν οὐδεὶς θὰ ἴδῃ πλέον. Τὸ νέον ἀριστούργημα τὸ γεννηθὲν ὑπὸ τινῶν ὠρῶν πυρετωδῶν ἐπεφάνη ἐν ὄλῃ αὐτοῦ τῇ χάριτι εἰς τὰ βλέμματα τῶν μαθητῶν. Μακρὰ σιωπὴ ἐπεκράτησεν· ὅλοι αἱ κεφαλὴ ἦσαν ἐστραμμένα· πρὸς τὴν ἀκτινοβόλον ἐκείνην φορναρίναν τὴν ὁποίαν ὁ χρωστήρ τοῦ διδασκάλου κατέστρεψεν ἀθάνατον. Ὅλοι οἱ ὀφθαλμοὶ τὴν κατέτρωγον, καὶ ἐν τούτοις ὅλα τὰ στόματα ἔμενον ἄφωνα· διότι ποία λέξις θὰ ἦτο ἀξία τῆς θαυμασίας ἐκείνης; εἰκόνας ἥτις ἔμεινεν ὡς ἐν ἐκ τῶν μεγίστων ἔργων τοῦ τοσοῦτον γονίμου εἰς θαυμάσια αἰῶνος ἐκείνου!

Κάλλιον παντός, κάλλιον ἡμῶν πρὸ πάντων, ἐνόουν ὅλην τὴν ἀγιότητα καὶ ὅλην τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς τέχνης, οἱ νεανῖαι ἐκεῖνοι, οἱ πλήρεις πυρὸς καὶ ζέσεως, ὅστινες συνωθῶντο ἐπὶ τῶν βημάτων τῶν εὐνοουμένων διδασκάλων καὶ πολλακίς διήρχοντο τὸν βίον των σπουδάζοντες τὰ ἔργα των καὶ ἀκροώμενοι τῶν λόγων των! Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην οὐδεὶς εἴλκυσε πρὸς ἑαυτὸν πλείοτερας συμπαθείας ἢ ὁ Ῥαφαήλ. Ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἰταλίας πρυσέτρεχον ἐπιζη-

τοῦντες τὴν τιμὴν νὰ γίνωσι δεκτοὶ μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν του, καὶ συγκίκε ὁ ζωγράφος τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τῶν νυμφῶν εἶδε νὰ ἐρχονται πρὸς αὐτὸν καλλιτέχναι πολὺ πρεσβύτεροι αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡλικίαν.

Ὁ Ἰούλιος Ῥωμανὸς, ὁ προσφιλέστατος μαθητὴς τοῦ διδασκάλου, ἐτόλμησε πρῶτος νὰ διαβῆ τὴν ἐπίσημον σιωπὴν ἥτις ἐπεκράτει εἰς τὸ ἐργαστάσιον. Δρᾶττων μετὰ δουλέως τὴν χεῖρα τοῦ Ῥαφαήλ καὶ σῶρον αὐτὸν πρὸ τοῦ πανίου τοῦ ὁποῖου τὰ νωπὰ χρώματα ἤστραπτον ὑπὸ τὴν τρέμουσαν λάμψιν τῶν λυχνιῶν.

— Διδάσκαλε, τῷ εἶπε μετὰ συγκινήσεως, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ ἡ φωνὴ του, διδάσκαλε, μήπως εἶναι ὄνειρον; . . . Μήπως εἶναι θεῖα ἀπόπειρα τῆς φαντασίας σου ἥτις ἀεζώωσεν οὕτω ἐπὶ τοῦ ἀψύχου πανίου ὅλας τὰς χάριτας, ὅλας τὰς καλλονὰς τῆς οὐρανιας θυματρῆς τοῦ Φορναρίου Γαφφορέλλα! διότι αὐτὴ μόνον εἰς τὸν κόσμον κέκτεται τὴν ἀφθονον ταύτην χρυσὴν κόμην ἥτις διαφεύγει ὑπὸ τὰ τρίχαπτα, τοὺς μεγάλους τούτους κυανοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁποίων τὸ γνωστὸν βλέμμα σὰς θέλγει καὶ σὰς ἐλκύει, τὸ δροσερὸν τοῦτο καὶ λεπτοφυὲς στόμα τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι σὰς προκαλεῖ νὰ δρέψετε τὴν ἡδυπάθειαν δι' ἐνὸς φιλήματος ἐπὶ τῶν χειλέων του! Διδάσκαλε, εἰπέτε μας ἐὰν δὲν ὄνειρευώμεθα, ἢ ἐὰν, ἐνδοῦς τέλος εἰς τὰς παρακλήσεις σας, ὁ Φορναρὸς τοῦ Βουρνέφ ἐδέχθη τὰς αἰτήσεις σας;

— Φίλε, εἶπεν ὁ Ῥαφαήλ διὰ τῆς μελωδικῆς φωνῆς του, ἤθελα νὰ σὰς κρύψω τὸ πανίον τοῦτο τὸ ὁποῖον εἶναι ἀκόμη μόνον σχεδιαγράφημα· ἀλλ' ἡ ἐλευσίς σας τοσοῦτον ὑπῆρξεν αἰφνιδία . . .

Καὶ ἐνθὺ ὠμίλει, ὁ Ῥαφαήλ, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἐπὶ τῆς ἐσχεδιασμένης εἰκόνας τῆς ἐρωμένης του, ἐφαίνετο βεβουθισμένος εἰς ἔκστασιν ἥτις τὸν ἀνῆραζεν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου.

— Διδάσκαλε, συγχωρήσατέ με, εἶπεν ὁ Ἰούλιος, εἴχαμεν τελειώσει κατὰ τὸ συνῆδες τὰς ἐργασίας μας καὶ δὲν ἠξυρόμεν τίποτε.

— Λοιπὸν! Ἰούλιε, εἶπεν ὁ Ῥαφαήλ ἀποσπώμενος ἀπὸ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τοῦ

ὑπνου τῆς ψυχῆς, χαίρου' φίλοι, χαρῆτε. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἔσται μεγάλη μεταξύ ὄλων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης. Βλέπετε τὴν ἀρξάμενην ταύτην εἰκόνα; . . .

Εἶναι ὁ πρῶτος λίθος μνημείου ὅπερ ὄλοι, ὑμεῖς ὡς καὶ ἐγώ, θὰ ἀνεγείρωμεν πρὸς δόξαν τοῦ Λέοντος Γ', τοῦ Ἁγιοτάτου ἡμῶν Πατρός. Τὴν πρωίαν ταύτην αὐτὸς μοὶ ἀπέδωκε τὴν ζωὴν. Ἦκουσεν εὐνοϊκῶς τὴν δέκσιν τοῦ ἀναξίου δούλου του καὶ ἡ σεβαστὴ φωνὴ του συγκατέβη νὰ ὁμιλήσῃ ὑπὲρ ἐμοῦ. Εἶπεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον ὡς τὸ τοῦ Κυρίου!

— Διδάσκαλε, τί λέγετε;

— Πῶς! Ἰούλιε, δὲν με ἐννοεῖς; Ἡ εἰκὼν αὕτη δὲν σοὶ λέγει τίποτε;

— Τῆ ἀλθείᾳ, διδάσκαλε, δὲν τολμῶ νὰ ὑποθέσω. . . Σὰς ἔδωκεν ἐπίσης τὴν φρονίαν ταύτην ὁ Ἅγιος Πατὴρ ῥητὴν τινα διαταγὴν καθὼς καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκτελέσεως ταύτης;

— Σὺ εἶπας.

— Καὶ ἡ Φορναρίνα σὰς ἠκολούθησε; Διελύθησαν οἱ ἐνδοιασμοὶ τοῦ πατρὸς τῆς;

— Φίλε μου, ἡ Στέλλα εἶναι ἐδῶ καὶ πρὸ ὀλίγου, φοβούμενος μήπως με διαφύγῃ καὶ πάλιν, ἠθέλησα νὰ κρατήσω τοὺς χαρακτῆράς τῆς ἐπὶ τοῦ παντός. Αὐριον θὰ τελειώσω τὴν εἰκόνα ταύτην.

— Εὐλογημένος εἶπεν ὁ Ἅγιος Πατὴρ! ἔκραζεν ὁ Ἰούλιος Ῥωμανὸς παραφερθείς. Ὁ αἰὼν οὗτος εἶναι ἄξιος νὰ ἐπικληθῇ αἰὼν τοῦ Λέοντος Γ'. Τώρα θὰ ἔχωμεν τὸν θρίαμβον τῆς Γαλατείας.

Οἱ ἄλλοι μαθηταὶ ἤκουσαν τὴν συνδιάλεξιν ταύτην χωρὶς νὰ τολμήσωσι νὰ τὴν διακόψωσιν. Ὁ Ἰούλιος ὠμίλει δι' ὄλους αὐτούς, καὶ αἱ σκέψεις τὰς ὁποίας ἐξέφραζεν ἦσαν εἰς ὄλων τὰς καρδίας. Μόνος ὁ Ἀντώνιος Βανότσκις, ὁ νεώτερος καὶ ὁ τελευταῖος ἐλθὼν εἰς τὴν σχολὴν ἐκείνην, ἤκουεν ἀφηρημένως τὰ περίξ του λεγόμενα.

— Ναί, εἶπεν ὁ Ῥαφαὴλ ἀποκρινόμενος εἰς τὸν Ἰούλιον Ῥωμανόν, τώρα ὅτε μοὶ ἀνήκει ἡ γυνὴ αὕτη ἢ παρὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐπίτηδες πλασθεῖσα δι' ἐμέ, θὰ ἀρχίσωμεν πάλιν μετὰ νέας ζέσεως τὰς ἐργασίας μας! Ὅθι τελειώσωμεν τὸν ἀρξάμενον τοῦτον *Θρίαμβον τῆς Γαλατείας* θὰ ἐκτελέσωμεν διὰ τὸν κόμητα Φαρνέσιον, ἐπὶ

τῶν τοίχων τῆς μεγάλης πινακοθήκης του, τὴν *Ἱστορίαν τῆς Ψυχῆς* θὰ ἐργασθώμεν, φίλοι μου, καὶ τότε ἡ ζωὴ, ὅσον καὶ ἂν ἦναι μακρὰ, ὅθι μᾶς φανῇ πάντοτε πολὺ βραχεῖα. Πολὺν χρόνον ἀπωλέσαμεν εἰς τὸ ἀρτοποιεῖν τοῦ Φορνάρου Γαφφαρέλλης.

— Τώρα ἦλθεν ἡ σειρά του νὰ χάσῃ αὐτὸς, εἶπε σκωπτικῆ τι φωνῆ. Διδάσκαλε, ἠξεύρετε ποῦ εἶναι κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ὁ Φορνάρης Γαφφαρέλλης;

— Τί μᾶς μέλλει; εἶπεν ὁ Ῥαφαὴλ.

— Εἶναι πρὸ τῆς θύρας σας, γονυπετὴς ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς ὁδοῦ.

— Δυστυχῆ ἄθροιστε! εἶπεν ὁ Ἀντώνιος Βανότσκις μετὰ βαθείας συγκινήσεως.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἡ θύρα τοῦ ἐργοστασίου ἦνοιξεν ἀποτόμως, καὶ ὁ ἀρτοποιὸς Γαφφαρέλλης ἐπαρουσιάσθη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ.

☉.

Ὁ πατὴρ καὶ ἡ θυγάτηρ.

Ἦτο ὠχρὸς καὶ ἠλλοιωμένος ἡ κόμη του ἐλευκαίνετο ἐπαισθητῶς, καὶ ὅστις τὸν εἶδε χθὲς δυσκόλως θὰ τὸν ἀνεγνώριζε σήμερον. Τὸ ἀνάστημά του εἶχεν αἰφνιδίως κυρτωθῆ, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅστις τὴν πρωίαν ἀκόμη ἦτο ἐν ὄλῃ τῆ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐφαίνετο γέρων. Ἡ λύπη εἶναι ταχεῖα εἰς τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον τῆς. Ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ ἀρτοποιοῦ ἔκφρασις θλίψεως τοσοῦτον ἀληθῆς, ὥστε εἰς τὴν θέαν του πᾶς γέλως ἐξηλείφθη ἀπὸ ὅλα τὰ πρόσωπα. Ἐκείνοι οἵτινες πρὸ ὀλίγου ἦσαν οἱ μᾶλλον διατεθειμένοι νὰ τὸν σκώψωσιν, ἐκρατήθησαν ἄκουσίως ἀπὸ οἴκτου.

Ὁ Γαφφαρέλλης εἰς τὸ ἐργοστάσιον δὲν εἶδεν ἄλλον εἰμὴ τὸν Ῥαφαὴλ, τοῦ ὁποίου τὸ ὠχρὸν καὶ μελαγχολικὸν πρόσωπον ἐλάμβανεν εἰς τὸ φῶς τῶν λυχνίων ὠχρότητα ἐτι μᾶλλον ἀμαυράν. Ὁ ἀρτοποιὸς τὸν ἐπλησίασε κλονιζόμενον, καὶ πίπτων εἰς τὰ γόνατά του με συμπεπλεγμένας χεῖρας

— Τὴν κόρη μου! τῷ εἶπε διδάσκαλε, ἀπόδοτ μοι τὴν κόρη μου!

Ὁ Ῥαφαὴλ, συγκινηθεὶς, ἀνήγειρε τὸν

δυστυχῆ πατέρα, καὶ καθίζων αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἰδίας ὑψηλῆς καθέδρας ὅπου εἶχε καθήσῃ ἡ Στέλλα εἰσελθοῦσα εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ ζωγράφου, ἔλαβε τὰς χεῖράς του μετὰ συγκινητικῆς τρυφερότητος καὶ τῷ εἶπε:

— Φίλε μου, ἀποβάλατε πάντα φῶσον. Μοὺ ἠρνήθητε τὴν Στέλλαν καὶ ὁ Ἅγιος Πατὴρ με τὴν ἔδωκε. Δὲν δύναμαι νὰ σὰς τὴν ἀποδώσω ἄλλ' οὐδέποτε θὰ σὰς ἐμποδίσω νὰ τὴν βλέπετε.

Ὁ Ἰούλιος Ῥωμανός, διὰ νὰ μὴ φανῇ ἀδιάκριτος, ἐνευσεν εἰς τοὺς συντρόφους του καὶ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ ἐργοστάσιον δὲν ἔμειναν ἄλλοι εἰμὴ εἰς πατὴρ κλαίων καὶ εἰς νεανίας παραμυθίων αὐτόν. Τὰ δάκρυα ἔρρεον βραδέα καὶ σιωπηλὰ ἐπὶ τῶν μελάγχρων παρειῶν τοῦ Φορνάρου, καὶ δὲν ἤκουε τὰς παραμυθίας τοῦ καλλιτέχνου.

Οὐδὲν ὀλιβερῶτερον ἀνθρώπου κλαίωντος

Ὁ Ῥαφαὴλ ἐσχετίζετο μετὰ νέας συγκινήσεως. Ἐκπληττόμενος δι' ὅσα συνέβαινον περίξ του καὶ μὴ γνωρίζων πῶς νὰ κατευθύνῃ τὴν ἄφρονον ἐκείνην καὶ σπαρακτικὴν θλίψιν, τὴν ὁποίαν ἀνεγνώριζεν ὡς δικαίαν, ἔλαβεν ἐκ τοῦ ὀκρίσαντος τὸ ὑγρὸν παῖον, καὶ θέτων αὐτὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ περιλύπου πατρὸς, τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς γλυκειᾶς ὡς ἐάν ὠμίλει πρὸς γυναῖκα.

— Ἰδέτε, Γαφφαρέλλη, ἰδοὺ τί ἔκαμα τὴν Στέλλαν!

Ὁ πατὴρ, ἀκούσας τὸ ὄνομα τῆς προσφιλοῦς θυγατρὸς του, ὑψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ βλέπων τὴν εἰκόνα:

— Ὡ! ἄρχον Ῥαφαὴλ, εἶθε καλὸς, εὐχριστῶ ἄλλὰ δὲν ζητῶ νὰ ἴδω τὴν εἰκόνα τῆς, θέλω αὐτὴν τὴν ἰδίαν! Δὲν ἔρχομαι νὰ σὰς τὴν ἀρπάσω. Ἐάν θέλῃ νῆ μείνῃ μαζὶ σὰς, ἄς μείνῃ, ἀλλ' ἀφήσατέ με νὰ τὴν ἴδω!

Καὶ τὰ δάκρυα ἔπαυσαν πρὸς στιγμήν νὰ ῥέωσιν.

Ὁ Ῥαφαὴλ ἀνέβη εἰς τὰ ἀνώτερα πατώματα. Ἡ καρδία του ἐπαλλε μεθ' ὀρμῆς ὅταν ἦνοιξε τὴν θύραν τοῦ ἀπωτέρου δωματίου ὅπου εἶχεν ὀδηγήσει τὴν Στέλλαν κατὰ τὴν ἔλευσιν τῶν μαθητῶν του.

Ἦτο μέγα καὶ ὠραῖον δωματίον, μεθ' ὅλον ὑψηλὸν καὶ κομψῶς ἐστρογγυλεμένον,

διεσκευασμένον δὲ μετὰ τῆς πολυτελείας ἐκείνης καὶ τῆς προσοχῆς αἰτινες μαρτυροῦσι τὴν ἀριστοτεχνικὴν διαίταν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὰ παράθυρα ἠνοίγοντο ἐπὶ σκιωδῶν κήπων πέραν τῶν ὁποίων ἐφαίνοντο φωτεινὰ τινα μέρη τοῦ ῥωμαϊκοῦ ὀρίζοντος.

Κεκοικυῖα ἐκ τῶν συγκινήσεων τῆς ἡμέρας, ἡ θυγάτηρ τοῦ Φορνάρου Γαφφαρέλλης εἶχε βυθθῆ ἐξεδυμένη ὡς ἦτο ἐπὶ ἀναπαυτικῆς κλίνης. Λυχνία ἔκαε πλησίον τῆς καὶ ἐφώτιζε διὰ τῶν ὑποπρεμουσῶν λάμπων τῆς τὸ πρόσωπόν τῆς.

Οὐδέποτε θελκτικώτερα εἰκὼν ἐπαρουσιάσθη εἰς τὰ βλέμματα ἀνδρός. Τὸ σῶμα καὶ τὰ μέλη τῆς κοιμωμένης νεανίδος τῶν ὁποίων ἐμάτευε τις ὑπὸ τὴν ἐνδυμασίαν τὰς ἀξιολατρευτοῦς ἀναλογίας, ἦσαν τεθειμένα ἐλαφρῶς ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων, καὶ μακρὰν, ἐντὸς βενετικοῦ κατόπτρου, ἐπανελαμβάνετο ὅλον ἐκεῖνο τὸ σύνολον εἰς τὸ ὅποιον, τὸ ἀβέβαιον παίγνιον τῶν φώτων προσέθετε νέας χάριτας, πολλαπλασιάζον τὰ ἀντικείμενα καὶ μεγεθύνον τὸν ὀρίζοντα.

Εἰς πᾶσαν ἄλλην ὥραν τὸ καλλιτεχνικὸν αἶσθημα θὰ ἐξεγείρετο ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ῥαφαὴλ. Ἀλλὰ βλέπων οὗτος τὴν ἐρωμένην του οὕτω μαλθακῶς κεκλιμένην καὶ κοιμωμένην, ἔχων δὲ τὴν καρδίαν εἰσέτι πεπληρωμένην ἐκ τῶν συγκινήσεων αἰτινες τὸν εἶχον πολιορκήσει ἐν τῷ ἐργοστασίῳ του, δὲν ἠσθάνθη ἄλλο εἰς τὴν ψυχὴν του ἢ ἔρωτα. Δὲν εἶδεν ἐν τῇ ἀναπαυομένη Στέλλᾳ εἰμὴ νεανίδα ὠραίαν, πολὺ θελκτικώτερον παρ' ὅ,τι τὴν εἶχεν ὀνειρευθῆ. Προχωρῶν εἰς τὸ δωματίον μετὰ πλείστης προφυλάξεως ὅπως μὴ ταραξῆ τὸν ὕπνον τῆς, ἦλθε καὶ ἐκάθησεν εἰς τὰ γόνατα τῆς ἐρωμένης του, καὶ στηρίζας τοὺς ὀφθαλμούς ἐπὶ τοῦ λατρευτοῦ ἐκείνου προσώπου, ἐβυθίσθη εἰς ἀνεκλάλητον καὶ ἄρατον ἔκστασιν.

Ὁ Ῥαφαὴλ καὶ ἡ Στέλλα ἔμειναν οὕτω ἐπὶ πολὺ. Ἐν τούτοις ἡ νύξ ἐπροχώρει αἱ ὥραι παρήρχοντο ταχεῖσι, ἡ σιωπὴ ἐπεκράτει ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῇ ὁδοῦ καὶ εἰς τὰ μεγάλα δένδρα τοῦ κήπου ἠκούετο αὔρα ἐλαφρὰ πικρῶσα ἐντὸς τῶν φύλλων καὶ κινουσα αὐτὰ μετὰ γλυκειᾶς ἀρμονίας.

Ὅταν ἡ Στέλλα ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ πρῶτον βλέμμα της ἀνεγνώρισε τὸ τοῦ Ῥαφαήλ, ὅπερ τὴν ἐκάλυπτε δι' ἐρωτικῶν ἀκτινοβολιῶν.

Παρασυρθεῖσα ὑπὸ ἀκαταμαχίτου δυνάμεως ἡ νεᾶνις ἔρριψε τοὺς βραχιόνάς της περὶ τὸν τράχηλον τοῦ καλλιτέχνου, τὸ στόμα της συνήντησε τὸ στόμα του καὶ αἱ φωναὶ των ἐψιθύρισαν τὰς πρῶτας ἐκείνας ἐρωτικὰς λέξεις, τὰς γλυκυτέρας αἰτινες ἐδόθησαν νὰ τὰς ἀκούσῃ ἀνθρώπινον οὖς, λέξεις τὰς ὁποίας λέγουσι χαμηλοφώνως, ὡς ἐὰν διέφευγον τὴν καρδίαν, ὁμοίαι πρὸς ἀκουσίαν ἤχῳ τῆς μᾶλλον ἐνδομύχου σκέψεως.

— Στέλλα, σὲ ἀγαπῶ! ἔλεγε μετὰ πάθους ὁ καλλιτέχνης.

— Σὲ ἀγαπῶ, Ῥαφαήλ μου, ἀπεκρίνετο ἡ Φορναρίνα, καὶ εἶμαι ἰδική σου!

Καὶ ὁ καλλιτέχνης καὶ ἡ νεᾶνις ἐλησμόνουν εἰς τοὺς γλυκεῖς ἐναγκαλισμούς των καὶ τὴν προκεχωρημένην ὥραν, καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὸν φορνάρου Γαφφαρέλλη ὅστις εἶχε μείνει εἰς τὸ κατώτερον πάτωμα.

Ὁ δυστυχὴς πατὴρ καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἐλησμόνει τὰ πάντα ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τῆς παμφιλτάτης θυγατρὸς του.

Δι' αὐτὸν ὁ χρόνος δὲν εἶχε πλέον ὦρας εἰς τὸ ἐξῆς. Ὅλος παραδεδωμένος εἰς τὴν θλίψιν του δὲν ἀπέσπα τοὺς ὀφθαλμούς ἐκ τῆς θείας εἰκόνης τῆς σχεδιασθείσης ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. Τί τὸν ἐνδιέφερον καὶ ἡ ἡμέρα μὲ τὰς ἐμπορικὰς ἐνασχολήσεις της, καὶ ἡ νύξ μὲ τὰς ἀρμονίας της! Ἡ θυγάτηρ του ἦτο τὸ μόνον πάθος ὅπερ ἐνεψύχωσέ ποτε τὴν καρδίαν του, καὶ τῶρα ὅτε δὲν τὴν εἶχε πλέον, διεβουλόλει τὴν ὀδύνην του διὰ τῆς θεωρίας τῶν λατρευτῶν αὐτῆς χαρακτήρων.

Ἐν τούτοις ὁ κρότος πτώσεως ἀγγείου τυγῆς εἰς τὰ ἀνώτερα πατώματα τὸν ἀνεκάλεισεν ἀποτόμως εἰς τὴν αἴσθησιν τῆς πραγματικῆς ζωῆς. Ἐνθυμήθη τὸν καλλιτέχνην ὅστις πρὸ τινων στιγμῶν ἦτο ἐκεῖ, ἐνώπιόν του τὸν καλλιτέχνην ὅστις τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ τὴν ἐπανέβλεπε μετ' ὀλίγον.

Ἐπόσχεσις μὴ τηρηθεῖσα, καὶ ἴσως λησιμονηθεῖσα ὡς τόσαι ἄλλαι!

Εἰς τὴν ἀνάμνησιν ἐκείνην, λύπη πο-

λὺ σπαρακτικώτερα ὄλων ἐκείνων ὅσας εἶχεν ἤδη ὑποφέρει κατέλαβε τὸν δυστυχῆ ἐκείνον. Ἡσθάνθη γενικὴν ἀτονίαν. Ἐξέφρασε θλίψεως κραυγὴν καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ἡ κραυγὴ ἐκείνη ἀνεκάλεισεν εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ῥαφαήλ καὶ τὸν δυστυχῆ τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει μόνον, καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν ὁποίαν εἶχε δώσει νὰ τῷ φέρῃ τὴν Στέλλαν.

Ἡ νεᾶνις, πτοηθεῖσα, διέφυγε τοὺς βραχιόνας τοῦ ζωγράφου, καὶ καταφεύγουσα εἰς γωνίαν τινὰ μεμονωμένην, ὅπου πυκνὰ παραπετάσματα ἔκρυπτον παστάδα, περιέμεινε τὸν ἐπιστροφὴν τοῦ ἐραστοῦ της ὅστις εἶχε καταβῆ ταχέως εἰς τὸ κατώτερον πάτωμα.

Ἡ ἡσυχία καὶ ἡ σιωπὴ ἐπεκράτησαν ἐκ νέου ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ὁ Ῥαφαήλ, ἰδὼν τὸν λειπόθυμον ἐκείνον ἄνθρωπον, ἐκάλεισε τοὺς ὑπηρετάς του, καὶ βοηθούμενος παρ' αὐτῶν, τὸν μετέφερεν εἰς κοιτῶνά τινά ὅπου τῷ ἐπεδαψίλευσε συγκινητικωτάτας περιποιήσεις.

Ὁ φορνάρου Γαφφαρέλλης βραδέως συνήρχετο εἰς ἐαυτὸν ἄλλὰ μὴ ἀναγνωρίζων οὐδὲν τῶν ἀντικειμένων, οὐδὲν τῶν περικυκλούντων αὐτὸν προσώπων, ἀφίνετο μηχανικῶς νὰ τὸν περιποιῶνται, ὡς ἄνθρωπος μὴ ἔχων δύναμιν νὰ ἀντισταθῇ, καὶ ὅταν τὰ χεῖλη του ἠνοίγοντο μετὰ δυσκολίας, αἱ μόναι λέξεις τὰς ὁποίας ἐπρόφερε χαμηλοφώνως ἦσαν αἱ ἐξῆς.

— Τὴν κόρη μου! ἄρχον Ῥαφαήλ, ἀπόδοτέ μοι τὴν κόρη μου! ὁ ζωγράφος δὲν ἦτο πλέον πλησίον του. Κρίνων ἀνωφελῆ τὴν παρουσίαν του, εἶχεν ἀφήσει τὸν φορνάρου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὑπηρετῶν του καὶ ἐπανέβη νὰ καθύσυχαστῇ τὴν Στέλλαν.

Μαθοῦσα ὅτι ὁ πατὴρ της εὐρίσκειτο εἰς τὸ ἐργαστάσιον καὶ τὸ συμβᾶν τὸ ὁποῖον ἐπαθεν, ἡ νεᾶνις κατελήρηθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ μεγάλης θλίψεως. Νέφος ἐκάλυψε τοὺς ὠραίους ὀφθαλμούς της καὶ τὸ καθαρὸν μέτωπόν της. Ἐπανεῖδεν ὡς ἐν φανταστικῇ εἰκόνι ὄλην τὴν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τῆς ἁθῆς τῶν Κομβολογιστῶν διαρκέσασαν νεότητά της ἀνεπόλησε τὰς τρυφεράς καὶ ἀβρὰς φροντίδας

τῶν γονέων της, τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν λατρείαν μεθ' ὧν τὴν περιέβαλλον οἱ ἀπειροὶ θαμῶνες τοῦ φορνάρου Γαφφαρέλλη, τοὺς παιδικοὺς ἐρωτοτρόπους θριάμβους της ἐν τῷ βαναύσῳ κατωφλίῳ τῆς θύρας της, τοὺς περιπάτους της, τὰς εἰς τὰς ἐκκλησίας ἐπισκέψεις της εἶδεν ὅλα ταῦτα, καὶ κλίνουσα εἰς τὸ ὠτίον τοῦ γοητευθέντος Ῥαφαήλ.

— Εἶμαι ἰδική σου! τῷ εἶπε διὰ τῆς μελωδικῆς φωνῆς της, εἶμαι ἰδική σου καὶ τίποτε δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ με χωρίσῃ ἀπὸ τὸν προσφιλῆ μου Ῥαφαήλ.

Ἡ παῖς, ἡ νεᾶνις ἐξηφανίσθη ἡ γυνὴ ἐγεννήθη ἐν τῇ πνοῇ τοῦ πάθους, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἡ καρδία της ἐμελλε νὰ διευθύνῃ τὸν βίον της.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ.

ΕΚΔΡΟΜΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ
ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Η

ΘΗΡΕΥΤΙΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΥΠΟ

W. C. BALDWIN.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Παιδικὴ ἡλικία καὶ νεότης μου. Ἀφικνούμαι εἰς Νατάλ. — Μεταβαίνω μετὰ τοῦ Κυρ. White πρὸς θῆραν ἱπποποτάμων εἰς Ἀσίαν Λουκιαν. Οἱ κροκόδειλοι μοὶ προξενούσι τὴν ἀπώλειαν ἐνὸς ὄπλου. Θραύουσι τὰς κώπας πλοιαρίου, μὲ κατασκοπεύουσι κοιμώμενον καὶ μοῦ ὑπεξαιροῦσι τὸ θῆραμα. — Ἐφρονέσαμεν πεντήκοντα πέντε ἱπποποτάμους ἄλλ' ἐκ τῶν ἐννέα θηρευτῶν, ἐξ ὧν ἔπετελεῖτο ἡ συνοδεία μας ἐν τῇ ἐκδρομῇ ἀπέθανον οἱ ἑπτὰ. — Ἀγροικία τῆς Ἰανδάς. — Μετὰ δύο ἔτη ἀναχωρῶ πάλιν διὰ τὴν χώραν τῶν Ζουλόυς. — Πῶς ὁ Πανδᾶ μᾶς βιάζει νὰ ἐκτελέσωμεν τὰς διαταγὰς του. — Θῆρα βουβάλων. — Οἱ λέοντες μᾶς προσβάλλουσι ἐν καιρῷ νυκτός. — Αἱ ἀλκαὶ τοῦ ἀκρωτηρίου.

Ὅταν ἐν τινι κράλ ἢ ἐν τῷ βάλει ἁμαξῆς ἐγραφοὺν προορίζων διὰ τὸν ἀδελφόν μου τὰς ἀκυλόθους σελίδας, ἐνόητε

διὰ μέλανος, συχνὰ διὰ μολυβδοκοινδύλου, καὶ πολλάκις μετὰ μίγματος πυριτοκόνεως καὶ τείου ἢ καφέ δὲν ἐφραταζόμην ποτὲ ὅτι ἠδύναντο νὰ ἀποτελέσωσι βιβλίον. Ἐὰν δὲ σήμερον ἀποφασίζω νὰ τὰς δημοσιεύσω, πράττω τοῦτο μετὰ δυσπιστίας, ἐνδίδων εἰς τὰς προτροπὰς τῶν φίλων καὶ ἰδίως ὅπως τηρήσω τὴν ὑπόσχεσιν ἣν ἔδωκα εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐν Νατάλ εἶδον ἐνδιαφερόντως τὰς ἐκδρομὰς μου κατ' ἀρχὰς μὲν περιορισμένας βαθμηδὸν δ' ἐκτεινομένας μέχρι Ζαμβέζης ἤτοι εἰς ἑκτασὶν τρισηλίων χιλιομέτρων σχεδὸν ἀνερευνήτων.

Νομίζω ὅτι ὀφείλω νὰ ἐξηγήσω εἰς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ φίλους μου διὰ τίνα λόγον μετέβην εἰς Νατάλ. Τοῦτο θέλει μὲ ἀναγκάσει νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ἄλλὰ δὲν θὰ ἐκτανθῶ πέραν τῆς σελίδος, ἣν ὁ ἀναγνώστης δύναται ἀδιαφόρως νὰ παρατρέξῃ.

Ὁ ἔρως τοῦ κυνηγίου, τῶν κυνῶν καὶ ἵππων ἦτο εἰς ἐμὲ ἔμφυτος. Ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν ἐξ ἑτῶν ἐδίωκον καθήμενος ἐπὶ τοῦ μικροσώμου ἵππου μου τοὺς γειτονικοὺς λαγωὺς δις τῆς ἐβδομάδος. Τοῦτο δὲ ἐγίγνετο μέχρι τῆς ἀπαισίου ἡμέρας καθ' ἣν ἔνεκεν μιᾶς τῶν ἀνδραγαθιῶν μου ὁ ἰδιοκτητὴς κατέστησε προσεκτικὸν τὸν πατέρα μου, ὅστις μὲ ἐνέκλεισεν ἐν οἰκοτροφείῳ. Ἐν τούτῳ ἔμεινα ὡς πολλοὶ ἄλλοι καὶ ὅτε ἐξῆλθον ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πλάνητα βίον κλίσεώς μου ἐτοποθετήθη ἐν τῷ ἐμπορικῷ οἴκῳ πρῶτην μέλουσ τοῦ Κοινοβουλίου ὅπως προσκλήσωμαι τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τὴν εἰς τὰς ἀποικίας ἀποστολὴν μου γνώσεις. Βεργάσθη, ἔπραξα ἀναμφιβόλως ὅ,τι δυνατὸν, ἀν καὶ ἀληθῶς εἶπεῖν οἱ θηρευτικοὶ κύνες, αἱ ἐκδρομαὶ καὶ αἱ δημόσιαι συναθροίσεις ἦσαν ἐναντία εἰς τὰ καθήκοντα καὶ τὴν πειθαρχίαν τοῦ γραφείου. Ἡμέραν τινά, παραβάλλοντες λογαριασμούς μετὰ τοῦ νεωτέρου τῶν συνεταξίων προήλθομεν ἀμφότεροι εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ἤμην παντάπασι προωρισμένος διὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γραφικοῦ ὑπαλλήλου καὶ ὅτι καθίσμα ἐμπορικὸν (tabouret) τεθειμένον πρὸ ἀναλογίου δὲν εἶχεν ἀρκετὴν ἑκτασὶν ὅπως διέλθω εὐχαρίστως ἐν αὐτῷ τὰς ὠραίας μου ἡμέρας. Ἐπομένως ἀπεφασίσθη νὰ μεταβῶ εἰς

Σκωτίαν ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Φορφάρ ἢ τοῦ Ἀγγου ὅπως σπουδάσω τὴν γεωργίαν· ἡ θέσις αὕτη ἦτο λίαν εὐχάριστος, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην ἐπὶ πολὺ νὰ μείνω ἔνεκα ἔριδος τινος μετὰ τοῦ διευθυντοῦ.

Ἐγκαταλιπὼν τὴν κομητείαν ταύτην μετέβην εἰς ἑπαυλὶν τινα κειμένην εἰς τὴν δυτικὴν σειρὰν τῶν ὄρεων, ὅπου ἐπὶ εἴκοσι τετραγωνικῶν χιλιομέτρων ὄρεων, ρυάκων, τόπων ἐρεικοφύτων καὶ ἐλῶν ἠδυνάτο τις νὰ ἔχη 100 πλέθρα καλλιεργησίμου γῆς εἰς ἃ προσετίθεντο δύο διυλιστήρια οἰνοπνεύματος whiskey.

Ὁ ἀξιόλογός μου πατὴρ δὲ ἀμφέβαλλε παντάπασιν ὅτι ὁ υἱὸς του καταπεπονημένος ἐκ τῆς ἐργασίας ἤθελεν ἐν τοιαύτῃ ἀγροικίᾳ ταχέως μνηθῆ εἰς πάντα τὰ μυστήρια τῆς σκωτικῆς γεωργίας.

Ἐἶνε ἀληθές ὅτι ἐκεῖ μὲ τὴν θήραν, τὴν ἀλιείαν, τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐπαύλειος, τοὺς κύνας, τοὺς περιπάτους καὶ τὰς ἐκδρομὰς εὐρισκόμην εἰς θέσιν λίαν ἐπιζήλον· κατατάσσω τὰ ἔτη τὰ ὅποια ἐκεῖ διήλθον ἐν τοῖς εὐτυχεστέροις τῆς ζωῆς μου. Ἀλλ' ὁ χρόνος ἔβρεσεν ἐγνωρίζον ὅτι ἐν τῇ πατρίδι μου δὲν εἶχον ἐρείκας, λίμνας, οὔτε ἵππους καλοῦ γένους· ἐπομένως ἐζήτησαν μεμακρυσμένην τινα χώραν, ὅπου ἠδυνάμην ν' ἀπολαύσω μείζονα ἐλευθερίαν, τοῦλάχιστον τὴν τοῦ κινεῖσθαι, καὶ κατέπεισα νέον καὶ ὠραῖον Σκῶτον νὰ ἐγκαταλείψῃ μετ' ἐμοῦ τὴν Εὐρώπην.

Ἐνῶ δὲ ἐταλαιπευόμην μετὰ τοῦ Ἄνω Καναδά καὶ τῶν λειμώνων τῆς κοιλάδος τοῦ Μισισσιπὶ δύο τῶν σχετικωτέρων μου φίλων, ἀναχωροῦντες εἰς Νατάλ, μ' ἐσυμβούλευσαν νὰ ἐκλέξω τὴν ἀποικίαν ταύτην· δὲν ἐβράδυνα δὲ νὰ πεισθῶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν μάλιστα τοῦ ἀρτι δημοσιευθέντος βιβλίου τοῦ Γόρδων Κούμινγ.

Αἱ προπαρασκευαί μου ταχέως ἐπερατώθησαν· τὰ ὀλίγα πράγματα τὰ ὅποια ἔλαβον μετ' ἐμοῦ ἦσαν τυρέκια, καραβίνα, ῥαβδωτά, ἐρίππια καὶ τὰ τούτοις παρεπόμενα· τὸ μόνον δαπανηρὸν μέρος τοῦ φορτίου μου περιελάμβανε ἑπτὰ δρομεῖς κύνας, ὧν οἱ δύο καλλίτεροι δὲν ἐβράδυνα ν' ἀποθάνωσιν· οἱ νεώτεροι καλλίτερον ἐγκλιματισθέντες, μοὶ προσήνεγκον ὑπηρεσίας τινὰς καὶ κατόπιν καὶ οὗ

τοὶ ἐτελεύτησαν· ἔκτοτε ἔμαθον ὅτι δὲν πρέπει τις νὰ φέρῃ ἔξωθεν ὅ,τι δύναται· νὰ εὕρῃ ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ μεταβαίνει.

Ἀπεβιβάσθην εἰς Πόρτ-Νατάλ κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1851 μετὰ διάπλουν ἐννεμήκοντα δύο ἡμερῶν. Πρώτη μου ἐπιθυμία ὑπῆρξε νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν Κ. White (Οὐάιτ) ὃν ἀπεκάλουν ἐλέφαντα. Ἡ ἐπωνυμία αὕτη τῷ ἐδόθη ἔνεκα τοῦ μεγίστου ἀναστήματός του (ἐνὸς μέτρου καὶ 92 ἑκατοστομέτρων) ἢ ἐκ τῆς φήμης ἣν εἶχεν ἀποκτήσει ἀντιμετρούμενος πρὸς τὸ ζῶον οὗ ἔφερε τὸ ὄνομα; Εἰσέτι δὲν τὸ ἔμαθον. Δυνατὸν, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ ἐλέφαντες ἦσαν πολυαριθμότεροι νὰ κτύπησεν ἐν τῇ θήρᾳ τῶν ἀλλ' ἤδη εἶχε καταστῆ ὀλιγηρὸς, καὶ ἐγκατέλειπεν εὐχάριστως τὸ ἐπίπονον ἔργον εἰς χεῖρας νεωτέρων.

Ἀπὸ τῆς ἀριζεύς μου ὁ Κύριος οὗτος ἠτοίμαζεν ἐκδρομὴν εἰς Ζουλόους· ἰδοὺ διατί ἤμην ἀνυπόμονος νὰ παρουσιασθῶ εἰς αὐτόν. Εὐτυχῶς εἰς τὸ σημεῖον εἰς ᾧ εὐρίσκετο τότε ἡ ἀποικία ἢ διατύπωσις αὕτη δὲν ἦτο παντάπασιν ἀναγκαία. Ἀλλως οἱ κύνες μου ἦσαν ἀρκούν δι' ἐμὲ συστατικὸν παρὰ ἀρχαίῳ κυνηγῷ.

Ὅπως μὲ προσλάβωσι ἐπρότεινα γελοίας προσφορὰς αἵτινες ἐγένοντο ἐξ ἐφ' ἑαυτῶν δύο ἀιάξας, πλήρεις διαφόρων πραγμάτων. Εἰς τὴν κορυφὴν μιᾶς αὐτῶν εἶχον τοποθετήσῃ πλοίαριον. Τοιαύτη δ' ἦτο ἡ ἐπιθυμία μου ὥστε ἐπ' ἡδὼν ἐκ τῆς χαρᾶς ὅτι μοὶ ἐτρότειναν νὰ κατακλιθῶ ὑπὸ μίαν τῶν εὐτρόχων τούτων μηχανῶν· ἔάν οἱ σύντροφοί μου ἐπεθύμουν, νύκτας ὀλιγλήρους ἤθελον εὐχάριστως διέλθει ἐν τῷ ὕδατι παρὰ νὰ μὴ συμματάσχω τῆς ἐκδρομῆς.

Ἀντικείμενον δ' αὐτῆς ἦτο ἡ θήρα τῶν ἱπποποτάμων. Αἱ θαλάσσιαι αὗται δαμάλεις ὡς ἀποκαλοῦσιν αὐτὰς ἐν Νατάλ εἰσὶν ἀρθητοὶ ἐν τῷ ὕδατι τῆς Ἀγίας Λουκίας ἰδίως κατὰ τὴν νοσηδιστέραν ἐποχὴν τοῦ ἔτους· ὡς νὰ ἔλειπον ἐν τῇ λελησμονημένῃ ταύτῃ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γῆ ἀρκεταὶ στερεῖται, ἀρκετοὶ καθημερινὸί κίνδυνοι, ἔπρεπέ τις νὰ μεταβαίῃ ἐκεῖ ὅπου τόσον βέβαιος ὁ θάνατος! Ἐάν εὐρίσκοντο γηραιὰ κεφαλαὶ ἐπὶ τῶν ὡ-

μων τῆς ἐπιχειρηματικῆς ταύτης νεολαίας δὲν ἤθελον βεβαίως σὰς εἶπει ὅτι ἐκ τῶν ἐννέα θηρευτῶν, οἵτινες εἰμεθα κατὰ τὴν ἀναχώρησιν, πλήρεις πάντες εὐρωστίας καὶ ἐλπίδων, ἐπανήλθομεν μόνον ὁ Γιβσων καὶ ἐγὼ, μετὰ μακρὰν διαμονὴν ἐν τοῖς κρᾶλ τῶν Κάφρων παρ' οἷς μᾶς ἠάγκασαν νὰ μείνωμεν ἡ ἀτονία καὶ ἀσθένεια.

Τρεῖς ἐβδημάδας μετὰ τὴν ἀποβίβασίν μου ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὴν κινδυνώδη ταύτην θήραν· ἑπτὰ λευκοὶ, συνοδεία αὐτοχθόνων καὶ τρεῖς ἀμαξίαι. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην αἱ ἀφροῶσαι τὰ ἐφόδια διαταγαὶ αὐστηρῶς ἐξετελέσθησαν· ἔρευνων τὰ βαγόνια καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ὑπερβῇ τὰ ὄρια, οὐδὲ νὰ ἐξελεῖ τῆς πόλεως φέρων πλειοτέραν τῶν τεσσάρων καὶ ἡμίσεως κοιλῶν πυρίτιδος. Ἐπομένως ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔφερεν ἐκτὸς τῶν ὄπλων του τὴν ἐπιτετραμμένην ποσότητα· ἐντὸς δερματίνου σάκκου ἐκ τοῦ ὤμου του κρεμαμένου· ἐφέρομεν δ' αὐτὴν κερυμμένην μέχρις οὗ διήλθομεν τὸν Τουγκέλαν, ποταμὸν σχηματίζοντα τὸ ἀρκτικὸν τῆς ἀποικίας σύνορον, χίλια διακόσια χιλιόμετρα πρὸς βορρᾶν τοῦ Δουρβάν, πρωτεύουστος τοῦ λιμένος Νατάλ. Διελθόντες ἀπαξ τὴν ἐπέραν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ οὐδὲν εἶχομεν νὰ φοβηθῶμεν καὶ ἀπηλλάγημεν τοῦ κινδυνώδους φορτίου θέντες τὴν πυρίτιδα ἐν ταῖς ἀμαξίαις.

Δύο σύντροφοί μᾶς ἐπερίμενον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Τουγκέλα· Σκῶτός τις ὀνόματι Monies περίφημος θηρευτῆς πολύπειρος, ἀλλὰ πολμηρὸς μέχρι μάλας καὶ ὁ Πρίς ἀνὴρ χαριέστατος, καὶ ἀξιολογώτατος, καὶ ὅστις ὡς νομίζω ἦτο υἱὸς τραπεζίτου τινος ἐν Λονδίῳ. Ἀπέθανον ἀμφότεροι οἱ δυστυχεῖς προσβληθέντες ὑπὸ πυρετοῦ ὡς καὶ οἱ σύντροφοί μιν Arbutnot καὶ Μακ Κέιν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου μηνός.

Ἦτο θέρος, ἐποχὴ τῶν μεγάλων βροχῶν· αἱ ὁδοὶ ἦσαν ἐν ἐλεεινῇ καταστάσει, οἱ ποταμοὶ ἐπλημμύρουν· ὑπὸ οὐδεμιᾶς αἰτίας ἐπειγόμενοι ἐβιάζον βραδέως. Ἡ ἐνασχόλησις ἀπάντων, εἰραρῆσαι τῶν ὀδηγούντων τὰς ἀμαξίας, ἦτο νὰ ἐφοδιαζώμεθα διὰ τῶν ἀναγκαίων κρεάτων. Ἐφρονεύομεν ἀντιλόπας (εἶδος αἰγάγων) νήσ-

σας καὶ ὠτίδας. Αἱ ἐπιτυχίαι καὶ καρτερία μου διέθεσαν εὐνοϊκώτατα ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν Κύριον Οὐάιτ· δὲν εἶχον τότε μεγαλειτέραν φιλοδοξίαν· εἰργαζόμεν ὡς ἵππος ὅπως διατηρήσω τὴν πρὸς ἐμὲ ὑπόληψίν του, οἱ δὲ λοιποὶ εὐχάριστως μὲ ἄφινον νὰ κοπιᾶζω περισσότερον.

Ὅταν ἡ νύξ ἦτο βροχερά, τὸ πρῶτ' εὐρισκόμεθα ἐν λάκκῳ ὕδατος, ἔχοντες πρὸ ποδῶν σωρὸν Κάφρων περιτετυλιγμένον ἐν τοῖς περικαλύμμασιν αὐτῶν, κουρωμένων ἀναμῖξ ὡς μυωξοῖ (εἶδος ἀρουραίων μυῶν) χωρὶς οὐδὲν νὰ ταράττῃ τὸν ὕπνον τῶν, ὑπεράνω δὲ τῆς κεφαλῆς μας πλῆθος κυνῶν καταβεβρεγμένων, λασπωμένων, ὄνειρευομένων καὶ ἀνατριχίζόντων. Ἡ χλόη, τεραστία τὸ ὕψος, ἦτο τοσοῦτον ὑγρὰ ὥστε εἰσερχόμενός τις ἐν αὐτῇ ἐνόμιζεν ὅτι περιεπάτει ἐντὸς ποταμοῦ· οὐδόλως δ' ἐχρησίμευεν ἡ ἀλλαγὴ τῶν φορεμάτων.

Τὴν 7 Ἰανουαρίου ὁ εἰς ἐξ ἡμῶν ἐφόνευσε τὸν πρῶτον ἱπποπόταμον, ὅστις ἦτο νέος καὶ θήλυς· εἶχε δὲ κρέας ἐξαιρετικὸν καὶ σχεδὸν γεῦσιν μόσχου.

Τὴν 12 λίαν πρῶτ' ἐκινήσαμεν· πᾶσα ἡ συνοδεία συνεταράχθη ἐκ τῆς θέας παχέος ἀρρέενος ἐλέφαντος διερχομένου τὴν πεδιάδα τετρακόσια ἀπ' ἡμῶν βήματα χωρὶς νὰ φοβῆται κίνδυνόν τινα. Ἐβρίφθημεν ἐπὶ τῶν τουφεκίων ἄτινα ἦσαν ἀνηρτημέλια εἰς τὰ πλευρὰ τῶν ἀμαξῶν· ἡ συγκίνησις ὑπῆρξε τοσοῦτον μεγάλη ὥστε πάντες, ἐξαιρέσει τοῦ Οὐάιτ, ἐλησμονήσαμεν τὴν φυσικοθήκην μας καὶ ἀνεχωρήσαμεν χωρὶς νὰ λάβωμεν μεθ' ἡμῶν τὰς ἀναγκαίας σφαίρας. Ἦμην ἐπὶ ποδὸς μετὰ τριῶν ἄλλων· ἐτρέχομεν πάσαις δυνάμεσιν· τὸ ζῶον βαδίζον ἐναντίον τῆς φρεᾶς τοῦ ἀνέμου οὐδὲν ἤκουεν. Ὅτε δὲ τὸ ἐπλησιάσαμεν εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι μέτρων ὁ Οὐάιτ ἤρξατο κραυγάζων· ὁ ἐλέφας διέγραψεν ἡμικύκλιον καὶ συγχρόνως ἠκούσθη ὁ κρότος τῆς ραβδωτῆς κρηβίνης τοῦ Οὐάιτ. Ἡ βολὴ τοῦ Ἀρβουθνὸτ καὶ ἡ ἰδική μου ἐπέτυχον τὸ ζῶον ἐπὶ τοῦ ὤμου· ἐπυροβόλησεν ἐπίσης καὶ ὁ Ἑλλίς διὰ μικροῦ τουφεκίου ὅπερ δὲν ἐδέχετο πολὺ μεγάλην σφαῖραν. Ἦν τῇ μετὰ τοῦ Οὐάιτ γεμίζε ἐκ νέου τὸ ὄπλον του καὶ ἐνῶ ὁ ἐλέφας ἐταλαν-

τεύετο εάν πρόπη νά φύγη ἢ νά μᾶς κατασυντρίψῃ ὑπὸ τὸν ὄγκον του, ὁ γηραιὸς θεραπευτὴς πλήττει αὐτὸν ἐν μέσῳ τῆς ὠμοπλάτης, τὸ δὲ ζῶον συστραφὲν ἐκβάλλει τρομερὰν κραυγὴν καὶ φεύγει ὀρμητικώτατα καὶ τοὶ τετραυματισμένοι. Ἐν τέλει ὁ Ἑλλίς καὶ ἐγὼ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ κυνός μου Φλάῦ στενοχωροῦμεν αὐτὸ ἐντὸς καλάμων πέντε σχεδὸν χιλιόμετρα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἀναχωρήσεώς του. Ὁ Ἑλλίς ἐπωρελούμενος ἕκτινος βράχου, εἰς οὗ τὴν κορυφὴν εἶχεν ἀνέλθει ἐπυροβόλησε 19 φορές διὰ τοῦ μικροῦ του ὄπλου. Τὸ πλεῖστον τῶν χονδρῶν σκαγίων του προσέβαλε τὸ ζῶον εἰς τὸ οὖς· ἐρρίφθησαν δὲ ταῦτα πρὶν ἢ ὁ ἡμέτερος ἀρχηγός, δυνήθη ν' ἀποφασίσῃ τὴν νίκην διὰ τῆς τετάρτης αὐτοῦ σφαίρας.

Εἰσῆλθον ἐπὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου λίαν καταπεποιημένοι. Ἐδειπνήσαμεν διὰ τῆς καρδίας τοῦ ἐλέφαντος, ἧτις ἦτο πολὺ τρυφερὰ καὶ νόστιμος. Ὁ πούς, ψηθεὶς ἐν κλιβάνῳ, ἦτοι ἐν τινὶ ὠπῇ, ἀπέτελεσε τὸ πρόγευμα τῆς ἐπαύριον κρέας ἰζῶδες ἔχον τὴν αὐτὴν γεῦσιν τοῦ προσφάτου χοιρίνου κρέατος.

Τὴν 14 περὶ δυσμᾶς ἡλίου εἶδον τὰς ἀμάξας ἐπὶ τῶν λόφων τῆς ἐτέρας πλευρᾶς τοῦ Ὀμηλιά. Ἐπειδὴ δὲ τὸ διαβατὸν τοῦ ποταμοῦ μέρος ἀπέειχεν ἱκανῶς, μὴ ἔχων τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον νὰ ὑπάγω μέχρις αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὸν ποταμὸν εἰς τὸ μέρος εὐρισκόμην, καὶ τοὶ διακρίνας πολυχρήτους κροκοδείλους. Ἐφθασα δὲ ἀκωλύτως εἰς εἰδός τι νησιδίου. Μύλις εἶχον βραχὴ τὰ γόνατά μου, ἀλλὰ πρὸ ἐμοῦ κατήρχετο ῥεῦμα μέγιστον ἔχον πλάτος τριάκοντα περίπου μέτρων· ἔφερον τὰ χονδρὰ θερευτικὰ ὑποδηματά μου, τὸ ὄπλον μου, τὰ ἐφόδιά μου καὶ ἐν τῇ ζώνῃ μου πάμπολλα πτηνά οὐχ ἦτον ἐνόμισα ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ ἀναλάβω τὸν κίνδυνον.

Ἐνηχόμην λοιπὸν μετὰ προσεκτικῆς βραδύτητος φοβούμενος μὴ ἀπολέσω τὸ ὄπλον μου ὅπερ ἔφερον ὑπὸ τὸν πώγων· ἐνῶ δὲ ἐπλησίαζον πρὸς τὴν ὄχθην εἶδον τὴν κεφαλὴν τεραστίου κροκοδείλου διευθυνομένου πρὸς ἐμέ. Νομίζω περιττὸν νὰ εἴπω μετ' ὁποίας ὀρμῆς ἐρρίφθη ἐπὶ

τῆς ὄχθης· ἀπέβην μὲν ἡμίπνικτος, ἀλλ' ἀπολέσας τὸ ἀξιόλογον ὄπλον μου.

Τὴν 18 ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς Ἰνσελίνας ἐνήργησα τὰς πρώτας μετὰ τῶν ἰθαγενῶν ἐμπορικὰς πράξεις. Ἠγόρασα βούων ἀντὶ τεσσάρων σκαπανῶν· τὰ ἐργαλεῖα ταῦτα τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται οἱ ἰθαγενεῖς, ὅπως ἀνορύττωσι τὴν γῆν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς τιμῶνται ἐν Νετὰλ ἐν φράγκον καὶ 80 περίπου ἑκατοστά.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ὀμφιλοσίαν (1) εἰλκύσαμεν τὸ ἀκάτιον ἐκ τῆς ἀμάξης καὶ εἰσῆλθον ἐν αὐτῷ. Τοσοῦτον δὲ πλῆθος σκνιπῶν ὑπῆρχεν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ τούτου ὥστε ἠναγκάσθημεν νὰ καύσωμεν ξηρὰν κόπρον βοῆς (σβουριά) ἐντὸς ἀγγείων ἅτινα κατόπιν μετηνέχθησαν εἰς τὸ βᾶθος τοῦ βαγοῦ. Οὐδεὶς τρόπος νὰ ἐκφύγη τις ἐκ τῶν δύο· νὰ γίνῃ βορὰ ἢ νὰ ἀποθάνῃ ἐκ πνιγμοῦ. Ἡ τελευταία αὕτη τιμωρία ἦτο προτιμότερα καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς ἐσκέπτετο περὶ ὕπνου πάντες κυχόμεθα τῇ ἐπιστροφῇ τῆς ἡμέρας, ἧτις ἐφυγάδευε τὰς σκνίπας.

Τὴν 24 Ἰανουαρίου ἐρρίψαμεν εἰς τὸν ποταμὸν τὸ πρῶτον ἀκάτιον ὅπερ εἶδεν ἢ Ὀμφιλοσίαν καὶ ἐδοκιμάσαμεν νὰ κοιμηθῶμεν ἐν τινὶ καλύβῃ τῶν αὐτοχθόνων· ἧτοι ἐπέσαμεν ἐκ τῆς Σκύλλης εἰς τὴν Χάρυβδιν· καύσωι ἀνυπόφορος, σύννεφα σκνιπῶν, βούτυρον Καφρικόν, γάλα ζοιόνδ καὶ οὐτε μικρὸν τμήμα κρέατος· ἰδοὺ ἐν λεπτομερείᾳ ἡ κατάστασις μας.

25 Ἰανουαρίου. — Ζητούμεν ἀναψυχὴν λουόμενοι. Δύο ἐξ ἡμῶν μένουσιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, κραυγάζουσι, ῥίπτουσι μεγάλους λίθους ἐν τῷ ὕδατι, καὶ πυροβολοῦσι δις καὶ τρίς ὅπως ἐκφοβίσωσι τοὺς κροκοδείλους. Καίτοι πολυάριθμοι εἰσὶ λίαν δειλοὶ, καὶ δὲν πιστεύω μετὰ τὰς ῥηθείσας προφυλάξεις ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ τοὺς φοβώμεθα· ἀλλ' ἐλαττοῦσι τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ λουτροῦ.

26 Ἰανουαρίου. — Ῥίπτομεν κληῖρον

(1) Οὕτω καλοῦν οἱ ἰθαγενεῖς τὴν Ἀγίαν Λουκίαν τῶν Εὐρωπαϊῶν· ὁ ποταμὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐξ 75 χιλιομέτρων τῆς Ἰνδικῆς θαλάσσης, ὑπὸ τοῦ Ὀμφίλου Μουσίμα (Μίλανος ποταμοῦ) καὶ τοῦ Ὀμφίλου-ομ Σχλόπου (Λευκοῦ ποταμοῦ).

ὅπως γνωρίσωμεν τίς θέλει συνοδεύσει τὸν Monies εἰς τὸ ἀκάτιον. Ὡς τοιοῦτος δ' ἐκληρώθη ὁ Γίβσων. Μᾶς ἀποβιβάζουσιν εἰς τὴν ἐτέραν ὄχθην διότι τὸ ῥεῦμα εἶνε μέγα. Ὁ Πρις, ὁ Ἀρβουθνὸτ, καὶ ἐγὼ προχωροῦμεν μετὰ τῶν ὀδηγῶν μας.

Τὴν ἐπαύριον ἐπεστρέψαμεν τὴν δευτέραν μετὰ μεσημβρίαν· ἀλλ' ὁ Γίβσων καὶ Monies ἐφθασαν περὶ τὴν ὀγδόην ἐσπερινήν. Ἐπανῆλθον ἀνευ ἀκατίου, τῶν κροκοδείλων θραυσάντων τὰς ἰνδικὰς κώπας ἅς μετεχειρίζοντο. Ἐνῶ οὗτοι κατήρχοντο τὸν ποταμὸν ὁ Monies κρητήρησεν ἐλέφαντα ἐντὸς τῶν καλάμων. Ἐκωπηλάτησε πρὸς τὸ μέρος τοῦ ζώου καὶ εἰς δεκαπέντε βημάτων ἀπόστασιν πλήξας αὐτὸ ἐπὶ τοῦ μεταφρένου τὸν ἐφόνευσεν. Ἀφῆρεσαν διὰ πελέκως τοὺς ὀδόντας καὶ τὸ οὖς, ἔβαλαν τὰ πάντα ἐν τῷ πλοιαρίῳ καὶ ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν των. Ἀλλ' ἡ ὁσμὴ τοῦ αἵματος ἠρέθισεν ἀναμφισβόλους τοὺς κροκοδείλους· ἂν καὶ ὁ Monies ἐφόνευσε πέντε ἐξ αὐτῶν καὶ τρεῖς ἵπποποτάμους ἡ νίκη ἔμεινεν ἀμφίροπος. Οἱ κυνηγοὶ μὴ ἔχοντες πρὸς ὀδηγίαν τοῦ πλοιαρίου ἢ τὸ ἄνω μέρος μιᾶς κώπης, ἀπέθηκαν τὴν λείαν ἐπὶ τινος ὑψώματος ἐξ ἄμμου, τὴν ἐκάλυψαν διὰ τοῦ πλοιαρίου καὶ ἐπανέλαβον τὴν ἄγουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Ἀφοῦ ὁ Πρις, ὁ Ἀρβουθνὸτ καὶ Monies, οἵτινες ἦσαν λίαν ἐπιτήδειοι κατεσκεύασαν νέας κώπας ἀνεχώρησαν συνοδευόμενοι ὑπὸ ὀκτῶ ἰθαγενῶν πρὸς ζήτησιν τοῦ πλοιαρίου. Τὸ εὔρον ὅπου τὸ εἶχον ἀφήσει. Τὴν 30 ἐπέστρεψαν εἰς τὸν ὄρμον τῆς Ἀγίας Λουκίας.

Ἐπὶ ἐκτάσεως τριάκοντα περίπου χιλιομέτρων διῆλθον πλέοντες ὠραίαν χώραν βριθοῦσαν ἐνύδρων πτηνῶν καὶ ἵπποποτάμων. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποβιβάσθωσιν ἔχοντες ἐναντίον τὸν ἀνεμον καὶ τὸ ῥεῦμα· τὴν δὲ ἐπαύριον περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐφθασαν εἰς τὸν πρὸς τὸν ὄρον ἀφοῦ ἐφόνευσαν δύο ἵπποποτάμους.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ Γίβσων καὶ ἐγὼ εἴμεθα μετὰ τῶν Κάφρων ἐν ταῖς λόχμας. Ἡ παντομίμα των, ἐπειδὴ οὐδὲν ἠδύνουν ἐκ τῆς γλώσσης των, μοὶ ἐφάνη σημαίνουσα ὅτι ἔπρεπε νὰ τοποθε-

τηθῶ παρὰ τινὶ ἀκανθῶδει δένδρῳ κειμένῳ εἰς τὴν ὄχθην λίμνης πλήρους καλάμων.

Ἐπειτα ἀπεμακρύνθησαν, ἐγὼ δὲ ἐκοιμήθην βαθέως. Ἐξαίφνης ἀρυπνίσθην ὑπὸ τοῦ Γίβσωνος, ὅστις ἔσπευδε ν' ἀνέλθῃ τὸν λόφον κραυγάζων ἰσχυρῶς νὰ τὸν ἀκολουθήσω. Ἀνοίξας τοὺς ὀρθαλομοὺς εἶδον μέγιστον βούβαλον, ὃν κατεδίωκον οἱ ἡμέτεροι Κάφροι, καὶ ὅστις, διευθύνετο πρὸς ἐμέ. Ἦρχετο ἔχων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω. Διέτρεξεν εἴκοσι περίπου μέτρα, πρὶν μὲ ἰδῆ, ἀμφιταλαντεύθη ἐπὶ στιγμὴν, ἐχώθη εἰς τὰς καλάμους, εἰσῆλθεν ἐν τῇ λίμνῃ καὶ συνταράξας περὶ ἑαυτὸν, ὡς κύμα κρυστάλλινον τὸ μέχρι τῶν γονάτων του ἀνερχόμενον ὕδωρ, διῆλθεν ταχέως εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι πέντε βημάτων ἀπὸ τοῦ μέρους ὅπου εὐρισκόμην. Ἡ σφαῖρά μου συνέτριψε κατὰ τύχην τὸν αὐχένα του καὶ ἔπεσε τρομερὰ μυκώμενος.

Οἱ Κάφροι ἀναμίξ ἐπελθόντες ἐξεσπενδόνισαν κατ' αὐτοῦ εικοσάδα βελῶν, ἅτινα συνεπλήρωσαν τὸν θάνατόν του. Ἐφάνησαν συγχαίροντές με διὰ τὴν ἀνδραγαθίαν μου· ἀλλὰ τοῦτο ἦτο μεγάλη δι' ἐμὲ τιμὴ, διότι μὴ γινώσκων διατί μὲ εἶχον θέσει ἐκεῖ, ἀρυπνίσθην αἰφνιδίως καὶ πυροβολήσας ἡμικοιμώμενος, ἀνεγνώριζον ὅτι ἐσκόπευσαν ἀστόχως.

Ὁ ὕπνος ὀλίγον ἔλειψε νὰ μοῦ προξενήσῃ κατὶ τι χειρότερον. Μετὰ τὴν θήραν τοῦ ἵπποποτάμου εἰς τὸν ὄρμον τῆς Ἀγίας Λουκίας, μὲ ἀπεβίβασαν ἐπὶ νησιδίου κεκαλυμμένου ὑπὸ καλάμων. Ὁ καύσων ἦτο ὑπερβολικὸς καὶ τὸ πρῶτον ἦδη προσεβαλλόμενον ὑπὸ πάροξυσμῳ. Κεκμηκῶς ὦν ἐκοψα δέσμη χλόης ἐκάθησα ἐπ' αὐτῆς, ἔχων τοὺς πόδας καταβεβρεγμένους καὶ δὲν ἐβράδυνα ν' ἀποκοιμηθῶ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ Monies καὶ ὁ Ἀρβουθνὸτ κατεδίωκον ἵπποποτάμους, οἵτινες ἐφευγον, ἐπιδεικνύοντες τὰς ὠραιότητας αὐτῶν κεφαλᾶς, οἱ δὲ φίλοι μου δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσι διὰ τί δὲν ἐπυροβόλουν. Ἡ ζέσις τῆς θήρας τοὺς ἔκαμε νὰ λησμονήσωσι τὸ μέρος ὅπου μὲ εἶχον ἀφήσει· ὁ δυστυχὴς Monies εἰς μάτην μ' ἔκραζε ἀγνοῶν ποῦ εὐρίσκομαι, ὅτε παρετήρησε τρεῖς τέσσα-

ρας κροκοδείλους οΐτινες διερχόμενοι πρὸ νησιδίου τινος ἐραίνοντο ἐνεδρεύοντες τι. Ἔβησε τὸ ἀκάτιον πρὸς τοῦτο τὸ μέρος καὶ μ' εὔρε κοιμώμενον δεκαπέντα μέτρα ἐγγὺς τῶν ἀξιεράστων τούτων συντρόφων, οΐτινες ἠτοιμάζοντο νὰ γευματίσωσι διὰ τοῦ σώματός μου. Ἡ συμπάθεια ἦν ὡφειλε νὰ ἐμπνεύσῃ τὸ κινδυνῶδες τῆς θέσεώς μου μετετράπη εἰς ἐπίπληξιν ἀπευθυνθεῖσάν μοι, διότι ἐκοιμήθην ἀντὶ νὰ φονεύσω ζεῦγος ἵπποποτάμων. Ἄλλ' ἡ εὐγνωμοσύνη δὲν ἐπέτρεπε νὰ ὀργισθῶ διὰ τὴν ὕβριν.

(Ἀκολουθεῖ.)

Μετάφρασις Π. Μ.

Η ΕΠΑΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΤΗΟ

LOUIS FIGUIER.

Φίλε Κ. Ματαράγκα,

Κατάκλειστος ἐν τῷ δωματίῳ μου δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ μὴ τολμῶν μήτε τὴν μύτην μου νὰ προβάλω ἐκτὸς τῆς οἰκίας, διότι ὁ Θεὸς, ὅστις τὰ πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησεν, ἐπέβαλεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἕξ μηνῶν ἀφορήτους καύσωνας καὶ ἕξ μηνῶν ἀφόρητα ψύχη, καταγίνομαι μετὰ ζήλου εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ Θουκυδίδου περιβρέόμενος ὑπὸ κρουνῶν ἰδρωτῶς καὶ περιμένων μετ' ἀγωνίας τὴν νύκτα διὰ νὰ παραδώσω τὸ σῶμά μου, οὐχὶ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφέως, ἀλλ' εἰς τὰ ἐρατεινὰ θωπέυματα τῶν ἐπιχαρίτων ἐκείνων ἐντομιδίων ἅτινα καλοῦνται κόρεις, κώνωπες καὶ ψύλλαι, καὶ ἅτινα ἐν σοφίᾳ καὶ αὐτὰ ποιηθέντα, σὲ κάμνουν νὰ γρονθοκοπήσῃς ὡς ἄγγλος μεθυμένος τὸ πρόσωπόν σου καὶ νὰ χορεύῃς ὑπτιὸς τὸν καρσιλαμῶν μέχρι πρωΐας, ὅτε δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος, ἀναπαυθεὶς ἀπὸ τοῦς κόπους τῆς

προλαβούσης ἡμέρας—δηλαδὴ τοῦ; ἰδρωτῶς καὶ τὴν ἔλλειψιν ἀέρος—ἐξέρχεται ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ μέχρις ἑσπέρας—δηλαδὴ νὰ κλεισθῇ πάλιν ὡς ὁ Δανιὴλ εἰς κάμινον πυρός· ἡ διαφορὰ ὁμῶς εἶναι ὅτι ὁ Δανιὴλ ἐκείνος τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἦτο εὐτυχέστερος, διότι εἶχε μαζὴν του καὶ τρεῖς παῖδας οΐτινες κάπως τὸν παρεμύθουν καὶ ὄχι μόνον ἐμεινεν ἀβλαβῆς ἐντὸς τῆς καμίνου, ἀλλὰ μάλιστα ὅλη ἐκείνη ἡ φλογερότης τῷ ἐφάνη οὐρανία δρόσος καὶ μὲλις καὶ μετὰ δυσκολίας τὸν ἐξήγαγον ἐκεῖθεν. Ὅπως καὶ ἂν ἐγὼ το πράγμα, ἐγὼ μένω μόνος καὶ κατάκλειστος καὶ διὰ νὰ συγκιρνώ τὴν ξηρότητα τῆς ἐργασίας εἰς τὴν καταγίνομαι, λαμβάνω ἐνίοτε ἀνά χειρας ψυχασγωγικόν τι βιβλίον. Μεταξὺ δὲ ἄλλων μοὶ ἔτυχεν ἐν ἡ ἐπαύριον τοῦ θανάτου ἐπιγραφόμενον καὶ συγγραφὴν παρὰ τοῦ Γάλλου Λουδοβίκου Φιγγιέ. Τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ εἶναι περιεργότατον, ἂν ὄχι διὰ τὸ πειστικὸν τῶν ἐν αὐτῷ ἐπιχειρημάτων, τοῦλάχιστον διὰ τὴν τερπνότητα τοῦ ἀναπτυσσομένου φιλοσοφικοῦ συστήματος καὶ διότι τὸ κείμενον ῥεεὶ χωρὶς νὰ προσκόπη ὁ ἀναγνώστης εἰς ἀτελευτήτους καὶ ἀφορήτους σημειώσεις, ὑποσημειώσεις, ἀνθυποσημειώσεις καὶ ὑπανθυποσημειώσεις ὅπως εἶναι οἱ στρατιωτικοὶ βαθμοὶ τοῦς ὁποίους ἐκάστοτε ἐφευρίσκουσιν οἱ πολιτικοὶ μας χάριν τῆς ὑπηρεσίας βεβαίως, καὶ ὄχι ὡς λέγουσιν οἱ ἐχθροὶ των διὰ νὰ οἰκονομήσωσι πρόσωπα. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου, καίτοι παραδεχόμενος τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, δὲν παραδέχεται ὁμῶς ἀνάστασιν σαρκὸς, ἀλλὰ πρεσβεύει ὅτι ἡ ψυχὴ, χωριζομένη ἐκ τοῦ σώματος, μεταδίνει ἀπὸ πλανήτου εἰς πλανήτην μέχρι τοῦ ἡλίου, ὅπου ἐγκαθίσταται σταθερῶς καὶ μονίμως

ἀφοῦ καθαρισθῇ ἐντελῶς κατὰ τὸ ἐναέριον καὶ ἐνάστριον αὐτῆς ταξίδιον ἀπὸ πάντα ῥύπον καὶ ἀπὸ πᾶσαν κηλῖδα. Τὸ σύστημα τοῦτο, ἂν θέλῃς, δὲν εἶναι ὅλως πρωτότυπον, καὶ ἀντίκειται κάπως εἰς τὰς δοξασίας ἡμῶν τῶν χριστιανῶν πρεσβευόντων ἀνάστασιν σαρκὸς καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ἀλλ' εἶναι, ὡς σοὶ εἶπον, τερπνῶς ἐκτεθειμένον καὶ περιεργείας χάριν σοὶ μετέφρασα τὴν εἰσαγωγὴν διὰ νὰ ἰδῆς ὑπὸ ποίων ἐλατηρίων ὠρμήθη ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτοῦ. Ἐάν ὑπάρχη μικρὸς τις γῶρος εἰς τὴν ἀξιόλογον Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην σου, δημοσίευσον τὴν μετάφρασιν ταύτην. Ἐάν εὐκαιρήσω θέλω σοὶ μεταφράσει τινὰ κεφάλαια τὰ μᾶλλον περιεργὰ διὰ νὰ τὰ δημοσιεύσῃς διαλειμματικῶς· πρόσεξον ὁμῶς προηγουμένως νὰ ζητήτῃς τὴν συγκατάθεσιν τῶν συνδρομητῶν σου, διὰ νὰ μὴ τὴν πάθῃς ὅπως τὴν ἔπαθες μετὸν Βουγγερ τοῦ ὁποίου ἡ δημοσίευσίς εἰς οὐδένα ἄλλον ὡς νομίζω ἤρρεσε παρὰ μόνον εἰς τὸν μεταφραστὴν.

Ἐγὼ

τῆ 1 Αὐγούστου

ὁ φιλῶν σε

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΔΗΣ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἄναγνώστα, ὀφείλεις νὰ ἀποθάνῃς. Ἴσως ἀποθάνῃς αὔριον. Τί θὰ γίνῃς, καὶ τί θὰ ἦσαι τὴν ἐπιούσαν τοῦ θανάτου σου; Δὲν ὀμιλῶ περὶ τοῦ σώματός σου καθότι τοῦτο δὲν ἔχει πλειοτέραν σπουδαιότητα τῶν καλυπτόντων σε ἐνδυμάτων, ἢ τῶν σαβάνων τῶν περικλειόντων τὸ λείψανόν σου. Καθὼς τὰ ἐνδύματα ταῦτα, καθὼς ἡ νεκρική σινδὼν διὰ τῆς ὁποίας θὰ περικαλυφθῇς, οὕτω καὶ τὸ σῶμά σου ἀποσυνιεθῆσονται, καὶ τὰ στοιχεῖα ταῦτα βυθισθῆσονται ἐν ταῖς μεγάλας ὑλικάς δεξαμεναῖς τῆς φύσεως,

ἐν τῷ ἀέρι, ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῷ ὕδατι. Ἄλλ' ἡ ψυχὴ σου, ποῦ μεταβήσεται; ἐκεῖνο ὅπερ ἐν σοὶ ἠσθάνθη. ἠγάπησεν ὑπέφερεν, ὑπῆρξεν ἐλεύθερον, τί γενήσεται, τὴν ἐπιούσαν τοῦ θανάτου σου; Δὲν παραδέχεσαι βεβαίως ὅτι ἡ ψυχὴ σου θέλει ἐκλείψει μετὰ τῆς ζωῆς τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου σου καὶ ὅτι δὲν θέλει μείνει πλέον τίποτε ἐξ ἐκείνου ὅπερ ἠσθάνθη παλμούς πρὸς τὰς συγκινήσεις τῆς εὐτυχίας ἢ τῆς θλίψεως, πρὸς τὰς γλυκεῖας συμπαθείας, πρὸς τὰ ἄπειρα πάθη καὶ τὰς ταραχὰς τοῦ βίου. Ἄλλὰ ποῦ μεταβήσεται ἡ αἰσθανομένη αὐτῆ ψυχὴ ἡ μέλλουσα νὰ ἐπιζήσῃ πέραν τοῦ τάφου, τί θὰ γίνῃ, καὶ τί θὰ ἦσαι, ἀναγνώστα, τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου σου;

Ἴδου τὸ ζήτημα εἰς τὸ ὁποῖον θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐμβαθύνωμεν διὰ τοῦ βιβλίου τούτου.

Σχεδὸν ὅλοι οἱ ὀρθολογισταὶ ἐκήρυξαν ἄλυτον τὸ πρόβλημα τῆς μελλούσης ζωῆς. ἠξίωσαν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν ἔχει τοσαύτην δύναμιν ὥστε νὰ εἰσδύσῃ εἰς τοιοῦτο βαθὺ μυστήριον, καὶ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλει τις νὰ ἀπέχη. Ἐξ ἀδιαφορίας ἢ ἐκ πεποιθήσεως, οἱ πλείστοι σκέπτονται τοιοτοτρόπως. Ἄλλως τε δὲ, αἷμα τολμήσῃ τις νὰ ἐνατενίσῃ ὀλίγον ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ φοβερόν τοῦτο ζήτημα, εὐρίσκειται ἀμέσως περικυκλωμένος ὑπὸ τοιοῦτου πυκνοῦ σκότους, ὥστε δὲν αἰσθάνεται τὸ θάρρος νὰ προβῇ εἰς τὰς ἐρεῦνας του. Καὶ οὕτω πᾶς τις ἀπέχει τοῦ νὰ σκέπτεται περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς.

Ἐπάρχουσιν ἐν τούτοις περιπτώσει καθ' ἃς ἀναγκάζεται νὰ μελετᾷ τὸ ζοφερόν καὶ δυσχερὲς τοῦτο ἀντικείμενον. Ὅταν εὐρεθῇ ἐν κινδύνῳ θανάτου ἢ ὅταν ἀπολέσῃ περιπαθῶς ἀγαπώμενον ὄν, σκέπτεται ἐξ ἀνάγκης τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Καὶ ἀφοῦ βασανίσῃ τὴν ιδέαν ταύτην, δύναται ἐπὶ τέλος νὰ πεισθῇ ὅτι τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ὅσον εἶχεν ὑποθέσει ὑπεράνω τῆς ἀντιλήψεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς, ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου ἐπίστευσεν, ὡς ὅλος ὁ κόσμος, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς μελλούσης ζωῆς εἶναι ἀνώτερον τῆς ἀν-

τιλήψεως ἡμῶν, καὶ ὅτι φρόνιμον ἦτο νὰ μὴ σκοτίζωμεν τὸ πνεῦμά μας. Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ ἡμέραν ἀποφράδα ἡ κεραυνὸς ἐνέσκηψεν ἐπ' αὐτόν. Ἀπώλεσε τὸν προσφιλῆ του υἱὸν ἐφ' οὗ εἶχεν ἐναποτεθειμένης ὅλας τὰς ἐλπίδας του καὶ ὅλην τὴν φιλοδοξίαν τῆς ζωῆς του. Τότε, καὶ ἐν τῇ πικρίᾳ τῆς θλίψεώς του, ἐσκέφθη ἐπὶ μακρὸν περὶ τῆς νέας ζωῆς ἧτις μέλλει νὰ ἀνοιχθῇ δι' ἡμᾶς πέραν τοῦ τάφου. Ἀφοῦ ἐνεβάθυνεν εἰς τὴν ιδέαν ταύτην, ἐζήτησεν ἀπὸ τὰς ἀκριβεῖς ἐπιστήμας πᾶν ὅ,τι θετικὸν δύναται νὰ παράσχωσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου· τέλος ἠρώτησε τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀπλοῦς ἀνθρώπους, τοὺς χωρικοὺς τῶν ἀγρῶν, καὶ τοὺς ἀγραμμάτους τῶν πόλεων, πηγὴν πληροφοριῶν πάντοτε πολύτιμον ὅπως ἐπανεῖλθῃ τις εἰς τὰς ἀληθεῖς ἀρχὰς τῆς φύσεως, καθότι δὲν νοθεύεται οὔτε ὑπὸ τῶν προλήψεων τῆς ἀνατροφῆς, οὔτε ὑπὸ τῆς συνηθείας χυδαίας φιλοσοφίας.

Ἴδου πῶς ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ ὀλόκληρον σύστημα ιδεῶν περὶ τῆς νέας ζωῆς, ἧτις μέλλει νὰ διαδεχθῇ, διὰ τὸν ἀνθρωπίνον, τὴν ἐπίγειον ζωὴν.

Ἄλλ' ὅλα ἐγκαινῶνται ἐν τῇ φύσει. Ἐκαστον ὀργανικὸν ὄν συνδέεται μετ' ἄλλου προηγουμένου καὶ ἄλλου ἐπομένου, ἐν τῇ κλίμακι τῆς ζωικῆς κτίσεως. Τὸ φυτὸν καὶ τὸ ζῶον, τὸ ζῶον καὶ ὁ ἀνθρώπος, συνδέονται, συνεχονται τὸ ἓν μετὰ τοῦ ἄλλου· ἡ φυσικὴ καὶ ἠθικὴ τάξις συμφύρονται πολλάκις. Ἐξάγεται ἐκ τούτου ὅτι ὁ πιστεύσας εὔρε τὴν ἐξήγησιν οἰουδῆποτε γεγονότος, λαμβανόμενου ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ, ἀναγκάζεται μετ' ὀλίγον νὰ ἐκτείνῃ τὴν ἐξήγησιν ταύτην εἰς τὸ σύνολον τῶν ζωικῶν ὄντων καὶ νὰ ἀνέλθῃ, ἀπὸ κύκλου εἰς κύκλον, ὅλην τὴν ἄλυσιν τῆς φύσεως. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ παρόντος βιβλίου. Ἀφοῦ ἐζήτησε τί γίνεται ὁ ἀνθρώπος ἐξερχόμενος τῆς γῆϊνης ζωῆς, ἐστρεψε τὰς ἐρεῦνας του ἐπὶ ὅλων τῶν ζωικῶν ὄντων, ἐπὶ τῶν ζώων, ἔπειτα ἐπὶ τῶν φυτῶν. Ἡ δύναμις τῆς λογικῆς τὸν ὠθησε νὰ ἐκτείνῃ τὸ σύστημά του καὶ ἐπὶ τῶν ἀπροσίτων εἰς τοὺς ὀρθολο-

μοὺς ἡμῶν ὄντων, ἅτινα κατοικοῦσιν ἀναγκαίως εἰς τοὺς πλανήτας, εἰς τοὺς ἡλίους καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπείρους ἀστέρας τοὺς διεσπαρμένους ἐπὶ τοῦ ἀπεράντου στερεώματος τῶν οὐρανῶν. Εἰς τὸν ὅσον ὥστε πᾶν ὅ,τι εὖρη τις ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ, δὲν εἶναι μόνον ἀπόπειρα λύσεως τοῦ προβλήματος τῆς μελλούσης ζωῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκθεσις ὀλοκλήρου θεωρίας τῆς φύσεως, ἀληθῆς φιλοσοφία τοῦ σύμπαντος.

Δυνατὸν νὰ ἀπατῶμαι, δυνατὸν νὰ ἐκλαμβάνω ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν τὰ ὄνειροπολήματα τῆς φαντασίας μου, δυνατὸν νὰ πλανῶμαι ἐν τῇ ἐρεσώδει γῶρα τὴν ὁποίαν ψηλαφητὶ προσπαθῶ νὰ διατρέξω, ἀλλὰ γράφω μετ' ἄκρας εὐλικρινείας, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ πρὸς συγγνώμην μου. Ἐλπίζω ἄλλως τε ὅτι τὸ παράδειγμα μου νὰ ἐλκύσῃ ἄλλους συγγραφεῖς νὰ ἀποπειραθῶσι τὸν αὐτὸν ἀγῶνα, δηλαδὴ νὰ ἐφαρμόσωσι τὰς ἀκριβεῖς ἐπιστήμας εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ μεγάλου ζητήματος τοῦ πεπρωμένου τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν ζωὴν ταύτην. Ἄμιλλα ἐργασιῶν πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο ἔσεται μεγίστη εὐεργεσία πρὸς τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν καθὼς καὶ πρὸς τὰς προόδους τῆς ἀνθρωπότητος.

Μετὰ τὰς τρομερὰς ἐκατόμβας αἰτινες τῷ 1870 καὶ 1871 καθήμαξαν τὴν δυστυχῆ ἡμῶν πατρίδα, δὲν ὑπάρχει οἰκογένεια ἐν Γαλλίᾳ μὴ κλαίουσα συγγενῆ ἢ φίλον. Εὐρῶν ἐν τῇ συνθέσει τοῦ πονήματος τούτου οὐχὶ τὴν παραμυθίαν τῆς θλίψεώς μου, ἀλλὰ τὴν κατεύνασιν τοῦ πνεύματός μου, ἐσκέφθην ὅτι οἱ πάσχοντες καὶ οἱ κλαίοντες θὰ αἰσθανθῶσιν, ἀναγινώσκοντες τὰς σελίδας ταύτας, τὰ αὐτὰ ἐλπίδος αἰσθήματα τὰ ὁποῖα ἀνήγειρον τὴν ταπεινωθεῖσαν καρδίαν μου.

Ἡ παρούσα κοινωνία κατέχεται ὑπὸ τρομεροῦ νοσήματος, ὑπὸ ἠθικοῦ καρκίνου, ἀπειλοῦντος νὰ τὴν ἀναρπάσῃ. Τὸ νόσημα τοῦτο εἶναι ὁ ὕλισμός. Κηρυχθεὶς κατὰ πρῶτον ἐν Γερμανίᾳ εἰς τὰ πανεπιστήμια καὶ εἰς τὰ φιλοσοφικὰ βιβλία καὶ τὰ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὁ ὕλισμός διεδόθη ἀκολούθως ἐν Γαλλίᾳ. Δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ καταβῇ ἐκ τῆς ἕδρας τῶν σοφῶν εἰς τὰς πεφωτισμένας τάξεις,

καὶ μετ' ὀλίγον εἰς τὰς δημόδιαις τάξεις. Καὶ ὁ λαὸς ἀνέλαβε νὰ δείξῃ ἡμῖν τὰς πρακτικὰς συνεπείας τοῦ ὕλισμοῦ. Ἀπεσπάσθη μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπὸ παντὸς δεσμοῦ, ἀπέπτυσεν πάντα σεβασμόν· δὲν παρεδέχετο πλέον οὔτε θρησκείαν, οὔτε λειτουργοὺς αὐτῆς, οὔτε κοινωνικὴν ἱεραρχίαν, οὔτε πατρίδα, οὔτε ἐλευθερίαν, ὅλα ταῦτα ἐμελλον νὰ ἔχωσιν ἀπαισίαν λύσιν. Μετὰ μακρὰν πολιτικὴν ἀναρχίαν, μανιώδεις παράφρονες περιέφερον εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Γαλλίας τὸν τρόμον, τὴν πυρκαϊάν καὶ τὸν θάνατον.

Τὰ κτίρια τῶν Παρισίων δὲν τὰ ἔκαυσε τὸ πετρέλαιον, ἀλλ' ὁ ὕλισμός. Τῶντι εἶναι προφανές ὅτι ἀρ' ἤς στιγμῆς πεισθῆ τις ὅτι τὰ πάντα τελειοῦσιν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε μετὰ τὴν ζωὴν ταύτην, δὲν μένει πλέον εἰμὴ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν βίαν, νὰ προκαλέσωμεν πανταχοῦ ταραχὰς καὶ ἀναρχίαν, διὰ νὰ εὐρωμεν, ἐν τῇ εὐνοϊκῇ ταύτῃ ἀταξίᾳ, τὰ μέσα ὅπως ἱκανοποιήσωμεν τὰς κτηνώδεις ὀρέξεις μας, τὴν φιλοδοξίαν μας καὶ τὰ σαρκικὰ πάθη μας.

Ὁ πολιτισμός, ἡ κοινωνία καὶ τὰ ἥθη ὁμοιάζουσι κομβολόγιον τοῦ ὁποίου δεσμός εἶναι ἡ πεποίθησις εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς· διαρρήξατε τὸν δεσμόν, τὰ πάντα καταπίπτουσιν.

Ὁ ὕλισμός λοιπὸν εἶναι ὁ πατὴρ ὅλων τῶν κακῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας· εἶναι ἡ μάστιξ τῆς ἡμέρας. Ὁ ὕλισμός ἀρα καταπολεμεῖται ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ὅπερ ἠδύνατο νὰ κληθῇ ἐὼς ὕλισμός δῆλος γινόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην παρατήρησιν ἐπιμείναντες οἱ φίλοι τοῦ συγγραφέως ἐπεισαν αὐτὸν νὰ δημοσιεύσῃ, ἀνευ ἀναβολῆς τὸ πόνημα τοῦτο.

Ταῦτα τὰ αἶτια τὰ παρακινήσαντά με νὰ ἐκδώσω τὴν Ἐπαύριον τοῦ θανάτου.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΚΑΣ

(Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν σκέψεων ἰδιοτρόπου τινός.)

Ἡ Πόλκα ἐγεννήθη, ἵνα ἀρχίσωμεν ὡς οἱ μυθιστοριογράφοι, εἰς Βοημίαν πατρίδα καὶ τῆς Μιζούρκας, ἀμφοτέρων χορῶν ἀρίστων διὰ τοὺς καταρροϊκοὺς ἐκείνους λαοὺς τοῦ βορρᾶ ἔχοντας μεγίστην ἀνάγκην νὰ ἰδρώσωσι· διότι ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχῃ ἄλλη ἄσκησις διδούσα τόσον κόπον εἰς τὸ σῶμα ὅσον ὁ χορὸς οὗτος διὰ τῶν θορυβωδῶν του βημάτων, τῶν στρεβλώσεων εἰς ἃς ὑποβάλλει τὸ σῶμα καὶ τῶν ἰσχυρῶν του κινήσεων.

Ἐκ τῶν χωρίων τῆς Βοημίας ἡ πόλκα μετέβη εἰς τὰς ἀριστοκρατικὰς αἰθούσας τῆς Πράγας, διατηροῦσα πάντοτε τὴν ἀγροτικὴν ζωρότητα αὐτῆς ἂν καὶ ἤδη ἐχόρευον αὐτὴν κομψαὶ νεάνιδες καὶ εὐγενεῖς νέοι. Κατόπιν μετέβη εἰς τὰς λοιπὰς Γερμανικὰς μεγαλοπόλεις καὶ ἐγένετο πανταχοῦ δεκτὴ μετ' εὐχαριστήσεως καὶ μάλιστα εἰς Βερολίνον καὶ Στοχόλμην. Καὶ μέχρι μὲν τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ πόλκα ἐξεπλήρου ἄριστα τὸν σκοπὸν τῆς τὸν τῆς ὑγιεινῆς δηλαδὴ καὶ οὐχὶ τῆς κομψότητος παρὰ τοῖς λαοῖς ἐκείνοις οἵτινες πρέπει νὰ χορεύωσι πηδῶντες ἵνα αἰσθανθῶσι τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἰδρώτους.

Οἱ ἰατροὶ ὁμοφώνως συνίστων τὸν χορὸν τοῦτον εἰς τοὺς ἀρθριτικοὺς ἀσθενεῖς τῶν καὶ εἰς τὰς ψυχρὰς νεάνιδας τῆς Γερμανίας τὰς ὁποίας καθιστῶσι ψυχροτέραι· τὰ λυρικά τῶν ἄσματα.

Κατὰ τὸ 1815 ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Εὐρώπη τὸ πρῶτον ἠσθάνθη τὴν Γερμανίαν θέλουσαν νὰ τῇ ἐπιβάλλῃ νόμον ἀξιωματικὸς Οὐγγρος ἐφορτώθη τὴν πόλκαν ἐπὶ τῶν ὤμων του, κατὰ τὴν φράσιν, καὶ τὴν μετέφερον εἰς Ἀλσατίαν ὅπου ἤρχισαν νὰ τὴν χορεύωσιν ὑπὸ τὸ ὄνομα Βάλς Ῥωσικόν.

Ἄλλ' ἦτο πεπρωμένον ὁ κύριος Λαβέση νὰ ἀποκτήσῃ τὴν δόξαν μεταφέρων πρῶτος τὴν πόλκαν εἰς Παρισίους, ὅπου ἐπήνεγκε φανατισμὸν χρεουμένη τὸ ὄνομα ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς κυρίας Κονσάβας.

Ἄλλ' ἢ τότε πόλκα διέφερε κατὰ τὴν σημερινῆς, μέχρις οὗ οἱ διδάσκαλοι Κελλάριος καὶ Λαβέρδ' διορθώσαντες κατεσκευάσαν, ἂν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν οὕτω, τὴν θείαν ταύτην διασκέδασιν τοῦ νὰ λακτίζωμεν δηλαδὴ ἀνά δύο τὸ πάτωμα.

Ὁ πρῶτος συνθέσας μουσικὸν τεμάχιον πόλκας εἶναι ὁ κύριος Herz.

Σήμερον ἡ πόλκα εἶναι ἡ βασίλισσα τῶν αἰθουσῶν ὅλης τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ὑποφέρει οὕσα ἰναγκασμένη νὰ ἀκούη τοὺς ἐμπαιγμοὺς τῶν γερόντων οἵτινες εἰσέτι φωνάζουσιν ὅτι τὰ καλὰ κορίττια δὲν πρέπει νὰ χορεύωσι πόλκαν.

Ἡμεῖς πιστεύομεν ὅχι ὅτι ὁ χορὸς οὗτος εἶναι κακός, διότι, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, εἶναι ἄριστον ἰδρωτικὸν μέσον ὅπερ ἀποροῦμεν διατί οἱ ἰατροὶ μας εἰσέτι δὲν εἰσήγαγον ἀντὶ τῶν ὀχληρῶν ποδολούτρων καὶ λοιπῶν τελευταίων μέσων (1), ἀλλὰ διότι ἐν τούτῳ καὶ ἐν τισιν ἄλλοις πλειστοιλημονοῦσι τὸ τοῦ Ἀθηναίου «Ἐν ὀρχήσει καλὸν μὲν εὐσχημοσύνη καὶ κύσμος, αἰσχροὺν δ' ἀταξία καὶ τὸ φορτικόν» καὶ ὡς ἐκ τούτου πολλάκις βλέπομεν πλειστοὺς καὶ πλειστάς κατακρημνιζομένους ἐν ταῖς αἰθούσαις πρὸς μέγιστον γέλωτα καὶ σκάνδαλον τῶν περιεστώτων.

N. K. ΧΟΥΜΗΣ

(1) Σ. Σ. Β. Νεμίζομεν ὅτι θέλει μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ παρατηρήσωμεν εἰς τὸν ἀξιότιμον φίλον μας ὅτι ὅτε ὁ ἀσθενὴς εἶνε εἰς κατάστασιν νὰ χορεύη καὶ μάλιστα πόλκαν οὐδεμίαν ἔχει ἀνάγκη τῶν ὀχληρῶν ποδολούτρων καὶ λοιπῶν πρὸς ἐφ' ὄρωσιν μέσων. Δυστυχῶς ταῦτα τίθενται εἰς ἐνέργειαν ὅτε ὁ ἄνθρωπος οὐδὲ διάθεσιν οὐδὲ δύνάμιν ἔχη δὲ χοροπηδᾷ. Ὡστε ἡ συνταγὴ τοῦ δυστυχῶς πολὺ ὀλίγον θέλει χρησιμεύσει.



ΔΙΑΤΙ ΝΑ ΜΗ ΕΙΜΑΙ ΑΝΑΙΣΘΗΤΟΣ;

Ὡ διατί εὐαίσθητον ἡ φύσις νὰ μὲ πλάσῃ. Καὶ διατί τὸ δάκρυ μου εὐκόλως νὰ κινῆται; Ἡ ἀλλοτρία διατί ὀδύνη νὰ σπαράσῃ Τὸ στῆθος μου καὶ διατί ταχὺ νὰ συγκινηθῶ,

Πόσον φθονῶ τοὺς ἔχοντας ἀντὶ καρδίας λίθον· Εὐδαίμονα τὸν βίον των μόνον αὐτοὶ παρῶσι· Ἄν εἰς σκηνὰς παρίστανται σπικρακτικὰς, ὡς μῦθ. Τὰς βλέπουσιν ἀνάλητοι, ἂν ἴσως δὲν γελῶσι.

Ὡ διατί δὲν δύναμαι τὴν φύσιν μου νὰλλάξω, Καὶ τίγριδος σκληρότητα νὰ κλείσω εἰς τὰ στῆθε· Ἄς ἰδυνάμην ἐαυτῆς αὐτὴν νὰ ἀπλλάξω Καὶ εἰς τὸ βίον δάκρυ μου νὰ εἶπω—δάκρυ στῆθους.

Ὡ! ἂν τῆς κρήνης πρὸς στιγμὴν ἀφαιρηθῆ τὸ πῦρ, Νὰ σταματήσῃ δύναται τὸ ὕδωρ, νὰ μὴ βῆ, Ματαίως, μάτην προσπαθῶ τὸ δάκρυ εἰς τὸ ὄμμα Νὰ τὸ κρατήσω, πάντοτε τὸ ὄμμα μου θὰ κλαίῃ.

Ματαίως εἰς τὰ χεῖλη μου μειδίαμα πλανᾶται· Αἰμάσσει ἡ καρδία μου, τὸ στῆθος μου αἰμάσσει· Τὸ πᾶν μὲ θλίβει, κ' ἡ ψυχὴ περίλυπος περῶτα Τὰ σφίγγοντα αὐτὴν δεσμά τοῦ σώματος νὰ θλάσῃ.

Θάρρει ψυχὴ· τὸ ἔργον σου πολὺ δὲν θὰ βραδύνη Σὲ βοῦθει ἀκάματος ἡ ἀσθενὴς καρδία. Θὰ διαρρήξῃς τὰ δεσμά. Πᾶσα ἐλπίς μου σθύνει Κ' εἰς οὐρανὸν διαγελαῖ μόνον ἐκεῖ εὐδία.

Μὴ ἀπατάσθῃς ἂν ζητῶ τὸ ἄλγος μου νὰ κρύπτω· Εἶμ' ὑπερήφανος ψυχῆ, καὶ δὲν θὰ ὀμιλήσω. Ἴπὸ ζοφῶδες πάντοτε μ' ἀρίσκει νὰ καλύπτω Μυστηριῶδες κάλυμμα τὸν βίον ἐν θ' ἀφήτω ...

Ἐν Ἀθήναις 11 Ἰουλίου 1872.

ΦΩΤΕΙΝΗ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ.

ΟΡΑΤΙΟΥ ΩΔΗ Θ'.

[Ἐκ τοῦ Λατινικοῦ]

ΟΡΑΤΙΟΣ

Ἐνόσω σ' ἤμην προσφιλὴς καὶ τὸν λευκὸν λα μόν σου Οὐδαίς περιεπτύσσετο ἐκτὸς ἐμοῦ τῶν νέων, Ἦμην εὐ' αἰμονέστερος τῶν Μύθων βασιλείων.

ΛΥΔΙΑ

Ἐνόσω μόν' ἤμην ἐγὼ τὸ κέντρον τῶν παλμῶν σου, Οὐδ' εἶχ' ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἡ Χλόη τὰ πρωτεία, Ὡ ἡ Λυδία ἔζησεν ἐν δόξῃ καὶ ὀλβία Ὅσον οὐδέποτε αὐτὴ ἡ εὐτυχὴς Ἰλίξ (*).

ΟΡΑΤΙΟΣ

Ἡ Θραῖσσα Χλόη σήμερον κατέχει τὴν ψυχὴν μου, Ἡ Χλόη ἡ καλλίφωνος, ἡ ἔμπειρος τῆς λύρας. Ὡ δι' αὐτὴν θὰ ἐδίδοι ἀσμένως τὴν ζωὴν μου Ἄν τῆς ζωῆς τῆς νὰ φεισθῶν κατέπειθον τὰς μοίρας.

ΛΥΔΙΑ

Ὁ τοῦ Ὄρνυτου Κάλλαις, ὁ Σύβαρις τὸ γένος Νῦν φλέγει τὴν καρδίαν μου δι' ἔρωτος μεγίστου. Δεκάκις θὰ ἀπέθνησκον ὑπὲρ αὐτοῦ ἀσμένως Ἄν νὰ φεισθῶσιν ἔπειθον τὰς μοίρας τῆς ζωῆς του.

ΟΡΑΤΙΟΣ

Ἄλλ' ἂν ἐκ νέου ἦγωνε τὰ διστοῦτα στήθη Ἡ παλαιὰ ἀγάπη μας, κ' ἡ τοῦ παρόντος λήθη; Τὴν Χλόην τὴν ξανθόκομον ἂν ἀποβάλλων, πάλιν Εἰς τὴν Λυδίαν ἦνοιγον ἔρωτικὴν ἀγκάλην;

ΛΥΔΙΑ

Ἄν καὶ ἀστέρος γ' οὐρανοῦ ὁ Κάλκις καλλίων Καὶ σὺ φελλοῦ κουφότερος καὶ μᾶλλον τοῦ Ἀδρία Ὁργίλος, πάλιν μετὰ σοῦ θὰ ἦνευ τὸν βίον Καὶ μετὰ σοῦ θ' ἀπέθνησκε προθύμως ἡ Λυδία. Η. Μ.

Η ΔΙΑΤΗ ΜΟΥ

Δὲν ἀγαπῶ! ἐτόλμησα νὰ εἶπω γηθεύων. Δὲν ἀγαπῶ! τετέλεσται! εἶναι τρελλὸς ἐκεῖνος Ὅστις πιστῶς ἐρεῖ.

(*) Ἰλία ἡ παρ' Ἑλλήσι Ρία, ἦτο ἡ μήτηρ τοῦ Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου, καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμᾶτο ἐξαιρητικῶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων.

Παρῆλθε πλῆν, ἐσθεσεν ὁ ἔρως ὁ φλιγῶδης Ἐφυγεν ὡσπερ κάλυκος ὁσμή ἀρωματώδης Μὲ τὰ χρυσαῖα πτερά.

Δὲν μὲ προσοῦσι βλέμματα. εἶπον, ἀθρᾶς παρθένου, Οὐδὲ μὲ θίγγουν δάκρυα προσώπου ἐρωμένου, Εἶν' ἔλ' ἀτμός κενός. Ἐσθίεθ', εἶπον, τὸ πάθος μου, καθὼς ἀστὴρ διάπτων· Εἶμ' εὐτυχής! ἐντρυφήμα θὰ μ' εἶναι νῦν ὁ Πλάτων Καὶ ὁ Λουκιανός!

Ὡ! προτιμότερον σοφὸς παρὰ ἰπατημένους, Σατυριστῆς, καλλίτερον παρὰ ἐρωτευμένους Καὶ χάνων τὸν καιρὸν.

Τὰ δάκρυα ἐθόλωσαν πολὺ τοὺς ὀφθαλμούς μου! Τὸ στῆθος μου πιέζεται ἀπὸ τοὺς στεναγμούς μου Ἀπνύθησα ἔρων!

... Ἐνόμισα πῶς δύναμαι νὰ ζῶ ἄνευ καρδίας! Ἄνευ ἐλαίου ἔζησε ποτὲ τὸ φῶς λυχνίας, Τὸ σῶμ' ἄνευ ψυχῆς; Ἀπάτη! . . . Μὲ ἠτένισε βλέμμα τι πῦρ ἐγκλιεῖον· Ἐν χεῖλος μ' ἐμειδίασεν ἡδὺ, κ' ἐγὼ θαρρῶν Στενάζω εἰς ἀρχῆς! . . Ἀθήνησιν. Α. Σ. ΔΙΒΑΘΗΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ἐν Ἀγγλίᾳ κατεδιώχθη ἔμπορός τις ἐπὶ νοθείᾳ ἐμπορευμάτων, διότι δῆθεν ἀνέμιξε μὲ φύλλα καπνοῦ καὶ φύλλα ἄλλων φυτῶν. Ἀποδειξάς ὅμως ὅτι οὐτε φύλλον καπνοῦ ὑπῆρχεν εἰς ἐκεῖνο τὸ σποῖον ἐπώλει, παμφηφεί ἠθωώθη, διότι τοιαύτην περίπτωσιν δὲν ἐπρόβλεψεν ὁ νόμος.

Κυρία τις φιλάρεσκος ἀλλὰ γραῖα ἠρώτα νέον τινά: — Ἔως πόσα ἔτη βαστάῃ ἡ ψυχὴ σου νὰ μοῦ δώσῃς; — Κυρία μου, ἀπεκρίθη, ἀρκετὰ ἔχετε, ὥστε δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς δώσω πλειότερα.

Δικηγόρος τις ἐκ Τολώσσης μεταβά: ἡμέραν τινὰ πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Βολταίρου, ἐξεφώνησεν εἰσερχόμενος εἰς τὸ σπουδαστήριόν του: — Ἐρχομαι νὰ ἴδω τὸν λαμπτήρα τοῦ κόσμου. — Ὁ δὲ Βολταίρος ἤρξατο ἀμέσως φωνάζων εἰς τὸν ὑπηρέτην του: — Γιάννη, φέρε τὸ ψαλλιδόκεριον.

Νέαν τινά χήραν θέλουσαν νά συνάψη
 δεύτερον γάμον παρεκίνουν οί συγγενείς
 της νά μείνη ἐν τῇ χηρείᾳ της· ἔφερον δὲ
 εἰς αὐτὴν ὡς παράδειγμα τὴν τρυγόνα ἥ-
 τις, ὅταν χάσῃ τὸν σύζυγον μενεὶ διὰ
 βίου μεμονωμένη. Ἄλλ' ὅταν θέλετε νά
 μοῦ φέρετε ὡς παράδειγμα ζῶα, ἐχάθησαν
 τάχα αἱ περισσότεραὶ καὶ οἱ ὄρτυγες καὶ
 δὲν τὰς ἀναφέρετε, ἀπεκρίθη ἐκείνη.



[BALZAC]

Οἱ πλείστοι τῶν ποιηματοσυλλεκτῶν
 καὶ ἀνεκδοτοσυλλεκτῶν ὁμοιάζουσι μὲ
 τοὺς τρώγοντας κεράσια ἢ ὄστρεῖδια, οἵ-
 τινες, ἐκλέγοντες πρῶτον τὰ κάλλιστα,
 τρωγουσιν ἐπὶ τέλους ὅλα.

Ὁ ἔρως ὁμοιάζει τὰς ἐπιδημικὰς ἀσθε-
 νείας· ὅσον περισσότερον τὰς φοβεῖται τις,
 ὅσον πλειότερον κίνδυνον διατρέχει νά
 προσβληθῇ.

Ὁ ἐρωτευμένος εἶναι ἄνθρωπος προ-
 παθῶν νά φαίνεται ἐρασμιώτερος παρ' ὅ-
 σον εἶναι, καὶ ἰδοὺ διατὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ
 ἐρωτευμένοι εἶναι γελοῖοι.

Ὁ ἔρως, οἷος ὑπάρχει ἐν τῇ κοινωνίᾳ,
 εἶναι τὸ ἀντάλλαγμα δύο φαντασιῶν καὶ
 ἡ ἐπαφή δύο ἐπιδερμίδων.

Ἀμφοτέρα ὅτε γάμος καὶ ἡ ἀγαμία ἔ-
 χουσιν τὰ ἑαυτῶν ἄτοπα· πρέπει νά προ-
 τιμήσωμεν ἐκεῖνο τοῦ ὁποῖου τὰ ἄτοπα
 δεῖ εἶναι ἀθεράπευτα.

Ὁ ἔρως ἀρέσκει πλειότερον τοῦ γάμου

διὰ τὸν λόγον ὅτι τὰ μυθιστορήματα εἶ-
 ναι διασκεδαστικώτερα τῆς ἱστορίας.

Ὁ ὑμέναιος ἔρχεται μετὰ τὸν ἔρωτα,
 καθὼς ὁ καπνὸς μετὰ τὴν φλόγα.

Τὰ δάκρυα εἶναι ἀ-μὸς τῆς πυρκαϊᾶς
 τοῦ στήθους.

ΛΥΣΙΣ

τοῦ ἐν τῷ Δ'. φυλλαδίῳ γρίφου

Ὁ ἄνεμος εἶναι πολλαπλοῦς,
 ἀλλ' ὁ ἀῆρ εἷς.

ΛΥΣΙΣ

τοῦ ἐν τῷ Ε'. φυλλαδίῳ αἰνίγματος

Χρόνος — ὄνος

Τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω αἰνίγματος πρῶται
 ταυτοχρόνως ἐπεμψαν ἐξ Ἀθηνῶν αἱ κυρίαὶ
 Θεοδώρα Κολιάτσου καὶ Μαρία Φωτοπούλου
 — Ἐκ Κεφαλληνίας ἡ δεσποινὶς Ἀνθὴ Βρο-
 θωντοῦ. — Ἐκ Σύρου ὁ Κ. Σακαλίδης καὶ
 ἐκ Λευκάδος ἰ. Σ. Καρίνταρος.

ΑΙΝΙΓΜΑ Ε'.

Ἐπανάληψιν ἐκφράζει κάποτε ἡ κεφαλή μου.
 Τὰ δεινὰ καὶ αἱ ὀδύνας εἶν' οἱ μόνοι σύντροφοί μου.
 Ἡ κοιλία μου τὴν Τύχην ὄμως, φίλε, περικλείει,
 καὶ ἡ τῶν ἀδρῶν ποδῶν μου εὐωδία σὲ μεθεῖ . . .
 Μ' εὔρις; Εὐγε. — Ὄχι; Κρῖμα! . . .
 Πλείστας μεγαλοφυΐας μόνη ἔφερα 'ς τὸ μνημα . . .
 Γερούργεσον. ΛΑΒΕΛΛΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΑΟΥ

Ὁ πρῶτος ἐξ Ἀθηνῶν, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ
 τοῦ ἐξωτερικοῦ λύτης ὁ ἀ λάβη εἰ μὲν εἶναι ἐκ
 τῶν νέων συνδρομητῶν τὸν ἕκτον τόμον τῆς
 Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἀντὶ δραχμῶν μόνον 3
 εἰ δὲ ἐκ τῶν παλαιῶν τὸ συγκινητικώτατον
 δράμα «Χαρτοφυλάκιον».

Αἱ συνδρομαὶ γίνονται,

Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ ἀδελφῶν Περρῆ καὶ τῷ τυπογραφείῳ
 Πάσσαρη κειμένῳ κατὰ τὴν ὁδὸν Εὐριπίδου, ἀριθ. 51.—Ἐν Σύρῳ παρὰ τοῖς
 βιβλιοπώλαις Ἰ. Χούμη καὶ Γ. Μέμω.—Ἐν Πύλῳ παρὰ τῷ Κω Δ. Στονο-
 πούλῳ. — Ἐν Πάτραις παρὰ τῷ καθηγητῇ κυρ. Κ. Νεστορίδι — Ἐν Χαλ-
 κίδι παρὰ τῷ δικηγόρῳ Ἀλεξ. Οἰκονόμου. — Ἐν Λεβαδείᾳ παρὰ τῷ κ.
 Ν. Μπουφίδῃ. — Ἐν Ναυπλίᾳ παρὰ τῷ κ. Κ. Δημητρακοπούλῳ. — Ἐν
 Θήβαις παρὰ τῷ κ. Εὐσταθίῳ Καλόπαιδι. — Ἐν Κορίνθῳ παρὰ τῷ Γραμμ.
 τοῦ Ἐπαρχείου κ. Ἰ. Μοσχούλα. — Ἐν Καλάμαις παρὰ τῷ δικηγόρῳ κ.
 Τζανέτῳ Πόταρῃ. — Ἐν Μεσολογγίῳ παρὰ τῷ κ. Χ. Παλαμᾷ. — Ἐν Λα-
 μίᾳ παρὰ τῷ δικηγόρῳ κ. Ἀριστ. Ἰατροῦ.—Ἐν Ὑδρᾷ παρὰ τῷ φαρμακο-
 ποιῷ Μ. Πολίτη. — Ἐν Λευκάδι παρὰ τῷ τελώνῃ κ. Γερασίμῳ Μεταξᾷ.
 — Ἐν Ζακύνθῳ παρὰ τῷ κ. Γ. Σφήκα. — Ἐν Ἰθάκῃ παρὰ τῷ φαρμα-
 κοποιῷ κ. Κωνστ. Παυλάτῳ. — Ἐν Κεφαλληνίᾳ παρὰ τῷ δικηγόρῳ κ. Γ.
 Φλωριᾷ. — Ἐν Χίῳ παρὰ τῷ κ. Στεφάνῳ Καρτούλῃ.—Ἐν Σμύρνῃ παρὰ τῷ
 κ. Ἀντωνίῳ Παρακευοπούλῳ.—Ἐν Λαρίσση παρὰ τῷ κ. Χρ. Στυλίδῃ.—Ἐν
 Βώλῳ παρὰ τῷ κ. Ν. Μπαλῆ.—Ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῷ δικηγόρῳ κ. Δ. Ζα-
 χαριάδῃ.—Ἐν Σέρραις παρὰ τῷ Ἑλληνι προξένῳ.—Ἐν Μιτυλήνῃ παρὰ τῷ
 Θεμ. Μαρίνου. — Ἐν Κυδωνίαις παρὰ τῷ Ἀναγνωστηρίῳ «αἱ Κυδωνίαι.» —
 Ἐν Φιλιππουπόλει παρὰ τῷ σχολάρχῃ κ. Βλασσίῳ Σχορδέλῃ.—Ἐν Κοριτσᾷ
 τῆς Μακεδονίας παρὰ τῷ σχολάρχῃ κ. Χαρ. Καρμίτση. — Ἐν Κωνσταντι-
 νουπόλει παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ Σ. Ἀνδρεάδου καὶ Σας. — Ἐν Τραπεζοῦντι
 παρὰ τῷ συλλόγῳ «ὁ Ξενοφῶν». — Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῷ κ. Παντολ.
 Καμπούρογλου. — Ἐν Ῥεθύμνῳ Κρήτης παρὰ τῷ κ. Ν. Ἀσκούτση. — Ἐν
 Πορτ-Σαίτ παρὰ τῷ κ. Γερασίμῳ Πόγγῃ δικηγόρῳ.—Ἐν Καλκούττα παρὰ τῷ
 κ. Ἀγγελάστῳ Σακρανδῆ.—Ἐν Γαλαζίῳ παρὰ τῷ κ. Σπυρ. Φ. Ἀντύπα.—Ἐν
 Καλαφατίῳ παρὰ τῷ κ. Γ. Ἀντύπα.—Ἐν Βραίλα παρὰ τῷ κ. Χαρ. Τολμίδῃ.—
 Ἐν Βουκουρεστίῳ παρὰ τῷ γραφείῳ τῆς Ἐφημερ. «Ἰρίς». — Ἐν Manchester
 παρὰ τῷ κ. Ξενοφ. Ἀδαμίδῃ. — Ἐν Μελίτῃ παρὰ τῷ κ. Εὐστρ. Πετρο-
 κοκκίνῳ. — Ἐν Λειψίᾳ παρὰ τῷ κ. Ἀριστ. Ἀντωνιάδῃ.—Ἐν Ὀδυσσῶ παρὰ
 τῷ κ. Γεωργίῳ Κουφούδῃ. — Ἐν Τατγανίῳ καὶ Rostoff Don παρὰ τῷ κ. Μάρκῳ
 Κανακάρῃ. — Ἐν Μασσαλίᾳ παρὰ τῷ κ. Πέτρῳ Ἰγγλέσῃ καὶ Κωνστ. Κούπα.
 — Ἐν Πετροπόλει παρὰ τῷ φιλογενεστατῷ καὶ ἐξοχωτάτῳ ἐν ἰατροῖς κ.
 Ἰωάν. Συμβουλίδῃ.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐν Ἑλλάδι	φράγ. 10, ἤτοι δραχ. 11
Ἐν Τουρκίᾳ	» 16
Ἐν Ῥωσίᾳ	ρούβ. ἀργ. 5
Ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις	φλωρ. 1 1/2
Ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ ἐν γένει	φραγ. 17
Ἐν Ἰνδίας	εἰκοσόφραγκον 1

Τὰ ταχυδρομικὰ εἰς μέρος τῆς «Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης»

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ.
ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ.

Εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μετενεχθεῖσα ὑπὸ Α. Γ. Σκαλίδου.
Τύποις Ν. Γ. Πάσσαρη. Τιμᾶται δρ. 6. Τὴν μετάφρασιν
ταύτην πολλῶ κρείττονα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδοθεί-
σης συνιστῶμεν παντὶ μὲν ὡς ὠφέλιμον ἀνάγνωσμα τῆ σπου-
δαζούσῃ δὲ νεότητι ὡς βοήθημα οὐ σμικρὸν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ.

ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

Εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μετενεχθέντα ὑπὸ Α. Γ. Σκαλίδου. Τύ-
ποις Ν. Γ. Πάσσαρη. Τιμὴ δραγμαὶ 8. Ἐὰν δυνάμεθα νὰ εἰ-
κάσωμεν ἐκ τῶν δύο πρώτων ἐκδοθέντων βιβλίων, ὁ κ. Σκαλί-
δης εἰργάσθη ἐπὶ τοῦ λίαν ἐπιμόχθου τούτου ἔργου μετ' εὐσυ-
νειδησίας καὶ προθυμίας. Ὁ ζῆλος αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ παράσχη
τῶ λαῶ ὠφέλιμον καὶ εὐχάριστον ἀρχαῖον ἑλληνικὸν ἀνάγνω-
σμα τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ ἔπρεπε νὰ εὐρίσκεται εἰς χεῖρας
πάντων καὶ νὰ μελετᾶται σπουδαίως, εἶναι τόσον εὐγενῆς, ὥστε
δὲν εὐρίσκομεν ἀποχρώσας λέξεις διὰ νὰ τὸν ἐπαινέσωμεν. Δυ-
νάμεθα ὅμως νὰ προσθέσωμεν ὅτι μέ ὄλην τὴν μετριοφροσύνην
τοῦ κ. Σκαλίδου, ἢ χρησιμότης τοῦ βιβλίου, ἔνεκα τῆς ἄκρας
μερίμνης τοῦ μεταφραστοῦ εἰς τὸ νὰ ἐξηγῇ τὸ κείμενον ὅσον
τὸ δυνατόν λέξιν πρὸς λέξιν — τοῦθ' ὅπερ καθίστησι τὴν ἀνά-
γνωσιν ἐνίοτε ἄχαριν καὶ ἑκατονταπλασιάζει τὴν δυσχέρειαν
τῆς ἐργασίας — δύναται νὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἐπὶ τῶν μαθητῶν
τῶν γυμνασίων.

Περὶ ἀμφοτέρων τούτων τῶν μεταφράσεων ἢ διευθύνσεις τῆς
Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης ἀναδέχεται εὐχαρίστως πᾶ-
σαν ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν ἢ ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ παραγγελίαν συ-
νοδευομένην μὲ τὸ ἀντίτιμον.